

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Uspokojování potřeb dítěte v zařízení typu jesle

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Alena Machová

2008

Autor:

Lea Klabouchová

Abstrakt:

The satisfaction of child's needs in the establishment: nursery

Childhood is a stage of human development preparing individuals for their adult lives. The development of a child depends on the surroundings, the family and regular processes due to which the child gradually becomes independent within the socialization framework and able to reach his or her position in the society. For proper development, the child's biological, psychical and social needs have to be satisfied. The needs are changing within particular stages of the development but the first three years are one of the most important periods in human childhood.

The bachelor thesis is aimed at the determination of the level of satisfying biological and psychical needs of children in facilities of the nursery-like type. Nurseries belong to special health-care facilities ensuring the all-round development of children in accordance with the provisions of Act 20/1996 of the Law Code, section 38. In the 1990s these facilities were mostly liquidated, now the attendance is about 1% of the children up to 1 year of age. However, nowadays the concept of nursery-like care seems to gain in importance.

The objective of the thesis was to find if the nursery-like health care facilities can satisfy the child's biological and psychical needs. The thesis elaboration was based on qualitative research, on the analysis of documents, methods of observation and interviews with the nurses in the facility as well as the parents of the observed children. The survey took place in Emil Pitter Nursery in České Budějovice. The facility belongs to the allowance organization network Nurseries and Shelters, České Budějovice. The sample consisted of eight children who regularly attended the facility. The case reports involved in the thesis comprise the information obtained at the stage of survey.

The conclusions of the thesis allow for the following hypotheses:

Hypothesis 1: A collective nursery-like facility cannot satisfy all biological and psychical needs of a child in the same way as a family.

Hypothesis 2: The need which is satisfied best in a collective nursery-like facility is the need of nutrition.

Hypothesis 3: A collective nursery-like facility fails to satisfy the need of providing the children with appropriate beverages.

Hypothesis 4: There is a difference between satisfying the needs of younger and older toddlers.

Hypothesis 5: Considering the psychical needs of children, nurseries fail to satisfy the need of affection and unity.

The conclusions of the thesis will be presented in the nursery where the survey took place to help the staff improve their professional care.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Uspokojování potřeb dítěte v zařízení typu jesle“ vypracovala samostatně a použila jsem pouze pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii. Souhlasím s použitím práce k vědeckým účelům.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 9. 5. 2008

.....

Poděkování:

Děkuji Mgr. Aleně Machové za spolupráci a cenné rady při zpracování této práce, dále bych chtěla poděkovat vedoucí sestře v jeslovém zařízení E. Pittera v Českých Budějovicích paní Hadravové za umožnění výzkumu a objasnění problematiky jeslových zařízení.

OBSAH

ÚVOD.....	4
1. SOUČASNÝ STAV	5
1.1 Dětství.....	5
1.1.1 Periodizace dětského věku.....	5
1.1.2 Charakteristika kojeneckého období.....	7
1.1.3 Charakteristika batolecího období	9
1.2 Výchova dítěte v rodině.....	10
1.2.1 Význam rodiny pro dítě v raném věku	11
1.2.2 Vztah matky a dítěte v raném věku	12
1.3 Možnosti péče o děti do 3 let věku	13
1.3.1 Jeslové zařízení a potřeby dítěte	15
1.3.2 Vliv jeslí na vývoj dítěte.....	16
1.3.3 Organizace práce v jeslích	17
1.3.4 Denní režim v jeslích	18
1.3.5 Osobnost sestry v jeslích.....	18
1.4 Potřeby dítěte a jejich uspokojování sestrou.....	19
1.4.1 Potřeby podle Maslowa	20
1.4.2 Fyziologické potřeby kojenců a batolat dle Maslowovy pyramidy	21
1.4.2.1 Potřeba správné výživy.....	21
1.4.2.2 Potřeba spánku a odpočinku	24
1.4.2.3 Potřeba vyprazdňování	25
1.4.2.4 Potřeba hygieny a čistoty	27
1.4.2.5 Potřeba pohybu a aktivity	28
1.4.2.6 Sexuální potřeby	29
1.4.2.7 Potřeba kyslíku	30
1.4.3 Psychické potřeby u kojenců a batolat.....	31
1.4.3.1 Potřeba jistoty a bezpečí	31
1.4.3.2 Potřeba lásky a sounáležitosti.....	32
1.4.3.3 Potřeba uznání a sebeúcty.....	33

1.4.3.4	Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	34
2.	CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
2.1	Cíle práce	36
2.2	Výzkumné otázky	36
3.	METODIKA	37
3.1	Charakteristika metod a technika sběru dat	37
3.1.1	Obsahová analýza dokumentů	37
3.1.2	Pozorování	37
3.1.3	Rozhovor	38
3.2	Charakteristika výzkumného souboru	38
4.	VÝSLEDKY	39
4.1	Popis zařízení	39
4.2	Kazuistiky	40
4.2.1	Kazuistika 1	40
4.2.1.1	Informace z dokumentace	40
4.2.1.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	41
4.2.1.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích	45
4.2.2	Kasuistika 2	46
4.2.2.1	Informace z dokumentace	46
4.2.2.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	46
4.2.2.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích	51
4.2.3	Kazuistika 3	52
4.2.3.1	Informace z dokumentace	52
4.2.3.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	53
4.2.3.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích	57
4.2.4	Kazuistika 4	58
4.2.4.1	Informace z dokumentace	58
4.2.4.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	59
4.2.4.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích	63
4.2.5	Kazuistika 5	64

4.2.5.1	Informace z dokumentace	64
4.2.5.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	64
4.2.5.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích.....	69
4.2.6	Kasuistika 6.....	70
4.2.6.1	Informace z dokumentace	70
4.2.6.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	70
4.2.6.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích.....	75
4.2.7	Kazuistika 7	76
4.2.7.1	Informace z dokumentace	76
4.2.7.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	77
4.2.7.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích.....	81
4.2.8	Kazuistika 8	82
4.2.8.1	Informace z dokumentace	82
4.2.8.2	Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami	82
4.2.8.3	Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích.....	86
4.3	Souhrnná tabulka uspokojení potřeb dětí v jeslích	87
4.4	Grafy uspokojení potřeb dětí	88
5.	DISKUSE.....	89
6.	ZÁVĚR	96
7.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	98
8.	KLÍČOVÁ SLOVA	102
9.	PŘÍLOHY	103

ÚVOD

Ve své bakalářské práci na téma „Uspokojování potřeb dítěte v zařízení typu jesle“ jsem se zaměřila na biologické a psychické potřeby dětí od narození do 3 let věku a jejich uspokojování. Potřeby dítěte se v různých fázích vývoje mění a první 3 roky života patří u dítěte mezi nejdůležitější. Proto by rodiče měli věnovat tomuto období náležitou pozornost. Neuspokojení základních biologických potřeb narušuje celkový stav a vývoj dítěte. Narušení psychických potřeb může vést u dítěte k pocitům strachu, úzkosti a změnám chování. K uspokojování potřeb dítěte jsou ve věku kojeneckém a batolecím nejdůležitější rodiče, zejména matka a rodina, která má pro dítě nezastupitelný význam v oblasti základních modelů chování, sociálních norem, řečového vývoje, poskytování bezpečí a jistoty a poskytování individuální péče.

Dále se zaměřuji na význam matky a rodiny pro dítě do 3 let věku a na možnosti péče o děti v tomto věku, zejména na jesle. V 50. letech minulého století byly děti často umísťovány do jeslí. Touto problematikou se zabývala řada psychologů a z hlediska jejich poznatků se jednalo o vystavování dětí separační úzkosti. Po těchto zkušenostech došlo v 90. letech k hromadnému rušení jeslí. Nyní navštěvuje jesle asi 1 procento dětí do 3 let věku a počet jeslí klesl na 60. V České republice se nyní pracuje na nové koncepci rodinné politiky, která pobízí rodiče dětí k brzkému návratu do zaměstnání z rodičovské dovolené. Od 1.1.2008 byla uzákoněna vícerychlostní rodičovská dovolená. To znamená, že si rodič může vybrat, zda bude s dítětem doma do dvou, tří nebo čtyř let. Je tedy velká pravděpodobnost, že jesle budou opět více využívány vzhledem k vysoké zaměstnanosti žen, jejich profesní realizaci a vysoké kvalitě jeslí v České republice.

Praktickou část práce tvoří poznatky z výzkumu, který jsem prováděla v Jeslích E. Pittera, v Českých Budějovicích, a který byl zaměřený na uspokojování biologických a psychických potřeb dětí.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 *Dětství*

Dětství je období vývoje dítěte, ve kterém probíhá příprava na dospělost. Dětství je úvodní fáze vstupu do života. Poznání dětství z různých aspektů ukazuje na složitost ve vývoji dítěte. Vývoj dítěte závisí na bezprostředním okolí, rodině a zákonitých procesech, kterými se dítě v rámci socializace postupně vymaňuje proto, aby dosáhlo vlastního místa ve společnosti, svého sociálního statusu. K tomu potřebuje, aby jeho potřeby a požadavky byly správně uspokojovány a aby jeho práva byla respektována. Tyto požadavky jsou také zakotveny v Úmluvě o právech dítěte z roku 1989. (3)

V historii se pozitivní uvědomování významu dítěte a dětství týkalo jen zcela vybraných rodů, rodin a jejich potomků. Na nízkých stupních vývoje společnosti platila zásada přírodou diktované reprodukce. Brzy však člověk poznal, že oproti ostatním biologickým druhům potřebuje dítě zajistit nejdelší péči po narození v oblasti somatické, psychické i sociální. (3, 29)

„Tato skutečnost, i když převážně jen tušená, ale instinktivně prováděná, rozvinula nezbytnou soustavnou péči o lidské mládě a přispěla i k postupnému rozvoji „člověčenství“ v životě každého jedince a společnosti jako celku.“ (3, str. 41)

1.1.1 *Periodizace dětského věku*

Prenatální období je obdobím, kdy probíhá nitroděložní vývoj. Začíná početím a končí porodem dítěte. Fyziologicky trvá 38 - 40 týdnů. Období prvních osmi týdnů nitroděložního života se označuje jako období embryonální, kdy se utváří základy orgánů a tělních systémů. Období od devátého týdne nitroděložního života se označuje jako fetální období, kdy se jednotlivé orgány a tělní systémy diferencují a zahajují svoji činnost. V dalším období plod rychle roste a vyvíjí se. Na konci těhotenství dosahuje hmotnosti 2 500 až 4 000 g a délky kolem 50 cm. Prenatální období končí porodem a začíná období postnatální. (9, 11).

Novorozenecké období zahrnuje dobu od narození do 28. dne života. Dělíme je na užší novorozenecké období, které trvá od narození do 7 dne života novorozence. Je to období, kdy se dítě přizpůsobuje novému prostředí a kdy se zásadně mění jeho životní podmínky. Změny se týkají dýchání, krevního oběhu, příjmu potravy, vylučování a zevního prostředí. Dítě navazuje kontakt s matkou, který je v tomto období zvláště důležitý. Mezi nejčastější onemocnění, která novorozence ohrožují, patří asfyktický syndrom, novorozenecké žloutenky, vývojové vady a infekce. (9, 11, 32)

Kojenecké období trvá od narození do ukončení prvního roku života, zahrnuje i období novorozenecké. Je to období velkého rozvoje psychomotorických funkcí a intenzivního růstu dítěte. Psychomotorický vývoj začíná zvedáním hlavičky a končí postavením dítěte. Kojence mohou v tomto období ohrožovat onemocnění z novorozeneckého období, projevují se následky perinatální patologie a přidávají se infekční onemocnění zejména dýchacích cest. (9, 29, 32)

Batoletí období je období od 1 do 3 let, dělí se na mladší batoletí věk od 1 do 2 let a starší batoletí věk od 2 do 3 let. Toto období je charakteristické rozvojem řeči, chůze a kontaktu s okolím. Psychický vývoj převažuje nad motorickým. Batolata nejčastěji ohrožují infekční nemoci, alergie a často úrazy a otravy. (9, 32)

Předškolní období začíná po 3. roce života dítěte a trvá do 6 let věku dítěte, navazuje na batoletí období a končí zahájením povinné školní docházky. Dochází k výraznému rozvoji duševních a motorických funkcí dítěte, k rozvoji mezilidských vztahů v rodině, ale i v kolektivu vrstevníků a v mateřských školách. Předškolní dítě ohrožují úrazy, infekční nemoci, nemoci dýchacích cest. Objevují se neurózy a poruchy chování. (9, 11, 32)

Školní období začíná zahájením docházky do základní školy, lze ho rozdělit na 3 dílčí fáze. Raný školní věk od nástupu do školy do 8 až 9 let. Střední školní věk od 8 až 9 let do 11 až 12 let. Starší školní věk trvá do 15 let. U dětí se v tomto věku objevují alergie, neurózy, infekční onemocnění, poruchy růstu. (9, 11, 32)

Období dospívání, adolescence, je období do 18 let života dítěte, je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti v oblasti somatické, psychické a sociální a k zařazení do dospělé populace.

Děti v tomto věku nejčastěji trpí ortopedickými vadami, psychózami, úrazy, objevují se drogové závislosti. (9, 11, 32)

1.1.2. Charakteristika kojeneckého období

Kojenecké období je období od narození do 1 roku života dítěte. V širším smyslu slova tvoří podskupinu tohoto období i období novorozenecké. Kojenecké období je obdobím největšího a nejintenzivnějšího růstu a bouřlivého psychomotorického vývoje. Na tělesný růst se uvolňuje až 1/3 energie přijaté v potravě. Ostatní energie se kromě bazálního metabolismu spotřebovává zejména na tělesnou a duševní aktivitu dítěte, která se během 1 roku života stává hlavním stimulem vývoje motorického a psychického. (9, 11)

V kojeneckém období dochází k nejintenzivnějšímu růstu v celém postnatálním životě. Na začátku kojeneckého období má dítě průměrnou hmotnost 3 500g a měří 50 cm. Kojenec mezi 5. až 6. měsícem porodní hmotnost zdvojnásobí a na konci prvního roku až ztrojnásobí. Jeho tělesná délka se zvýší až o 25 až 30 cm. Stejně tak se zvětšují i další rozměry jako obvod hlavy a obvod hrudníku. Mezi 6. až 10. měsícem se začínají prořezávat první zuby mléčného chrupu. (9,11)

Vývoj kojence je ovlivněn několika faktory: genetickým základem získaným od rodičů, stupněm zrání CNS, intenzitou a vhodnou posloupností podnětů okolního prostředí, především nejbližší rodiny. Základem celého vývoje jsou v podstatě reflexy, a to reflexy vrozené a reflexy získané. Vrozené reflexy postupně zanikají a reflexy získané pak řídí další vývoj. (9, 29)

Ve vývoji kojence sledujeme čtyři základní parametry. Hrubou motoriku, která zahrnuje polohu, pohyb a rovnováhu těla. Jemnou motoriku, což jsou pohyby ruky a dovednosti. Dále sledujeme smyslové vnímání, jako je zrak, sluch, chuť, čich a socializaci a citové vnímání. Mezi klíčové body v kojeneckém věku můžeme zahrnout období novorozenecké a kojence ve třech, šesti, devíti a dvanácti měsících věku. (9)

Novorozenec má v poloze na zádech polohu symetrickou, při zdvíhání do sedu hlavička pohyb nesleduje. V poloze na bříšku je těžiště na čele hlavičky, zadeček je

zdvihnutý do výšky. Ručičky drží zaťaty v pěst. Má základní novorozenecké reflexy. (30)

Kojenec v období 3 měsíců v poloze na zádech zvedá končetiny, v poloze na bříšku drží vztyčenou hlavičku, zvedne na chvíli hrudník nad podložku. Sáhne rukou na předmět, ale neuchopí jej. Otáčí se za zvukem, fixuje pohledem, sleduje vlastní ruku a hraje si s ní před obličejem. Usmívá se na matku a další známé osoby. (9, 30)

Kojenec ve věku 6 měsíců se v poloze na zádech přetočí sám na břicho, přitáhne se do sedu, ale sed je nejistý. Má dlaňový úchop, drží předmět všemi prsty proti dlani, většinou strká všechno do úst. Ruka kojence manipuluje s předmětem v zorném poli, dítě otáčí pohled za zvukem. Začíná rozlišovat osoby ve svém okolí, důvěřuje ještě všem, žvatlá. (9, 11, 30)

Kojenec mezi 8 až 10 měsíci už jistě sedí, leze po čtyřech. Nejprve leze po kolenou, pak se staví na nohy. Kojenec se v tomto věku rychle pohybuje po prostoru a pokouší se o první stoj u opory. Dítě má klešťový úchop s opozicí palce proti ostatním prstům, jemněji a přesněji manipuluje s předměty. Zrakem vnímá barvy. Poznává bezpečně matku a jiné blízké osoby, na cizí osoby reaguje většinou negativně, pláčem. (9, 11)

Kojenec ve věku 12 měsíců už stojí a pokouší se o první samostatné kroky, chodí za ruku, jemně manipuluje s drobnými předměty. Vzniká abstraktní myšlení, vznikají první slůvka. (9,11)

Z hlediska psychologického je základním úkolem kojeneckého období získání důvěry ve vztahu ke světu. V tomto směru je velmi důležitá potřeba stimulace a s ní související učení. První fáze poznávacích procesů je označována jako období senzomotorické inteligence. Poznávání a učení probíhá na úrovni kontaktu s okolním světem. Na rozvoj poznávacích procesů má vliv především zrakové vnímání a motorika. Sluchové vnímání je předpokladem pro rozvoj řeči. Dítě se učí diferencovat řečové zvuky a fenomény. Další vývoj řeči je výsledkem interakce vrozených dispozic a učení. Dále je závislý na kvalitě stimulace. Proces socializace kojence závisí na interakci s rodiči, zejména s matkou. Rodiče a dítě jsou pro tuto interakci vybaveni vrozenými dispozicemi. Mezi 6. až 9. měsícem začne kojenec odlišovat matku od ostatních lidí.

Matka se stává prvním objektem, který dítě chápe jako trvalé. Matka, která je citlivá, umí rozeznávat potřeby dítěte a přiměřeně je uspokojovat. (29)

1.1.3 Charakteristika batolecího období

Do tohoto období řadíme děti od 1 do 3 let věku. Toto období můžeme dále rozdělit na mladší batolata od 1 do 2 let a starší batolata od 2 do 3 let. Je to období dalšího růstu a vývoje. Růst je již pomalejší, převažuje psychický vývoj nad motorickým. Charakteristickou změnou pro toto období je pohyb, zvědavost a mimořádná aktivita. Samostatná lokomoce umožňuje batoleti uvolnění z vázanosti na prostor a ze závislosti na aktivitě druhého člověka. Rozvíjí se všechny formy paměti, řeč batolete se vyvíjí v interakci s rozvojem poznávacích procesů. První řečové projevy jsou agramatické, mezi 2. a 3. rokem si děti osvojují základy syntaxe. Socializace batolete probíhá v rodině pod vlivem rodičů a sourozenců. Batole se osamostatňuje a odpoutává z vazby na matku. V tomto věku je důležitý vztah mezi potřebou emancipace a stability. Batole potřebuje získat důvěru v sebe sama a své schopnosti, projevuje se potřeba sebeprosazení. To může mít podobu negativismu. Sebehodnocení dítěte je závislé většinou na názoru rodičů. (29)

Růst dítěte pokračuje pomaleji než v kojeneckém období, přibližně 12 až 15 cm za rok, u staršího batolete 10 cm za rok. Mění se poměry délky trupu a končetin. Mezi 14. až 18. měsícem se uzavírá velká fontanela, dokončuje se prořezávání mléčného chrupu. Ve 3 letech měří batole průměrně kolem 100 cm a váží průměrně 15 kg. Motorický vývoj je pozvolný, získané dovednosti se dále rozvíjejí. V psychickém vývoji se začíná uplatňovat abstraktní myšlení. Mezi hlavní prvky vývoje batolete patří verbální komunikace, začlenění do kolektivu rodiny, vrstevníků a základní hygienické návyky. (11, 12)

Batole v 18 měsících má jistou chůzi, sehne se pro předmět na zemi a zvedne ho bez pádu, samo vyleze na židli a vystoupí na schod. Dokonalejší je jemná motorika, batole staví kostky na sebe, snaží se jíst samo lžičkou a pít z hrnku. Napodobuje zvířata, uvědomuje si potřebu vyprazdňování, ale ještě ji bezpečně neovládá, hraje si mezi

děťmi. V tomto věku je pro dítě důležitá jistota v různých rituálech, jako je ukládání do postýlky, jídlo, koupání. (9, 30)

Batole ve věku 24 měsíců ovládá chůzi do schodů a ze schodů s přidržením, stoupne si na špičky, rádo tancuje při hudbě, skáče na trampolíně. Dokáže do otvorů vložit předměty odpovídajících tvarů, samo se nají. Dokáže vyjádřit, co chce, umí použít několik slov a vět. Vydrží si hrát delší dobu samo, pokud je dospělý v jeho blízkosti. (9)

Batole ve věku 30 měsíců rádo běhá, skáče, zlepšuje se koordinace mezi očima a rukama, dokáže správně držet tužku, rozvíjí se hmatová citlivost. Zlepšuje se výslovnost hlásek, pojmenuje věci na obrázku, zná několik říkanek a písniček. Začíná udržovat čistotu ve vyprazdňování. (9, 11)

Batole v 36 měsících dokáže chodit na procházky, lépe běhá, méně padá. Dobře jí a pije, dovede se samo obléci, zapnout si knoflíky. Při činnostech vyžadujících přesnost používá často přednostně jednu ruku. V oblasti komunikace klade dítě hodně otázek. Je vhodná doba na čtení a vymyšlení básniček a říkanek. Dítě si hraje společně s dalšími dětmi, potřebuje podnětnější okolí. Dítě v tomto věku je připraveno chodit do mateřské školy. (1, 9, 11)

V období od 1 do 3 let dochází z psychologického hlediska k výraznému rozvoji dětské osobnosti. Dítě se stává samostatnější a aktivnější. Charakteristickým znakem tohoto období je osamostatňování a uvolňování různých vazeb, které měly v předcházejícím období svůj význam. Batole usiluje o sebeprosazení, které může mít až podobu negativismu. Osamostatňování je spojeno s rozvojem řeči, která je základním nástrojem sociálního přizpůsobení. Dítě se jí učí napodobováním verbálního modelu, který má k dispozici. Podobným způsobem se seznamuje s normami chování. (29)

1.2 Výchova dítěte v rodině

Rodina je společenská skupina spjatá nejtěsnějšími vztahy, funkcemi, činnostmi zabezpečujícími potřeby svých členů a společnosti jako celku. Rodina provází člověka ve všech fázích jeho života. Lze ji definovat jako malou společenskou skupinu založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí a na společné

domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role spojené se soužitím. Rodina má v současné době ve společnosti několik základních funkcí. Je to funkce biologicko-reprodukční, která má zabezpečovat udržení života početím a porozením nového člověka. Funkce ekonomicko-zabezpečovací, která se vztahuje na všechny členy rodiny a poskytuje členům životní jistoty. Funkce emocionální je důležitá pro harmonický život rodiny, celkové uspokojení, výchovu dětí a životní naplnění. Funkce socializačně-výchovná souvisí s celkovou atmosférou v rodině, spočívá v zájmu o dítě a péči o ně, v jeho přijetí, porozumění jeho vývoji a potřebám. Dále spočívá v prosazování zájmu dítěte, v jeho ochraně a učení. Rodina je životním prostředím dítěte. (3)

1.2.1 Význam rodiny pro dítě v raném věku

Rodina je pro dítě nezastupitelná. Do rodiny se dítě rodí, ta má vliv na celkový rozvoj osobnosti dítěte, a to zvláště v nejranějším období života oblasti tělesné, duševní i sociální. V rodině probíhá primární socializace, to znamená, že se zde dítě poprvé setkává se společností a kulturou. Rodina svým chováním zprostředkovává dítěti zvládání základních vzorců sociokulturního chování a myšlení. Dítě tak rozvíjí vztahy k sobě samému, druhým lidem a širšímu okolí. Poté následuje socializace sekundární, ve které sehraává zvláštní úlohu škola, ale uplatňuje se tu i pozitivní a negativní vliv rodiny. (5)

V raném stadiu života dítěte uspokojuje rodina – matka, otec, sourozenci základní primární potřeby dítěte. Je to především uspokojování biologických a psychických potřeb. Jestliže se uspokojování potřeb děje stále stejnými lidmi a je individuální, dítě si na toto okolí snadno přivyká a vyvolává v něm pozitivní zážitky a zkušenosti. Tak vznikají podmínky pro aktualizaci potencialit rozvoje. Jinak to může být v prostředí, kde se lidé kolem dítěte střídají a jsou uspěchaní nervózní, nerespektují jeho životní režim, pak se dítě bojí, rozsah projevů se zužuje, potenciality se aktualizují v menší míře. Dále rodina uspokojuje potřebu přináležitosti dítěte, potřebu domova. Vytváří akční prostor pro aktivní projev dítěte, činnou seberealizaci a součinnost s druhými. Výrazně určuje prvotní prožitek sebe sama jako

chlapce a dívky. Ovlivňuje sebepojetí dítěte, genderový obsah a smysl. Skýtá bezprostředně působící vzory, rozvíjí vědomí povinnosti a zodpovědnosti, ale také učí dítě vejít do mezigeneračních vztahů. V neposlední řadě skýtá pro všechny členy útočiště v životní bezradnosti. Společensko-kulturní systém rodiny, jehož prostřednictvím se jedinec stává osobností, rozděluje Zdeněk Helus na čtyři základní složky. (5)

Složka hodnotově normativní zahrnuje, že jsou dítěti od prvních měsíců života předávány sociální hodnoty, pravidla, normy a způsoby komunikace. Vztah k sobě samému je v prvních měsících formován na základě vztahů mezi dítětem, matkou, otcem a sourozenci. Prostředí rodiny je nezastupitelné v tom, že se všichni soustřeďují na projevy nejmenšího, reagují okamžitě. Rodina nastavuje dítěti zrcadlo hodnocení činů a nápadů. Složka mezilidsky vztahová znamená, že vývoj dítěte v rodině je založen na sociální interakci. Poskytuje dítěti procvičování a korigování jeho vlastního chování, má vliv na sociální verbální i neverbální komunikaci, tvoří základ pro herní aktivity, učení. Složka rezultativní, kterou tvoří materiální a duchovní produkty, které působí na dítě v přirozených situacích v rodině. Dítě poznává předměty, sleduje jejich funkčnost, rodina seznamuje dítě s hodnotou pohádek, rituálů a tradic, formuje estetické cítění dítěte, umožňuje mu uměleckou produkci. Složka osobnostní, která se týká osobnostního rozvoje integrity a pochopení vztahového systému nebo sociálního kontextu. Pro vytváření této složky je důležité emocionálně kladné ladění rodiny. Ve většině rodin jsou první zpětné vazby poskytovány velmi šetrně milujícími tolerantními osobami. (27)

1.2.2 Vztah matky a dítěte v raném věku

Vztah matky a dítěte je charakteristický vzájemným emočním působením být si co nejvíce na blízku. Probíhá v interakci matky s dítětem, která probíhá mnohokrát denně, mění se a posiluje a vytváří pocit bezpečí a jistoty pro dítě. Tento vztah se začíná vytvářet již v prenatálním období. Po narození se vztah mezi matkou a dítětem rozvíjí a je pokračováním biologické symbiózy v prenatálním období. (29)

V prvním roce života dítěte lze označit vztah s matkou jako dyádu, protože probíhá ve vzájemné interakci mezi matkou a dítětem. Porodem se dítě od matky biologicky oddělí, ale přirozeně přijímá veškerou mateřskou péči. V prvních šesti měsících usnadňuje matka dítěti adaptaci na svět a představuje pro něj pocit jistoty, je významným zdrojem uspokojování jeho potřeb. Mezi šestým a devátým měsícem se matka stává pro dítě nejdůležitějším sociálním objektem. Dítě v tomto věku začíná chápat, že není součástí mateřské bytosti. U dítěte dochází k rozvoji verbálních a neverbálních aktivit, aby udrželo kontakt s matkou. Dítě se začíná od matky postupně separovat. (15, 29)

V batolecím období se dále rozvíjí separační proces. Tento proces je spojen s rozvojem vztahů k dalším lidem. Rozlišuje se aktivní separace, ta závisí na dítěti, dítě se vzdaluje tak, jak považuje za únosné. Pasivní separace nezávisí na vůli dítěte. Dítě je od matky nedobrovolně odloučeno. Při nedobrovolném odloučení od matky se u dítěte do 3 let projevuje separační úzkost. Mateřské chování ovlivňuje vlastnosti dítěte, vztah k jeho pohlaví, temperament, zevnějšek a projevy chování. Mezi dětmi existují individuální rozdíly ve vztahu k pečujícím osobám.

Je důležité, aby se do péče o dítě zapojil i otec. Otcové přispívají u dítěte ke vzniku kompetencí, mezi otcem a dítětem převažuje tělesná stimulace, kladou větší důraz na dodržování řádu, podporují rozvoj samostatnosti a genderové identity. Optimální variantu pro dítě představuje jistý a bezpečný vztah mezi oběma rodiči. (3, 29)

1.3 Možnosti péče o děti do 3 let věku

V současné době se intenzivně pracuje na nové koncepci rodinné politiky. Od 1.1.2008 je zákonem stanovena „vícerychlostní“ rodičovská dovolená. To znamená, že si matka (nebo otec) mohou vybrat, zda budou na rodičovské dovolené s dítětem do dvou, tří nebo čtyř let věku. Jsou také plánovány změny v institucionálním hlídání batolat. Dle výzkumu Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, provedeném v roce 2004, lze vysledovat, že nabídka teritoriálně a místně dostupných služeb péče o děti mladší tří let věku neodpovídá poptávce rodičů, o čemž svědčí i fakt, že mateřské

školky navštěvuje až 25 % dětí mladších 3 let. Nezbytným předpokladem, aby matka nebo otec mohli nastoupit ve věku dvou let dítěte či dříve do zaměstnání, je zajištění odpovídající péče o jejich dítě. Rodiče miminek a batolat, kteří pracují, mohou volit v současné době mezi třemi placenými variantami hlídání dětí: státem garantovanými zařízeními, jako jsou zdravotnická zařízení typu jesle či mateřské školy, mezi soukromými zařízeními provozovanými dle zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání a služeb typu „baby-sitting“ dle stejného zákona. V souvislosti se změnami rodičovské dovolené se uvažuje o rozšíření institucionalizovaného hlídání dětí mladších tří let. (23, 26, 27)

Zdravotnická zařízení typu jesle jsou léčebně preventivní zařízení, která pečují o všestranný rozvoj dětí do 3 let věku. Zřizovateli bývají většinou obce, které je zřizují podle potřeb území a svého uvážení. V průběhu 90. let došlo k významnému poklesu počtu těchto zařízení ze 1043 v roce 1991 na 60 zařízení v roce 2003 (viz příloha 3). (23)

Mateřské školy slouží převážně k předškolnímu vzdělávání dětí ve věku od 3 do 6 let, nikoliv k poskytování péče. Spodní hranice věku dětí přijatých do mateřské školy není žádným předpisem pevně stanovena. Dítě mladší 3 let věku se do MŠ přijímá pro poskytování vzdělávací činnosti, nikoliv pro poskytování péče. Dítě přijaté k předškolnímu vzdělávání by mělo být připraveno plnit rámcový program předškolního vzdělávání a vzdělávací program dané mateřské školy. Mateřské školy mají větší počet dětí ve třídách, takže přístup k dítěti nemůže být individuální. Děti mladší 3 let se zařazují do třídy dětí, které v daném školním roce dovršily nejvíce 4 roky věku. Z hlediska možnosti výběru je pro dítě do 3 let vhodnější umístění do jeslí, pokud jsou v místě bydliště. Období před třetím rokem je zcela jiné, než na které je připraven personál v MŠ. Učitelka v mateřské škole se stará o větší počet dětí než sestra v jeslích, takže se dítěti nemůže věnovat individuálně. Denní režim a prostředí je v jeslích batoletí lépe přizpůsobeno. (6)

Soukromá zařízení dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, jde o vázanou živnost "Péče o dítě do tří let v denním režimu", náplní živnosti je péče a výchovná činnost o svěřené děti do 3 let věku. Živnost mohou vykonávat osoby

s vysokoškolským vzděláním v oblasti ošetrovatelství, s vyšším nebo středním odborným vzděláním v oboru dětská sestra nebo všeobecná sestra se specializací v pediatrii. Poplatek za tuto činnost je stanoven na komerční bázi poskytovatelem. (23)

Služby typu "baby-sitting" dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, jde o volnou živnost poskytování služeb pro rodinu a domácnost, příležitostné krátkodobé hlídání dětí, poplatek je stanoven na komerční bázi. (23)

1.3.1 Jeslové zařízení a potřeby dítěte

Jde o zdravotnická zařízení léčebně preventivní péče, která mají zajišťovat péči o všestranný rozvoj umístěných dětí do 3 let věku. Do jeslí lze umístit dítě od 6 měsíců do 3 let. V průběhu devadesátých let došlo k výraznému poklesu počtu jeslí a v roce 2003 jich bylo na celém území ČR asi 60. Mohou být zřízeny jako územní, závodní nebo společné, ale mohou být zřízeny i jesle soukromé. Dnes jsou zřizovateli jeslí převážně obce, zřizují je podle regionální potřeby. Poplatky ve státních či obecních jeslích se liší, zpravidla se pohybují ve výši 800 - 4.500 Kč za měsíc, v Praze okolo 2000 Kč měsíčně. Větší zájem o ně mají rodiče ve velkých městech, kde se kvalifikovanější ženy vracejí dříve do práce. Poptávka je sociálně podmíněná. Nejčastěji jesle využívají ženy vysoce kvalifikované s vyššími příjmy nebo naopak ženy samoživitelky, které se z nejrůznějších důvodů nespokojí se sociálními dávkami. Při nedostupnosti veřejných jeslí mohou rodiče, zejména ve větších městech, využít služeb soukromých zařízení péče o děti do 3 let. Ta jsou nepoměrně nákladnější, za celodenní provoz rodiče zaplatí okolo 10 000 Kč měsíčně. (23)

Kolektivní zařízení by mělo být kvalitní a nabídka pestrá. Péče o svěřené děti do tří let věku je zaměřená na rozvoj rozumových a řečových schopností, pohybových, pracovních, hudebních, výtvarných schopností a kulturně hygienických návyků přiměřených věku dítěte. Zajišťování bezpečnosti a zdraví dětí, jejich pobytu na čerstvém vzduchu, spánku v odpovídajícím hygienickém prostředí a osobní hygieny dětí, včetně poskytování první pomoci. Je nutné zajistit, aby dítě méně stresujícím způsobem prožívalo základní denní aktivity jako je jídlo, spánek, hraní, aby byly naplňovány co nejlépe a individuálně potřeby dítěte. Dítě by mělo mít v jeslích pevný

vztah s určitou osobou – sestrou. Ze strany rodičů a sester je nutná dobrá spolupráce. Dle francouzské psychologičky Chantal Zaouche – Gaudron se mohou jesle a rodina doplňovat. Dětské psychologové připomínají, že pro dítě do věku tří let je velice důležitá péče rodičů, a to hlavně z důvodu zajištění individuálních potřeb. Podstatná pro dítě je stabilita a citový vztah k jedné osobě. Rozhodnutí, kdy dítě bude svěřeno do kolektivní péče, je vždy na zodpovědnosti rodičů. Před umístěním dítěte do kolektivního zařízení by rodiče měli zvážit, zda je dítě citově stabilní, jestli si dokáže hrát v kolektivu ostatních dětí, nemocnost dítěte, míru společenskosti dítěte, nutnost návratu do zaměstnání. Matka by také měla zvážit alternativní způsoby uplatnění jako je práce z domova, částečný úvazek, chůva nebo tzv. denní matka, která si bere děti k sobě domů. (24, 25, 26)

1.3.2 Vliv jeslí na vývoj dítěte

Sociálními vlivy, které na dítě v jeslích působí, se v minulém století zabývala řada psychologů. O. Meszárošová a M. Jurčová pozorovaly děti z denních jeslí, týdenních jeslí a děti z ústavů. Významným psychologem, který sledoval vliv prostředí na dítě, byl Z. Matějček, který stanovil 3 dimenze předškolních institucí. Za prvé je to míra do jaké doplňují rodinnou výchovu. Za druhé je to věk, ve kterém dítě do kolektivu přichází, jiný vliv má kolektivní výchova na kojence, batole, dítě předškolního věku, které vyhledává společnost vrstevníků. Za třetí je to přístup zařízení k dítěti, organizace výchovy a práce s dětmi. (27)

Lze shrnout, že v případě umístění dítěte do jeslí je citové pouto mezi matkou a dítětem zachováno, ale dítě je podrobováno větší zátěži než dítě, které do 3 let zůstává v péči rodiny. Dalším rizikem je zvýšená nemocnost dětí v jeslích a adaptační problémy. U dítěte se v adaptačním období objevují změny nálady, pláč, neklid, poruchy spánku, nechutenství, únava. U dětí umístěných do jeslí vznikají nejisté vazby a vazby spojené s pocitem úzkosti a to zvláště u dětí mezi 6. měsícem a 1. rokem. Dalším vlivem je kvalita péče o dítě v jeslích, kvalita vztahu dítě - matka a matka-sestra, soulad mezi výchovou a režimem v jeslích a v rodině, spokojenost matky

v zaměstnání. Čas, který dítě v jeslích stráví, by neměl překročit 10 – 30 hodin týdně, dobré je dítě vyzvedávat po obědě, aby nemuselo spát s ostatními dětmi. (26, 27)

Navzdory některým negativním ohlasům na kolektivní péči o dítě do 3 let jsou státy, ve kterých je tato péče kladně přijímána a rodiči maximálně využívána. Mezi tyto země patří např. Francie a Švédsko. U nás v budoucnu možná jesle budou více využívány vzhledem k větší zaměstnanosti žen, finanční situaci mladých rodin, profesní realizaci žen a také z důvodu vysoké kvality jeslí v ČR. (26, 27)

1.3.3 Organizace práce v jeslích

Pro dobrý tělesný a duševní vývoj dítěte a uspokojování jeho potřeb je nutná dobrá kvalita jeslových zařízení. Proto je důležitá správná organizace práce v jeslích a bezpečné, účelné a pro děti zajímavé vybavení. Ve výchově se sestry zaměřují na optimální rozvíjení dítěte, uspokojování jeho potřeb a zájmů v přirozených činnostech. (8)

O děti v jeslích pečují dětské sestry, v současné době to mohou být i sestry všeobecné, které vede vedoucí sestra. Jesle bývají rozděleny na několik oddělení většinou podle počtu dětí nebo podle věku: oddělení kojenců, mladších a starších batolat. Každé oddělení je vybaveno: jídelnou, hernou, sociálním a hygienickým úsekem, ložnicí s postýlkami odpovídajícími věku dítěte, kuchyňkou na úpravu jídla a šatnou. Ke každému oddělení patří také zahrada s pískovištěm a tělovýchovným zařízením pro děti a někde i terasa. Pobyt dětí venku se organizuje dle počasí 2x denně. Dětem je podávána batolecí strava dieta č. 12, v případě kojenců i strava kojenecká. Některé jesle poskytují dětem oblečení a zajišťují pro děti praní prádla. Jesle zajišťují maminkám také službu hlídání dětí, to při pobírání rodičovského příspěvku na 5 dní v měsíci pro děti od 1 do 3 let. (8, 17)

Práce sestry v jeslích je specifická, zdravotní péče v jeslích má spíše preventivní charakter a zájem sestry je orientován především na uspokojování potřeb dětí a má výchovný charakter. Sestra v jeslích vypracovává měsíční plán pro výchovnou činnost. Ten vychází z věkové složení dětí, jejich vývojových zvláštností. Sestra v jeslích vede také dokumentaci dítěte, která obsahuje evidenční list dítěte (viz příloha 4), dotazník

před přijetím dítěte do jeslí (viz příloha 5), neuropsychický záznam, který podává přehled o neuropsychickém vývoji dítěte, potvrzení o zdravotním stavu dítěte před přijetím do jeslí. Před trvalým nástupem do jeslí probíhá u dítěte tzv. adaptační období, kdy si dítě postupně zvyká na docházku do jeslí. Někde může jesle navštěvovat spolu s dítětem i matka na jednu až dvě hodiny, tak aby si dítě pomalu zvyklo na prostředí a na společnost vrstevníků. Někde probíhá krátkodobý pobyt dítěte bez matky. O průběhu adaptace dítěte sestra vyhotovuje záznam, který je součástí dokumentace dítěte. Hlavní cíle pedagogického působení sestry v jeslích je rozvoj v oblasti společensko-estetické, intelektuální rozvoj, rozvoj estetického cítění a rozvíjení psychomotoriky. (8, 17)

1.3.4 Denní režim v jeslích

Denní režim dětí v jeslích by měl být propracovaný a dobře realizovatelný. Dětem by měl přinášet pravidelnost a rytmus v souladu s jejich fyziologickými funkcemi, měl by zabezpečovat dostatečný odpočinek dětí podle jejich individuálních potřeb. Každé jeslové oddělení má mít režim sestavený podle potřeb věkové skupiny dětí. Denní režim by se měl v zásadních otázkách shodovat s režimem v domácím prostředí - počet spánků, doba a četnost jídla, pobyt venku. Je dobré spolupracovat s rodiči také při nácviu hygienických návyků, sebeobsluže při hře. Do denní činnosti v jeslích se také zařazuje tělesná, hudební, výtvarná a rozumová výchova. (8)

Denní program jeslí zpravidla zahrnuje příchod dítěte mezi 6. až 8. hodinou ranní, kdy probíhá volná hra dětí, pak probíhá ranní rozcvička. Po rozcvičce následuje snídaně, toaleta a výchovná zaměstnání dle věkových skupin dětí, volná hra nebo pobyt na zahradě, mezi 11.00 – 11.30 hodinou je oběd a odpolední klid, od 14.00 je svačina a volná hra dětí či pobyt venku a propouštění dětí. Je nutné říci, že denní režim si každé zařízení i oddělení upravuje podle věku a potřeb dětí a rodičů. (18)

1.3.5 Osobnost sestry v jeslích

Jedním z hlavních kritérií, které by sestra v jeslích měla splňovat, je láska k dětem a talent pro práci s dětmi. Dále by měla být inteligentní, pečlivá a trpělivá.

Měla by umět děti motivovat k činnosti, ke hře, vytvářet ve skupině příjemnou atmosféru, předcházet a vhodně usměrňovat konflikty mezi dětmi. Měla by mít dobré znalosti o vývojové psychologii a pediatrii, dobře znát neuropsychický vývoj dítěte a mít dobré komunikační schopnosti s dětmi a jejich rodiči. Měla by znát všechny biologické, psychické a sociální potřeby dětí a jejich uspokojování. (8)

V jeslích pracují dětské sestry a v současné době i sestry všeobecné. Zákon č. 96/2004 Sb. neuvádí dětskou sestru jako samostatné ošetrovatelské povolání. 1. září 2004 byl zrušen obor diplomovaná dětská sestra. Podle nařízení vlády č. 463/2004 Sb. je dětská sestra označením odbornosti až po získání specializace ošetrovatelské péče v pediatrii. Podle nové legislativy vyžaduje příprava dětské sestry ukončení základní a střední školy, studium na vyšší zdravotnické škole nebo bakalářské studium na vysoké škole, odbornou praxi a studium modulového programu specializačního vzdělávání, který má trvat dva roky. Doba přípravy dětské sestry po ukončení základního vzdělání je v současné době 10 až 12 let. (33)

1.4 Potřeby dítěte a jejich uspokojování sestrou

„Co potřebuje malé dítě? Moje odpověď je složitá a jednoduchá zároveň: mnoho věcí, ale ze všeho snad nejvíce jistotu ve vztazích k lidem.“ (14, str. 9)

Za úvodní potřebu dítěte lze považovat s nadsázkou potřebu dobře se narodit. Tuto potřebu považoval za úvodní již J. A. Komenský. V současné době se stále více stírá rozdíl mezi obdobím prenatálním a postnatálním, zdůrazňuje se propojenost mezi těmito fázemi života, a tak se stává zřetelnější potřeba, aby se dítě narodilo zdravé, chtěné, nadané všemi předpoklady pro dobrý a všestranný vývoj. (3)

Základní potřeby dítěte jsou vzájemně propojeny a z didaktického hlediska je rozdělujeme na potřeby biologické, psychické, sociální a vývojové. Potřeby dítěte jsou závislé především na věku dítěte, pohlaví, zdravotním stavu a prostředí, ze kterého pochází. U novorozenců převládají fyziologické potřeby a potřeba bezpečí. U mladších dětí - starších kojenců a batolat potřeba bezpečí a lásky. U starších dětí se projevuje potřeba lásky a uznání. Na začátku adolescence se setkáváme s potřebou seberealizace, avšak plně se tato potřeba projeví až v dospělém věku. (3, 28)

1.4.1 Potřeby podle Maslowa

Každý člověk má jedinečné vlastnosti a potřeby, ale můžeme říci, že některé potřeby jsou společné všem lidem. Potřeby můžeme definovat jako něco, co je potřebné, užitečné a nevyhnutné. Americký psycholog Abraham H. Maslow (1908 - 1970) byl prezidentem Společnosti pro humanistickou psychologii. Humanističtí psychologové se inspirovali existenciální filozofií. Abraham Maslow vytvořil teorii motivace. Z této teorie vychází jeho hierarchická teorie potřeb. Maslowova filozofie člověka je holisticko-dynamického názoru.(28)

Jeho model potřeb zahrnuje jak potřeby fyziologické, tak potřeby psychické. Podle jeho teorie jsou lidské potřeby uspořádány do pětistupňové pyramidy (viz příloha 6). V této pyramidě každé patro náleží jedné oblasti potřeb. Pokud nejsou uspokojeny potřeby z pater spodních, není možné naplnit potřeby z vyšších pater. Nemusí to tak platit vždy, může se stát, že se potřeby chovají autonomně. Autonomii potřeb můžeme pozorovat např. u dítěte, pokud je dítě zabráno do hry, zapomene, že má hlad, žízeň, zapomene se vyprázdnit. (10,24)

Mezi fyziologické potřeby patří potřeba výživy, spánku, čistoty, vyprazdňování, pohybu a aktivity, kyslíku a sexuální potřeba. Tyto potřeby organismu slouží k přežití a k udržení homeostázy. V situaci, kdy má člověk fyziologické potřeby ohroženy, stávají se dominantní. Mezi psychologické patří potřeba jistoty a bezpečí, potřeba lásky a sounáležitosti, potřeba uznání a sebeúcty a potřeba seberealizace a sebeaktualizace. (10, 28)

Potřeba jistoty a bezpečí je potřeba vyvarování se nebezpečí a ohrožení. Vyjadřuje touhu po důvěře, stabilitě a spolehlivosti. Objevuje se vždy, když člověk ztrácí životní jistotu. (10, 28)

Potřeba lásky a sounáležitosti se objevuje po uspokojení potřeby jistoty a bezpečí. Je to potřeba milovat, být milován, potřeba náklonnosti, sounáležitosti, potřeba být sociálně integrován. (10, 28)

Potřeba uznání, sebeúcty vyjadřuje přání výkonu, kompetence, důvěry v okolním světě a nezávislost na mínění druhých. Potřeba uznání vyjadřuje touhu

po respektu druhých, prestiž uvnitř sociální skupiny: Vyskytuje se v situacích ztráty respektu, kompetence, důvěry. (10, 28)

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace vystupuje jako snaha realizovat své vlastní schopnosti a záměry. Člověk musí sám u sebe nacházet uspokojení z práce a být přesvědčen, že danou činnost dělá dobře. (10, 28)

1.4.2 Fyziologické potřeby kojenců a batolat dle Maslowovy pyramidy

Potřeby dítěte se v různých fázích vývoje mění, ale je nutné říci, že potřeby fyziologické zůstávají trvalé. Tyto potřeby vyžadují u dětí zvláště mladšího věku plné uspokojení. Pokud dojde k neuspokojení fyziologických potřeb, bývá narušen celkový stav a vývoj dítěte. Do fyziologických potřeb patří potřeba výživy, spánku, hygieny a čistoty, vyprazdňování, pohybu a aktivity, kyslíku a sexuální potřeba, dodržování denního režimu, to je především u dětí velmi důležité. (3)

1.4.2.1 Potřeba správné výživy

Potřeba správné výživy patří k základním biologickým potřebám v dětském věku. Důležité je správné uspokojování této potřeby, zejména v kojeneckém a batolecím období, proto by sestra v jeslích měla znát a dodržovat zásady racionální výživy kojenců a batolat. Racionální výživa je výživa, která maximálně odpovídá po stránce kvality a kvantity potřebám dítěte daného věkového období. Mezi základní složky výživy dětí patří bílkoviny (15 %) jako stavební hmoty, cukry (50 %) jako zdroj okamžité energie a tuky (35 %) jako zdroj zásobní energie. Těmto složkám potravy se také říká makronutrienty. Mezi další složky správné výživy patří u dětí vitamíny, minerály a stopové prvky. Říká se jim mikronutrienty, v těle jsou potřebné v menším množství. (30, 12)

Stravu dítěte od narození do 3 let věku lze rozdělit na 3 období: Období výhradně mléčné je období, které trvá u kojených dětí minimálně 6 měsíců, u nekojených dětí 4 měsíce života. Kojení je nejlepší a nejvýhodnější způsob výživy pro matku i dítě. Mateřské mléko v průběhu doby kojení mění své složení a ideálně se

přizpůsobuje nárokům dítěte. Význam kojení spočívá v několika základních bodech. Mateřské mléko má ideální složení živin pro novorozence a kojence, posiluje imunitní systém dítěte, přispívá k navazování a upevňování vztahu mezi dítětem a matkou. Kojit je možné až do dvou let věku dítěte, samozřejmě s podáváním příkrmů. Propagace kojení se nazývá prolaktační program a je jedním z hlavních úkolů organizace zabývající se péčí o dítě – UNICEF. (30)

Pokud matka dítěte z nějakého důvodu nemůže kojit, podává se umělá mléčná výživa. Základem umělé mléčné výživy pro kojence je kravské mléko, jehož složení se přizpůsobuje potřebám dítěte. Platí zásada, že čím je dítě mladší, tím více by se jeho výživa měla přibližovat mateřskému mléku. Mléka se dělí, podle stupně přiblížení ideálnímu složení mateřského mléka a věkové skupiny dětí, na mléka počáteční a pokračovací. Počáteční mléka jsou výrobky mléčné stravy, které se nejvíce svým složením blíží mléku mateřskému. Jsou vhodná pro novorozence a kojence do 4. měsíce věku. Pokračovací mléka jsou určena pro děti od 4. měsíce do 36. měsíce. Nekryjí celkové potřeby dítěte, musí být součástí smíšené stravy. Mají snížený obsah bílkovin a solí a jsou obohacena o vitamíny, minerály a stopové prvky. Dělíme je na mléka pro kojence a mladší batolata. Existují ještě mléka speciální, která indikuje lékař při prevenci a léčbě alergií, při průjmech a zvracení kojence. (9, 30)

Období přechodné je období od 6. do 12. měsíce, kdy se kojenci začínají podávat příkrmy. U nekojených dětí se příkrmy mohou podávat od 4. měsíce věku. V této době se zařazují do stravy příkrmy v podobě zeleniny, ovoce a obilnin, které neobsahují lepek. Příkrm se podává lžičkou. Nejprve se vynechává jedna dávka kojení. Jako první se doporučuje jednosložkové zeleninové pyrė. V průběhu dalšího měsíce zařazují maso-zeleninové pokrmy, dále se do kojenecké stravy zavádí ovocné pyrė. Ovoce obsahuje vitamíny, nejvíce vitamín C, betakaroten, vitamíny ze skupiny B, dále železo, hořčík, mangan, měď a má velký obsah vlákniny. Dále se kojencům podávají mléčné obilné kaše, zejména kaše rýžové. Potraviny s obsahem lepku je dobré podávat kojencům až po ukončení 10. měsíce. (11, 30)

Další složkou stravy kojenců jsou nápoje. Denní potřeba tekutin u kojence je 10 až 15 % jeho tělesné hmotnosti. Pokud jsou děti kojené, nepotřebují do šestého

měsíce jiné tekutiny, potom je dobré podávat dítěti kojeneckou vodu, ovocné šťávy a kojenecké čaje. Kojenec ve věku 6 měsíců potřebuje 120–140 ml tekutin na 1 kg tělesné hmotnosti. (9, 11)

Strava kojence se upravuje se stoupajícím věkem, zpočátku se podává pyré, pak hustší kaše, přechází se až ke kouskům ve stravě. Vždy je nutné při podávání stravy kojencům brát v úvahu možnost vdechnutí velkých a tuhých kousků. Kojenci po šestém měsíci věku stačí 6 jídel za 24 hodin. Při přípravě kojenecké stravy je nutné dodržovat maximální čistotu a jednotlivě připravovat každou dávku jídla. Při přípravě kojenecké stravy používáme vhodnou a nezávadnou vodu splňující normy vody kojenecké. (9,11,30)

Strava batolat je smíšená strava, která respektuje nároky organismu na denní potřebu živin a energie a dále dodává organismu dostatek stavebních látek pro další růst a vývoj (viz příloha 7). Strava batolat má být lehce stravitelná, nekořeněná, lehce solená a nenáročná na kousání. Cereálie a zelenina by měly tvořit základ jídel. Z živočišných bílkovin se podává batolatům libové maso, drůbež, vejce, mléko a mléčné výrobky. Ty jsou pro batole bohatým zdrojem vápníku. Batole by mělo denně vypít 300-500 ml mléka. (4, 9)

V tomto věku si batole začíná osvojovat základní stravovací návyky, které ho budou provázet celý život. Proto je nutné, aby sestra nebo pečovatel dbalí na zásady správného stolování, dodržování hygienických návyků, podávání jídla v klidné atmosféře a v kruhu rodiny, v jeslích s ostatními dětmi. Úprava a podání jídla by měly rozvíjet schopnost samostatně se najíst, používat příbor, pít z hrnečku. Pokud dítě jídlo odmítá, nenutit jej do jídla. Dodržovat stravovací režim dne, optimální je 5 jídel denně. Při správném a systematickém vedení si dítě vytvoří správnou představu o jídle. (4, 30)

U batolat je třeba dodržovat pitný režim. Mladší batole potřebuje 100-120 ml tekutin na 1 kg tělesné hmotnosti. Vhodné pro batole jsou bylinkové a ovocné čaje, minerální vody, zeleninové šťávy. Džusy se doporučují v omezeném množství a je nutno je ředit vodou, protože obsahují hodně cukru. U některých dětí může větší množství džusu způsobit neprospívání a průjemy. V tomto věku si dítě osvojuje stravovací návyky, které ho budou provázet celý život. Mezi chyby ve výživě batolat

patří jednostranná strava, mnoho sladkostí, nedostatek mléka, ovoce a zeleniny, špatné hygienické a stravovací návyky.(4, 11)

Stav výživy dítěte může sestra stanovit podle BMI. Hodnoty BMI se u dětí s věkem mění, proto se používají pro děti do 18 let percentilové grafy BMI (viz příloha 8, 9). Grafy pro chlapce a dívky jsou odlišné. Hodnoty, které jsou nad 90 percentil, se považují za nadváhu, hodnoty nad 97 percentil za obezitu. Hodnota pod 3 percentilem je hodnocena jako podváha. (7)

Při špatném uspokojování potřeby správné výživy se u kojenců a batolat mohou vyskytnout ošetřovatelské diagnózy: neefektivní krmení kojence, neefektivní kojení, přerušené kojení, porušené polykání, nadměrná nebo nedostatečná výživa, deficit tělesných tekutin, riziko aspirace, nauzea, opožděný růst a vývoj. (13)

1.4.2.2 Potřeba spánku a odpočinku

Spánek je důležitá potřeba dítěte. Aby sestra mohla tuto potřebu dobře uspokojit, měla by znát potřebu spánku dítěte v jednotlivých věkových obdobích a individuální zvláštnosti dítěte při spánku. Také by dítěti měla zajistit vhodné a klidné prostředí na spánek. (22)

Střídání spánku a bdění je součástí denního režimu. Děti v různých věkových skupinách mají různou potřebu spánku. Existují individuální rozdíly i mezi dětmi stejného věku. Ke spánku potřebuje dítě pocit bezpečí a jistoty. Pocit bezpečí získává dítě na podkladě věcné a mezilidské jistoty. Věcná jistota je dána rituálem při usínání, který se má pravidelně opakovat. Malé dítě by mělo chodit spát ve stejnou dobu, mělo by se probudit tam, kde usnulo, jistotu by mělo mít dítě i v mezilidských vztazích, tzv. rodičovská jistota. Důležité je dodržovat pravidelné rituály před usnutím. (21,30)

Ve fyziologii spánku rozlišujeme dvě fáze, a to spánek Non – REM, klidový a spánek REM, snový. Při usínání probíhá u dospělých nejprve fáze Non - REM, kterou střídá fáze REM. U dětí v raném věku se vyskytuje ve fyziologii spánku několik odlišností. Snový spánek tvoří u donošených novorozenců 50 % spánku, u tříletého dítěte 1/3 spánku a u dospělého 1/4 času spánku. Fáze spánku se u novorozenců a malých dětí střídají rychleji než u dospělého. Na počátku spánku se nejdříve objevuje

fáze REM. Výzkumníci se domnívají, že větší podíl REM spánku u dětí vede ke zrání mozkové činnosti. (31)

Novorozenec by měl spát průměrně 20 až 22 hodin, budí se na jídlo a při přebalování. Přes den se doporučuje spánek venku, v noci ve vyvětrané místnosti. Novorozenci se teprve učí vnímat rozdíl mezi dnem a nocí. Děti se nechávají spát, dokud se samy neprobudí. Novorozenec potřebuje pociťovat blízkost matky, potřebuje režim, vedení, jistotu a bezpečí od rodičů. (9, 30)

Kojenec do 6. měsíce spí průměrně kolem 18 hodin denně, větší polovina spánku probíhá v noci, přes den má delší úseky bdění. Se stoupajícím věkem potřeba spánku klesá. Kojenec od 6 měsíců a batole spí v noci průměrně jedenáct hodin. Od 6 měsíců do jednoho a půl roku dítě spí ještě dvakrát denně, a to dopoledne a odpoledne. Pak přechází na jeden spánek přes den po obědě. Potřeba spánku je u každého dítěte individuální. Správné usínání a spaní dítěte vyžaduje dodržování pravidelných časových, stravovacích, hygienických a prostorových rytmů (viz příloha 10). (31)

Nedostatečně dlouhý spánek se u dítěte může projevit poruchou kognitivních funkcí, poruchou chování, změnami nálad. Neléčená nespavost u kojenců a batolat může být spojena s vyšším rizikem poruch chování, poruch spánku a přechodem do chronicity. U kojenců a batolat se v souvislosti s potřebou spánku mohou vyskytnout tyto ošetřovatelské diagnózy: porušený spánek, spánková deprivace, únava, neprospívání, strach, úzkost, narušené chování kojence. (13, 31)

1.4.2.3 Potřeba vyprazdňování

Vyprazdňování patří mezi základní biologické potřeby. Rozděluje se na vyprazdňování moče a stolice. Močení u kojenců je nepodmíněný reflex, který po naplnění močového měchýře probíhá automaticky. Dítě se učí ovládat močení mezi 15. měsícem až 3. rokem. Kojenec ve věku 6 měsíců vymočí 250-500 ml za den, počet močení je kolem 20 za den. Starší batole vymočí 500-650 ml moče a počet močení je 10 za 24 hodin. Kolem třetího roku dovede dítě spustit mikční akt, když je močový měchýř optimálně naplněný. (9, 16, 22)

Sestra při vyprazdňování moče sleduje barvu, příměsi, frekvenci močení a množství moče. Onemocnění ledvin a močových cest jsou u dětí velmi různorodé. Někdy probíhají prudce, jindy je průběh plíživý. Mezi příznaky onemocnění močových cest patří dysurie, polyurie, oligurie, anurie, retence moči, polakisurie, enuréza, hematurie, glykosurie, proteinurie, inkontinence. Nejčastěji se u dětí do 3 let vyskytují vrozené vývojové vady a infekce močových cest. (9, 11, 22)

U dětí se mohou v souvislosti s vylučováním moči vyskytnout ošetřovatelské diagnózy: porušené vylučování moči, retence moči, inkontinence moči, akutní a chronická bolest, hypertermie, riziko infekce. (13)

Stejně jako močení je vyprazdňování stolice u kojenců a batolat reflexní činností. Přibližně od 12 měsíců se dítě učí postupně ovládat vyprazdňování vůlí. Mezi faktory, které ovlivňují vyprazdňování stolice, patří věk dítěte, strava a příjem tekutin, aktivita a pohyb, patologické a emocionální stavy. U dítěte krátce po porodu odchází první stolice, která se nazývá smolka. Stolice kojeného dítěte má vzhled míchaných vajec, může mít řidší charakter a kojeneček má stolici několikrát za den. Batolata mají stolici 1 až 2krát denně, charakter závisí na druhu přijímané potravy. (9, 22)

Sestra u dítěte sleduje frekvenci a denní dobu vyprazdňování stolice, barvu, konzistenci, příměsi, zápach a všimá si faktorů ovlivňujících vyprazdňování. Stolice obsahuje nestravitelné části potravy, vodu, odloupané epitele a žlučová barviva. V souvislosti s vyprazdňováním stolice se u dětí nejčastěji objevují průjmy prosté nebo toxické. Při průjmu je dítě ohroženo hypertermií, dehydratací, poruchou vnitřního prostředí. U dětí, zejména u batolat, se vyskytuje zácpa. Příčinou zácpy mohou být vrozené odchylky střeva nebo porucha způsobená nesprávným stravovacím režimem, příliš koncentrovanou stravou, nedostatkem tekutin, ale i strachem z defekace. (22,28)

U dětí se v souvislosti s potřebou vyprazdňování stolice mohou vyskytnout ošetřovatelské diagnózy: průjem, zácpa, deficit tělesných tekutin, hypertermie, akutní bolest, strach, úzkost. (13)

1.4.2.4 Potřeba hygieny a čistoty

Do této potřeby lze zahrnout vlastní hygienické návyky, jako je udržování čistoty při vyprazdňování, umývání, čištění zubů, ale také hygienické předpoklady správné péče o dítě, jako je čistota, ochrana před zevními vlivy, úrazy a nehodami. Sestra má znát velmi dobře zásady hygienické péče o děti, edukovat rodiče a podílet se na nácvičku hygienických návyků u dětí. (9, 22)

Čistota je hlavní zásadou péče o dítě a čím je dítě mladší, tím je dodržování této zásady důležitější. Dodržování čistoty se týká především osob, které o dítě pečují, předmětů, se kterými je v kontaktu, stravy, kterou dítě dostává, a prostředí. Ideální teplota pro dítě by měla být v místnosti 21 až 22 °C. U novorozence to může být teplota až 25 °C. Teplota v pokoji, kde dítě spí, by neměla od 6. měsíce věku dítěte přesahovat 20 °C. Prostor pro dítě do 3 let věku by mělo být především bezpečné a prostorné. (30)

Do ochrany před zevními vlivy se řadí obuv a oblečení dítěte. Každé dítě potřebuje vhodné a přiměřené oblečení a batolata také vhodnou obuv, aby se předešlo ortopedickým vadám nohou. Obuv pro děti by měla být zdravotní. K požadavkům na konstrukci dětské obuvi patří odpovídající velikost, dokonalá ohebnost, dostatek prostoru pro nohu, úměrná výška podpatku, vyhovující materiál a přiměřená hmotnost obuvi. (9, 22)

Ochraně před úrazy a nehodami by měli rodiče, zdravotníci a pedagogové věnovat zvláštní pozornost, protože úrazů u dětí přibývá. Kojenci a batolata jsou nejčastěji ohroženi pády z nábytku, schodů a tržnými ranami od hran nábytku nebo jiných předmětů. Dále to mohou být, zejména u batolat, spáleniny a opařeniny. Prostor pro kojence a batolata by mělo být uzpůsobené tak, aby možnost zranění byla co nejmenší. Malé dítě by mělo být neustále v dohledu dospělé osoby. (9, 30)

O čistotu při vyprazdňování pečuje v kojeneckém věku rodič, většinou matka, sestra v jeslích či jiný pečovatel. U kojence je nutné používat pleny, které mu vyhovují, nezpůsobují reakce na kůži dítěte. V současné době lze používat pleny jednorázové a pleny látkové. Dítě je třeba přebalovat dle potřeby tak, aby na kůži nevznikly opruzeniny. Důležitá je také péče o kůži v okolí konečnicku a genitálu. Batole se již učí

zachovávat základní hygienické návyky při vyprazdňování. Hygienické návyky se dítě učí především formou nápodoby. Dítě se naučí udržovat čistotu, když umí ovládat funkci svěračů, tj. retenci a eliminaci. Každé dítě, pokud netrpí somatickým nebo psychickým problémem, začne udržovat čistotu mezi osmnáctým měsícem a třetím rokem. Důležitá v tomto směru je motivace dítěte. Mezi zásady nácviku správného vyprazdňování patří vysvětlit dítěti, co se od něj chce, za vykonanou potřebu jej pochválit, nenechávat dítě na nočníku dlouhou dobu, dávat dítě na nočník před spánkem, po probuzení, před vycházkou. Nácvik hygienických návyků nesmí končit křikem, když se dítěti potřeba nepovede nebo ji vykoná někde jinde. Sestra by měla znát zásady správného nácviku vyprazdňování u dětí a dodržovat je. (1, 29)

U dětí je důležitá také ranní a večerní hygiena, umývání rukou u batolat po každém vyprázdnění, před a po jídle, po pobytu venku, nezbytné je pěstovat tento návyk od nejučtějšího dětství. U batolete by sestra měla přecházet do úlohy pozorovatele. Batole se učí zachovávat základní hygienické návyky jako čištění zubů, ranní hygiena, péče o vlasy, mytí rukou před a po jídle, po použití toalety, při hře venku. Do ranní a večerní hygieny patří také čištění zubů, se kterým se začíná po prořezání prvních zubů dítěte. Zpočátku se provádí jen krátkodobě ráno a večer pomocí tzv. prstáčku na čištění zubů u kojenců, batole už si zuby čistí dětským zubním kartáčkem. (30)

Sestra by u dítěte měla zhodnotit stupeň soběstačnosti, stupeň rizika poškození kůže a plánovat a realizovat intervence. Při neuspokojení potřeby hygieny a čistoty se mohou u dětí objevit ošetřovatelské diagnózy: poškozená kožní integrita, riziko infekce, hypotermie, hypertermie, porušená dentice, akutní bolest, riziko traumatu, riziko pádu. (13)

1.4.2.5 Potřeba pohybu a aktivity

Pohybový vývoj je jedním z hlavních ukazatelů celkového vývoje dítěte. Dítě se už před narozením pohybuje v děloze matky. Svoboda jeho pohybu by měla být i po narození co nejméně omezována. Je-li dítě pozorováno v běžných situacích, je vidět, že samostatný pohyb je základním projevem malých dětí. Rozvoj motoriky a poznávacích

procesů na sebe navazují. Pohybový vývoj je důležitý pro rozšíření podnětové nabídky a možnosti uspokojit vlastní aktivitou zvědavost. (15, 19)

Pro batolata jsou pohybové dovednosti zajímavé a ráda se svými dovednostmi experimentují. Motorické dovednosti jsou pro batole prostředkem k uspokojování dalších potřeb. Dochází k rozvoji samostatné lokomoce, která má význam pro potřebu stimulace a sociální význam. Neuspokojená potřeba aktivity vyvolává u dítěte napětí např. záchvaty vzteku. Prostřednictvím pohybu navazuje dítě kontakty s okolím a komunikuje s dospělými. Pohyb se stává zdrojem rozvoje nejen tělesného, ale i rozumového, citového a sociálního. Děti, především batolata, by měly mít dostatek prostoru k volnému pohybu, upravené prostředí, dostatek pobytu venku tak, aby mohly plně rozvíjet svou potřebu pohybu. V současné době je možné s kojenci i batolaty navštěvovat plavání kojenců, cvičení s kojenci a batolaty. Tato cvičení mají příznivý vliv jak na pohybový, tak i psychický vývoj dítěte. (1, 24, 29)

Sestra by měla znát význam pohybové aktivity pro dítě, zajistit dostatek prostoru pro pohyb dětí a vhodné aktivity pro děti. V souvislosti s potřebou pohybu a aktivity se mohou u kojenců a batolat vyskytnout ošetrovatelské diagnózy: riziko pádu, riziko úrazu, riziko opožděného vývoje a opožděný růst a vývoj, nedostatek zájmových aktivit, strach. (13)

1.4.2.6 Sexuální potřeby

Od počátku vývoje je dítě svým okolím formováno odlišně v návaznosti na své pohlaví. Dítě se učí modely odpovídající jeho pohlaví velmi brzy. Je důležité, aby mohly děti sledovat oba rodiče při jejich běžné komunikaci a činnostech, všímaly si různého řešení problémů, reagování a postojů. (29)

Batole na konci mladšího batolícího období začíná objevovat své tělo a jeho možnosti. Zbaví se plen objeví své pohlavní orgány, které představují pro děti lákavé místo na dotyk. U dětí je hlazení těchto partií normální a nevyžaduje od rodičů ani sester zvláštní pozornost. Děti kolem dvou až tří let vědí, jaké jsou tělesné rozdíly mezi muži a ženami, vědí, jakého jsou pohlaví. V této době se děti začínají ptát, jak přišly na svět, odkud se berou děti. Děti v předškolním období si začínají aktivně uvědomovat

anatomické rozdíly obou pohlaví a jejich průzkumu věnují značný zájem. Je to období významné pro přijetí identity vlastního pohlaví. Je dobré, když na otázky dítěte rodiče i sestry odpovídají citlivě a pravdivě, jednoduchými a krátkými odpověďmi. (1, 27)

1.4.2.7 Potřeba kyslíku

Je to základní potřeba nutná pro život. Tato potřeba souvisí s potřebou dýchání, na které jsou závislé všechny další vitální funkce dítěte. Poruchy dýchání zasahují dítě celkově, elementárně a existenčně. Dýchání je fyziologická funkce a s činností srdečně cévního aparátu a látkovou výměnou udržují rovnováhu vnitřního prostředí dítěte. Příjem kyslíku a výdej kysličníku uhličitého je nutný k výživě tělesných buněk a tím k zachování života dítěte. (12, 28)

U dětí má rostoucí dětský organismus obrovské nároky na potřebu kyslíku. Anatomie dýchacích cest u dětí se liší od dospělých. Velká spotřeba kyslíku, funkční a anatomické zvláštnosti dýchacích cest u dětí podmiňují charakteristický typ dýchání u kojenců a batolat. Dýchání kojence a batolete je především abdominální. V zadní klenbě nosohltanu je u dětí uložena nosohltanová mandle, dítě má krátkou a širokou Eustachovu trubici. Dechová frekvence u dětí je vyšší než u dospělého. Fyziologický novorozenec má dechovou frekvenci 40 – 60 dechů za minutu, batole ve věku 1 - 2 roky 30 až 35 dechů za minutu. Onemocnění horních a dolních dýchacích cest je jedno z nejčastějších v dětském věku. Nejčastější příznaky onemocnění dýchacích cest je kašel, dušnost, stridor, cyanóza, subfebrilní nebo febrilní teploty. Mezi onemocnění dýchacích cest u dětí patří zánětlivá onemocnění, akutní rinitida, akutní tonzilitida, akutní epiglottitida, akutní laryngitida a tracheitida, akutní bronchitida a pneumonie. Mezi stavy, které u dětí vyžadují zvýšenou péči o dýchací cesty, patří úrazy, aspirace a výkony v celkové anestezii. (9, 22, 30)

Sestra u dítěte sleduje frekvenci dýchání, pohyby hrudníku, hloubku dýchání, barvu kůže a sliznic, vedlejší dýchací fenomény, zda dýchá dítě nosem nebo ústy. V souvislosti s dýcháním se mohou u dětí vyskytnout poruchy dýchání: tachypnoe, bradypnoe, dyspnoe a apnoe. Sestra by měla u dětí v kojeneckém a batolecím věku dbát

na základy hygieny horních cest dýchacích, zejména na správné smrkání. S nácvikem smrkání se začíná kolem jednoho roku. (22, 28)

U dětí se v souvislosti s potřebou kyslíku a dýchání mohou vyskytnout ošetrovatelské diagnózy: oslabená spontánní ventilace, neefektivní dýchání, neefektivní tkáňová perfuze, riziko aspirace, riziko dušení, riziko infekce, hypertermie, akutní bolest, strach a úzkost. (13)

1.4.3 Psychické potřeby u kojenců a batolat

Psychické potřeby dětí navazují na fyziologické potřeby a jejich uspokojování umožňuje dítěti rozvíjet se v oblasti citů, intelektu, vůle, chování, společenských hodnot a prostředí, jehož součástí se stává. Psychické potřeby dítěte musí být od počátku uspokojovány, aby se dítě mohlo vyvíjet jako psychicky zdravá a zdatná osobnost. Dítě potřebuje k dobrému psychickému vývoji dostatek podnětů, smysluplný svět, životní jistotu, pozitivní identitu a otevřenou budoucnost. (3, 14, 16)

1.4.3.1 Potřeba jistoty a bezpečí

Je důležitou psychickou potřebou, která v Maslowově hierarchii potřeb navazuje na potřeby fyziologické. Dítě musí neustále mít pocit jistoty a bezpečí. Tato potřeba se uspokojuje především v citových vztazích dítěte k mateřské osobě nebo k osobě, která o dítě pečuje. Pro dítě je také důležité důvěrně známé lidské prostředí, jehož je dítě součástí, a dodržování určitých rituálů a pravidel. Potřeba bezpečí dominuje do dvou až tří let věku dítěte. (14, 20)

U kojenců a batolat má k uspokojení potřeby jistoty a bezpečí nejpřirozenější předpoklady rodina. Pro kojence a batole je základním zdrojem jistoty citový vztah k matce, který se rozvíjí kolem 7. měsíce věku dítěte. V těhotenství dítě tvoří s matkou biologický celek. Narozením se fyzicky odděluje, ale přijímá veškerou mateřskou péči.

Sestra by u dítěte nejujtějšího věku měla dodržovat pravidelný denní režim přizpůsobený individuálním potřebám dítěte. U dítěte se tak vytváří řada dynamických stereotypů a návyků. Dítě by mělo mít pravidelnou dobu spánku, jídla, hraní, vycházek,

pohybových aktivit. Denní režim je třeba postupně upravovat podle stáří dítěte, individuálních zvláštností a ročního období. (2, 30)

U batolat je důležité zavádět rituály a pravidla. Sestra by měla znát zvyky a rituály, které dítě dodržuje v domácím prostředí, protože dítě v rituálech hledá jistotu. Rituály se týkají ukládání do postýlky, jídla nebo koupání. V období batolecím se zavádí do výchovy dítěte pravidla. Poznávání pravidel probíhá na kognitivním základě. Děti potřebují znát platný řád, protože pro ně představuje jistotu. Pro batolata je důležitý jednoduchý, srozumitelný a dodržovaný řád, na který se dítě může spolehnout. (1, 24, 29)

U dětí se v souvislosti s potřebou jistoty a bezpečí mohou vyskytnout ošetrovatelské diagnózy: strach, úzkost, poškozená sociální interakce, oslabená schopnost se přizpůsobit, narušené chování kojence, sociální izolace. (13)

1.4.3.2 Potřeba lásky a sounáležitosti

Rodiče mají znát stupeň vývoje, na kterém se jejich dítě nachází. Nejprve je malé, potřebuje jistý kontakt s jistou matkou, později i s otcem. Pokud si dítě v této době vytvoří tzv. pradůvěru, začíná věřit i ostatním věcem a rozvine si důvěru samo v sebe. Jestliže dostalo dostatek lásky, může později lásku předávat dál. Citový vztah dítěte k jeho lidem se zakládá především na tom, že je naplňována potřeba bezpečí a jistoty. Prvními lidmi, kteří mohou dítěti dát lásku, jsou rodiče, v prvních letech zejména matka, ale důležité místo má i otec. Prokázalo se, že dítě, u kterého se vyvine pevné pouto k matce, se lépe vyvíjí ve sféře emoční, sociální a v kognitivní oblasti. (3, 20)

Rozdělujeme 2 formy vazby mezi matkou a dítětem. Vazbu jistou, která je pro dítě prospěšná a je spojena s rozvojem kladných momentů v jeho vývoji, a vazbu nejistou. Vazba nejistá může být spojena s úzkostí nebo s vyhýbáním se kontaktu. Úzkostná vazba je typická lpěním dítěte na matce, vztah se sice mezi matkou a dítětem vytvořil, ale dítě se necítí dostatečně bezpečně a jistě. Vazba nejistá s vyhýbáním se kontaktu je charakteristická tím, že se vztah k matce nerozvine na úroveň obvyklé

citové vazby, dítě se k matce chová jako k cizímu člověku. Nedostatek citové jistoty a lásky se u dětí projevuje citovou deprivací či subdeprivací. (3, 29)

Nedostatek lásky se u dětí projevuje upozorňováním na sebe formou negativního chování. Rodiče sice své děti milují, ale někdy jim tuto lásku neumějí dát najevo. Co by měli rodiče či vychovatelé dělat, aby děti věděly, že je mají rádi. Americký psycholog Ross Cambell doporučuje techniky při komunikaci s dětmi, které pomáhají potřebu lásky u dětí naplňovat. K těmto technikám patří fyzický kontakt, oční kontakt, soustředěná pozornost, dárky a slova. (24)

Sestra by měla znát techniky při komunikaci s dítětem a umět je dobře využívat. V oblasti této potřeby by měla spolupracovat s rodiči, znát charakter a chování dítěte. V souvislosti s touto potřebou lze stanovit ošetřovatelské diagnózy: sociální izolace, poškozená sociální interakce, strach, úzkost, zhoršená rodičovská role, riziko oslabení rodičovské vazby k dítěti. (13)

1.4.3.3 Potřeba uznání a sebeúcty

„K tomu, aby si člověk naučil vážit sám sebe, potřebuje ve svém sociálním prostředí vnímat, že lidé, kteří jsou s ním v interakci, mu projevují úctu.“ (24, str.27)

Vztah k sobě se u dítěte vytváří od počátku života, jeho základem jsou zkušenosti z raného vývoje. Dítě mezi 3. – 6. měsícem prochází fází základního uvědomování vlastní bytosti. Od věku 6 měsíců si uvědomuje vlastní tělo a jeho aktivity, začíná chápat citové prožitky jako součást sebe sama, začíná chápat stálost a kontinuitu vlastní existence. K vlastnímu sebepojetí dítěte přispívají reakce jiných lidí. Dítě si prostřednictvím lidí, s kterými je v kontaktu, potvrzuje hodnotu vlastní bytosti. Od počátku je vztah k sobě samému ovlivňován i sociálním přijetím a oceněním. (29)

V batolecím věku si sebe dítě uvědomuje jako bytost, která je schopna samostatně jednat, toto období by měly matky využít k nácviku dovedností a sebeobsluhy. Batole potřebuje potvrdit hodnotu kompetencí, potřebuje být pochváleno a oceněno. Sebepojetí dítěte ovlivňuje jeho hodnocení rodiči a lidmi, se kterými je v kontaktu. Děti v batolecím věku začínají samy sebe hodnotit a stávají se tak objektem vlastního poznání. Emoční složka sebehodnocení se u batolete projevuje rozpaky,

zahanbením nebo hrdostí. Při pozitivním hodnocení okolí se dítě cítí milované, při negativním zavržované a neakceptované. (29)

Sestra by měla respektovat osobnost dítěte, mít úctu k jeho vlastním snahám a projevům. Ocenění a úcta zakládá u dítěte budoucí přiměřené sebevědomí, sebehodnocení, sebedůvěru, harmonii a hloubku zájmů. Také je zde možné hledat kořeny ochoty ke spolupráci, důvěru ve spolupráci s ostatními lidmi a úctu k dílu druhého. Dítě potřebuje ocenění a podpoření vlastních snah, které jsou na počátku ještě nezralé. Děti narážejí často na překážky, a ty mohou navozovat nejistotu dítěte. Pak je třeba, aby zasáhla a podpořila dítě autorita rodičů a pomohla mu najít úspěšnější řešení. Prvním hodnotitelem dítěte jsou rodiče a rodina. (2, 29)

Komunikace s dětmi by měla být pro ně i pro rodiče a sestry příjemná. Mělo by z ní vyplývat, že si děti váží a že je jí s nimi dobře. Rodiče a sestry by měli být v komunikaci s dětmi autentičtí a měli by děti respektovat. Komunikace s dítětem by měla být podpůrná a rozvíjející. Neměli by děti trestat, ale nechat působit přirozený důsledek, ocenit konkrétní snahu dítěte, vyhýbat se neefektivní komunikaci, reagovat empaticky, vzbuzovat u dětí vnitřní motivaci ke hře a k učení, neřešit za děti problémy, ale učit je se domluvit. (24)

V souvislosti s touto potřebou lze stanovit ošetřovatelské diagnózy: situačně snížená sebeúcta, riziko situačně snížené sebeúcty, porušená osobní identita, poškozená sociální interakce. (13)

1.4.3.4 Potřeba seberealizace a sebeaktualizace

U dítěte se ve vztahu ke světu projevuje potřeba nějak jej poznamenat. Tím si dítě potvrzuje hodnotu své osobnosti a svých kompetencí. To souvisí s rozvojem potřeby seberealizace. Zkušenost s uskutečňováním prvních pokusů o sebeprosazení spoluurčuje rozvoj základní životní strategie. Převahu určitých strategií určují na jedné straně vrozené dispozice a na straně druhé ji ovlivňuje rodičovské chování. Dítě pak má v životě buď tendence k asertivitě, nebo k pasivitě a potlačení svých potřeb. (29)

Dětství je charakteristické obrovským množstvím možností a příležitostí růstu a rozvoje tzv. potencialit, které by dospělí měli u dítěte co nejlépe rozvíjet

a naplňovat. Rozvoj potencialit dítěte závisí na tom, zda mu dospělí vytvoří dostatečné podmínky sociální a materiální. Potenciality dítěte nejsou pouze v oblasti vzdělávacích možností, ale také v kvalitách osobnosti dítěte, např. být šťastný, vnímat lásku a sympatie, odpovídat vlastními projevy, usilovat o vytyčené cíle. Rozvoj těchto potencialit vede k rozvoji vzdělávání dětí a prosociálního chování. Aby mohlo dojít k rozvoji vzdělávacích a osobnostních potencialit, je nutné, aby byly naplněny individuální potřeby dětí. Maslowova pyramida potřeb ukazuje, že nelze bez naplnění pater nižších potřeb efektivně naplňovat patra vyšší. (24)

Seberealizace dětí probíhá především hrou. Hrou se děti seznamují se svým materiálním a sociálním prostředím. O hře se dá říci, že je to spontánní učení z vlastní iniciativy a pod vlastní kontrolou. (24)

Kojence vedou ke hře dozrávající motorické a integrační schopnosti, složitější schopnosti percepcie, mezismyslová integrace, jemná motorická koordinace, zaostřená pozornost, abstrakce a symbolizace. Kojenci se během prvních šesti měsíců zabývají exploračními aktivitami, aby se seznámili s předměty ve svém okolí, s částmi vlastního těla, se svými rodiči. Od sedmého měsíce do 1 roku se objevuje lokomoce, což dává prostor novým formám hry. Hra se začíná zaměřovat neprostorové a funkční vztahy mezi předměty a na hry s kreativními variacemi. (2, 12)

U batolat kolem poloviny druhého roku dochází k transformaci reprezentativních schopností, verbální integrace, poznávání sebe sama, empatie a vzniku symbolické hry. Symbolická hra má význam na rozvoj poznávacích procesů, ale také má emotivní hodnotu. V období dvou let mají již děti rády společnost druhých dětí, ale je pro ně typické, že každé si hraje samostatně. To označujeme jako paralelní hru. Kolem 3 let si dítě začíná ujasňovat postavení mezi ostatními, zaujímá větší počet rolí. Umí si role představit a umí je ztvárnit ve hrách nebo vyprávěních. Dovede si hrát s druhými dětmi, to tvoří základ pro pozdější spolupráci, schopnosti se zúčastňovat společného díla. Dále se u dětí doma i v kolektivu může uplatnit volná hra, řízené činnosti, rituály, cvičení. (2)

V souvislosti s potřebou seberealizace a sebeaktualizace lze stanovit ošetřovatelské diagnózy: nedostatek zájmových aktivit, deficit vědomostí, zhoršená rodičovská role. (13)

2. CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíle práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit uspokojování potřeb dětí v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle se zaměřením na biologické a psychické potřeby dětí podle Maslowovy pyramidy tak, jak jsou uvedeny v teoretické části práce.

2.2 Výzkumné otázky

V bakalářské práci jsme si položili tyto výzkumné otázky:

Mají děti v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle uspokojeny biologické potřeby?

Mají děti v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle uspokojeny psychické potřeby?

3. METODIKA

3.1 *Charakteristika metod a technika sběru dat*

Ke zpracování bakalářské práce byl použit kvalitativní výzkum. Byly použity následující metody a techniky sběru dat: obsahová analýza dokumentů, strukturované přímé pozorování a metoda rozhovoru.

3.1.1 *Obsahová analýza dokumentů*

K analýze bylo využito dokumentace pozorovaných dětí navštěvujících Jesle E. Pittera, v Českých Budějovicích. Tato dokumentace obsahuje vždy evidenční list dítěte v jeslích, potvrzení o zdravotním stavu dítěte před přijetím do jeslí, dotazník před přijetím dítěte do jeslí, záznamy o neuropsychickém vývoji a výchově dítěte. Z dokumentace byly použity informace týkající se rodinné, zdravotní a sociální anamnézy, informace o adaptaci dítěte na prostředí jeslí a informace od rodičů uvedené v dotazníku, který rodiče vyplňují se sestrou před nástupem dítěte do jeslí.

3.1.2 *Pozorování*

Při výzkumu byla použita metoda strukturovaného přímého pozorování. Pro pozorování byl vytvořen speciální záznamový arch, do kterého byly zaznamenávány potřeby u každého pozorovaného dítěte v průběhu pobytu v jeslích (viz Příloha 1). Při pozorování bylo sledováno uspokojování biologických potřeb dětí v jeslích, uspokojování psychických potřeb dětí v jeslích. Z biologických potřeb byly do pozorování zahrnuty tyto potřeby: potřeba výživy, spánku, vyprazdňování, hygieny a čistoty, pohybu a aktivity a potřeba kyslíku. Dále bylo pozorováno uspokojování psychických potřeb dítěte podle Maslowovy pyramidy, kterými jsou potřeby bezpečí a jistoty, lásky a sounáležitosti, uznání a sebeúcty, seberealizace a sebeaktualizace.

3.1.3 Rozhovor

K dalšímu sběru informací o uspokojování potřeb vybraných dětí bylo použito metody rozhovoru s rodiči a se sestrami v jeslích.

Ke sběru informací od rodičů byl použit strukturovaný rozhovor. Otázky byly orientovány na chování dítěte v domácím prostředí, zvyky dítěte v uspokojování jednotlivých potřeb v domácím prostředí, denní režim dítěte v domácím prostředí a spokojenost rodičů s péčí o dítě v jeslích (viz příloha 2).

Dále bylo použito metody strukturovaného rozhovoru se sestrami, které pečují o pozorované děti. Otázky se týkaly chování dítěte při pobytu v jeslích, uspokojování potřeb dítěte v jeslích a individuálních zvláštností dítěte. Odpovědi sester byly použity k doplnění pozorovacího archu.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořily děti navštěvující Jesle E. Pittera, České Budějovice. Výzkumný vzorek tvořilo 8 dětí navštěvujících toto jeslové zařízení. Hlavním kritériem výběru bylo, aby děti navštěvovaly jesle denně a byly ve věku mladších i starších batolat. Děti ve věku kojeneckém mohou být do jeslí také přijímány, ale v době výzkumu zde nebyl žádný kojeneček na denní péči. Do výzkumného vzorku byly zařazeny 4 děti ve věku od 18 do 24 měsíců a 4 děti ve věku od 25 do 36 měsíců

4. VÝSLEDKY

4.1 Popis zařízení

Jedná se o kvalitativní výzkum, z tohoto důvodu je uváděn jako součást výsledků i popis zařízení a prostředí, kde byl výzkum prováděn. Výzkum probíhal v Jeslích E. Pittera, České Budějovice, které jsou spravovány příspěvkovou organizací Jeslová a azylová zařízení České Budějovice. Zřizovatelem je Statutární město České Budějovice. Tato organizace byla zřízena dne 1. 1. 1996. Hlavním účelem organizace je poskytování výchovné péče dětem do 3 let věku a služeb sociální prevence. Cílovou skupinou jsou především občané s trvalým pobytem v Českých Budějovicích. Pod tuto organizaci patří, mimo Jeslí E. Pittera, také Jesle K. Štěcha, v Českých Budějovicích.

Kapacita jeslí v ulici E. Pittera, kde byl výzkum prováděn, je 45 míst. Do jeslí jsou přijímány děti ve věku od šesti měsíců do tří let. Umístění dětí do jeslí se provádí na základě „Potvrzení o umístění,“ které vydává na žádost rodičů Odbor sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice po předchozí dohodě s vedoucí sestrou jeslí. Pokud mají jesle volnou kapacitu, lze přijmout dítě i na tzv. hlídání, rovněž po předchozí dohodě s vedoucí sestrou jeslí, a to na maximálně 5 dnů v měsíci. Finančně jsou zvýhodněni rodiče, kteří mají trvalý pobyt v Českých Budějovicích.

Děti jsou rozděleny podle věku do 4 oddělení. V každém oddělení pracují dvě sestry. V prvním oddělení je umístěno maximálně osm dětí, ve druhém maximálně dvanáct dětí, ve třetím a čtvrtém oddělení maximálně 15 dětí. V prvním a druhém oddělení jsou děti nejmladší. Pracují zde dětské sestry a v současné době i sestry všeobecné. V jeslích se dbá na zaškolování a další vzdělávání zdravotnického personálu. Každé oddělení má hernu, jídelnu pro děti, oddělenou ložnici s postýlkami odpovídajícími věku dětí, umývárnu s toaletním zařízením, čajovou kuchyňku a šatnu. Pro pobyt dětí venku má každé oddělení venkovní terasu a zahradu s pískovištěm a prolézačkami pro batolata (viz příloha 11).

Režim dne v jeslích je obecně stanovený, ale každé oddělení si jej může přizpůsobit věku a individuálním potřebám dětí. Ráno od 6.00 do 8.00 hodin probíhá příjem dětí a volná hra. Příchod lze individuálně domluvit. Dopoledne probíhá cvičení,

hygiena, svačina, výchovné zamětnání a pobyt venku. V 11.00-11.45 hodin se podává oběd, který se skládá z polévky a hlavního jídla, následuje hygiena a ukládání ke spánku. Oběd dostávají nejprve děti z 1. a 2. oddělení, které jdou také dříve spát. Spánek dětí probíhá v době od 11.45 do 13.30 až 14.00 hodin. Pokud je dítě zvyklé na dva denní spánky, lze mu poskytnout individuální režim. Odpoledne následuje hygiena, svačina, volná hra a propouštění dětí.

4.2 Kazuistiky

Ze získaných informací byly vytvořeny následující kazuistiky. V závěrečné části každé kasuistiky je vždy vypracována tabulka, v níž je hodnoceno uspokojení biologických a psychických potřeb pozorovaného dítěte. Vzhledem k zachování anonymity dětí a ochraně osobních údajů není možné zveřejnit žádné údaje, které by mohly vést k bližší identifikaci konkrétního dítěte.

4.2.1 Kazuistika 1

Janička, nar. listopad 2005

4.2.1.1 Informace z dokumentace

Janička v době pozorování navštěvovala denně 1. oddělení jeslí. V době, kdy výzkum probíhal, jí byly dva roky a do jeslí, na denní péči, docházela od 21 měsíců. Perinatální vývoj probíhal bez komplikací, porod spontánní, v termínu, porodní hmotnost byla 3250 g, kojena 9 měsíců. Žádné vážné nemoci neprodělala, alergie, vyrážky, křeče nemá. Léky žádné neužívá, operaci a vážné úrazy neměla. Očkování dle očkovacího kalendáře. Psychomotorický vývoj do nástupu do jeslí odpovídá věku. Sedí od 6 měsíců, chodí od 12 měsíců, první smysluplné slovo řekla v 11 měsících, první větu ve 20 měsících.

Janička je z úplné rodiny, rodiče bydlí s prarodiči v rodinném domku. Dítě je zvyklé na péči rodičů, příležitostně se o něj starají prarodiče. Před nástupem do jeslí jedla sama lžičkou stravu krájenou na menší kousky, 6x denně, žádné jídlo neodmítá.

K zachování čistoty používá nočník a pleny, sama si o potřebu vyprázdnění zatím nežadá. Spí 12 hodin denně, a to přes noc a v poledne, při usínání má dudlík, jiné rituály nemá, usíná většinou sama, večer po přečtení pohádky a vypití kakaa. Citově je Janička upoutána především na matku. Janička přichází do jeslí denně v 6.30 hodin a odchází mezi 14. a 16. hodinou.

Hodnocení adaptace ve 24. měsíci sestrou: V prvních dnech nástupu do jeslí Janička plakala při loučení s rodiči, nyní už chodí bez problémů a nepláče. Do výchovných zaměstnání se zapojuje, reaguje na sestru, hraje si s dětmi. Pije sama z hrnečku a jí lžící, nechce krmit. Nejí odpolední svačiny, kdy odmítá jídlo z misky. Pleny používá celý den, na nočník nečůrá ani nekaká. V poledne spí 1 hodinu, pěkně mluví, umí písničky a hodně je opakuje.

4.2.1.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj hodnocený při pozorování: Chodí samostatně, běhá, umí chodit po schodech, v jemné motorice užívá klešťový úchop, postaví věž z 5 až 7 kostek, obrací několik stránek, čmárá tužkou po papíře. Má slovní zásobu zhruba 200 slov a kombinuje 2 až 3 slova, umí užívat osobní zájmena já, ty, ukazuje na obrázky, umí ukazovat detaily a udává činnost na obrázcích. V chování je Janička aktivní, většinou veselá a spokojená, vyžaduje naprosto pravidelný režim. Má spíše mírné emoční reakce, v kolektivu se zapojuje do činností, spolupracuje se sestrou a komunikuje s ostatními dětmi.

Potřeba výživy: Janičce je podávána v jeslích batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky, Janička se nají sama lžící, do jídla ji nikdo nenutí, nemá ráda, když ji někdo krmí. Jí s chutí a při jídle dobře spolupracuje. Většinou nesní celou porci jídla, ale pouze půlku. Pokud je odpolední svačina v miskách, většinou ji odmítá. Alergii na potraviny nemá. Při jídle používá látkový bryndáček, sedí u stolečku na nízké dřevěné židličce. Jí sama lžící z nerezového kovu. Sestra dítě k jídlu motivuje, dítě je po jídle spokojené a klidné. V jeslích je dítěti podávána dopolední svačina, oběd (polévka, hlavní jídlo) a odpolední svačina. V den pozorování snědla 1/2 porce dopolední svačiny, 1/2 porce oběda, odpolední svačinu nejedla, protože byl pudink. Pije

sama z hrnečku, tekutiny jsou podávány v časových intervalech, pije s chutí. Za pobyt v jeslích vypila 350 ml tekutin. Váha Janičky je 14,6 kg a výška 91 cm. BMI je 17,6 a dle percentilových tabulek pro dívky je BMI je v normě. Turgor kůže je v pořádku. Sestra má při podávání stravy v péči 3 až 4 děti. Matka dítěte uvádí: „Janičce strava v jeslích vyhovuje, nemá žádné problémy. Při podávání jídla doma se chová stejně jako v jeslích, prospívá. Sestry nás informují o příjmu potravy a tekutin v jeslích. Doma Janička pije také sama z hrnečku. Po zbytek dne doma vypije zhruba 500 ml tekutin.“ Denní příjem tekutin je 850 ml tekutin.

Potřeba spánku: Janička dodržuje kromě nočního spánku jeden spánek denně. Při spánku v jeslích neudržuje žádné rituály, usíná klidně, ale usnutí jí trvá déle. V jeslích chodí spát pravidelně po obědě. Dítě má na spánek svou postýlku, ale vzhledem k počtu dětí v jedné ložnici nemá zabezpečeno intimní prostředí a úplný klid na spánek. Okna v ložnici jsou zatažena vertikálními žaluziemi. V den pozorování spalo v 1. oddělení jeslí 5 dětí. Sestra je ukládá ke spánku v 11.15 hodin, Janička usíná ve 12 hodin a probouzí se ve 13 hodin, probouzí se sama, je klidná, nepláče. Ostatní děti nebudí. Matka dítěte uvádí: „Janička chodí spát doma v 11 hodin dopoledne a spí průměrně dvě hodiny. Při spaní doma má láhev s pitím a hračku v postýlce. Usíná a probouzí se klidná. Snažíme se režim spánku doma přizpůsobit režimu v jeslích.“

Potřeba vyprazdňování: Janička močí pravidelně, bez obtíží, moč má slámově žlutou barvu, je bez příměsí, potíže při močení nemá, pleny používá přes den i na spánek, v jeslích probíhá nácvik vyprazdňování na nočník, ale zatím neúspěšně. Pleny používají v jeslích stejně jako doma, kupují je rodiče. Dítě je přebalováno a posazováno na nočník v určitých intervalech, před svačinou, před obědem, před spánkem, po spánku. Pokožku v okolí genitálu má Janička pokrytou drobným červeným exantémem. Sestry používají na pokožku ochranný krém. Nácvik vyprazdňování probíhá stejně jako přebalování, dítě tráví na nočníku dobu kratší než 5 minut, spolupracuje, ale nevyprázdňuje se. Matka dítěte uvádí: „Doma také probíhá nácvik vyprazdňování, posazujeme Janičku na nočník před spánkem, spolupracuje dobře, na nočník se však vyprázdňuje nepravidelně. Vyprazdňování stolice probíhá většinou jedenkrát denně, zatím do plen. Na pokožku hýždí a genitálií používáme ochranný krém.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Janičky probíhá nácvik hygienických návyků, jako je mytí rukou před a po jídle, po vysazení na nočník a po hře venku, osvojuje si také návyk smrkání a utření nosu. Samostatně návyky nedodržuje, je nutná pomoc a dohled. V oblasti oblékání se Janička sama neobleče, ale spolupracuje, obléká ji sestra. Oblečení má dostatek, sama se neobuje, pomáhá jí sestra. Janička má vhodnou obuv do jeslové třídy, ale ven má obuv nevhodnou (gumové holinky), poskytnutou jeslovým zařízením, která není určena pouze pro jedno dítě. Prostředí jeslové třídy a ložnice je pro Janičku bezpečné, dobře upravené pro mladší batole, hračky odpovídají věku dítěte. Matka dítěte uvádí: „Doma dodržujeme mytí rukou před jídlem a po hře venku, dále česání a čištění zubů, pomáháme jí při oblékání a při obouvání.“

Potřeba pohybu a aktivity: Janička si v jeslích hraje, zapojuje se do výchovných zaměstnání aktivně, na procházky nechodí, v den pozorování venku nebyla, protože bylo špatné počasí. V zimním období chodí děti na terasu přibližně na 20 až 30 minut, sestry na procházky s dětmi v tomto věku nechodí. Možnost proběhnout se uvnitř třídy není vhodná z hlediska bezpečnosti dětí, rozcvička provedena nebyla. Matka dítěte uvádí: „V zimě tráví venku tak asi 1 hodinu, Janička je dítě spíše klidnější, takže běhání příliš nevyžaduje, spíše si ráda hraje doma u stolečku či na koberci na jednom místě.“

Potřeba kyslíku: Janička dýchá pravidelně, ale má rýmu, sekret je bělavé barvy, dýchání nosem je ztížené. Počet dechů je 28 za minutu. Sama smrká a utírá si nos. Jiné známky nemoci nemá. V jeslové třídě se pravidelně větrá, odpařovače na radiátory nepoužívají. Matka dítěte uvádí: „Janička bývá po nástupu do jeslí častěji nemocná.“

Potřeba bezpečí a jistoty: Janička dodržuje v jeslích stálý denní režim. Do jeslí přichází ráno v 6.30 hodin a odchází mezi 15.-16. hodinou. Denní režim jí vyhovuje, žádný individuální režim nemá. Se sestrou navazuje komunikaci a cítí se u ní bezpečně, v prostředí jeslí se Janička chová jistě, nepláče, hraje si. Sestra se k Janičce chová vstřícně. Matka Janičky uvádí: „Denní režim v jeslích Janičce vyhovuje, do jeslí se těší, při příchodu do jeslí již nepláče, většinou je veselá. S chováním sestřiček k Janičce jsme spokojeni. Za nevýhodu považujeme častější nemocnost Janičky.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Janička tráví v jeslích průměrně 9 hodin denně, ráno při odloučení od matky nedává najevo emoce. Sestra se Janičce věnuje, mluví

adresně k dítěti a udržuje s ním oční kontakt. Fyzický kontakt Janička od sestry nevyžaduje, na sestru reaguje vstřícně, pokud pláče, sestra ji uklidní. Matka dítěte uvádí: „Po umístění do jeslí se Janička více mazlí, ale do jeslí chodí většinou ráda.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Janička je sestrou pochválena během dne, je jí motivována k činnosti. Sestra Janičce pomáhá, když ji o to požádá. Sestra nedělá mezi dětmi rozdíl, chová se k dítěti chápavě a respektuje ho. Matka dítěte uvádí: „Jsme s výchovou v jeslích spokojeni.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: Janička se v jeslích učí základům sebeobsluhy, při hře je spokojená, ráda si staví z kostek a hraje si se stavebnicí Lego, sama si hračky brát nemůže, sestra dětem podává jeden typ hraček. Do výchovných zaměstnání se zapojuje aktivně. Při procvičování říkanek a pohybových her spolupracuje. Matka dítěte uvádí: „Doma si Janička nejraději hraje s panenkou a miminkem. Opakuje říkanky, které se učí v jeslích. Říkanky máme vyvěšené na nástěnce v šatně.“

4.2.1.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 1 Janička

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby*
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 17,6	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 850 ml tekutin /dle norem 1460 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	V jeslích spí 1 hodinu, doma spí 2 hodiny	Uspokojena částečně
Potřeba vyprazdňování	Exantém v okolí genitálií	Uspokojena dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Nevhodná obuv na ven	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Nebyl pobyt venku, nebyla rozcvička	Uspokojena částečně
Potřeba kyslíku	Rýma, lehce ztížené dýchání	Uspokojena částečně
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 42,5 h. týdně, větší nemocnost	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Doma je více mazlivá, v jeslích se nemazlí	Uspokojena částečně
Potřeba uznání a sebeúcty	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Bez problému	Uspokojena velmi dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.2 Kasuistika 2

Eliška, nar. březen 2006

4.2.2.1 Informace z dokumentace

Eliška v době pozorování navštěvovala 1. oddělení jeslí. V době, kdy výzkum probíhal, jí bylo 20 měsíců a do jeslí na denní péči dochází od 19 měsíců, tedy přibližně 1 měsíc.

V průběhu těhotenství měla matka Elišky toxoplasmózu, porod proběhl v termínu, operačně, císařským řezem, důvodem byla špatná poloha plodu. Poporodní adaptace dítěte proběhla bez komplikací, kojena 12 měsíců. Porodní hmotnost byla 3160 g. Žádné infekční dětské nemoci zatím neprodělala, alergie nezjištěna, křeče neměla. Očkování proběhlo dle očkovacího kalendáře. Psychomotorický vývoj do nástupu do jeslí odpovídá věku, sedí od 7 měsíců, leze od 7 měsíců, stojí od 9 měsíců, chodí od 10 měsíců. První smysluplné slovo řekla v 10 měsících, první celou větu řekla v 18 měsících.

Eliška je z úplné rodiny, sourozence nemá, rodiče chodí do zaměstnání. Dítě je zvyklé na péči rodičů, více je upoutáno na matku. Před nástupem do jeslí jí sama lžičkou, pije z hrnečku s nástavcem, občas používá i kojeneckou láhev. Frekvence jídel je přibližně po 3 hodinách, potravu jí sama lžičkou. Přes den spí 1-2 hodiny po obědě, špatně usíná, při usínání vyžaduje přikrytí dekou. Používá pleny, ale zároveň si i žádá o vyprázdnění slovy „káko, čurat.“

Hodnocení adaptace ještě neproběhlo.

Záznam o neuropsychickém vývoji a výchově dětí hodnocený sestrou: Chodí po schodech, pronáší věty o dvou až třech slovech, umí zvuky zvířat, žádá sama hrneček.

4.2.2.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj dítěte: chodí samostatně, běhá, umí chodit po schodech, v jemné motorice užívá klešťový úchop, staví věž z 5 až 7 kostek, čmárá po papíře, obrací několik stránek. Slovní zásobu má zhruba 200 až 300 slov a tvoří krátké věty,

užívá osobní zájmeno já, nestydí se, spontánně komunikuje, ukazuje na obrázky a umí ukazovat detaily. V chování je Eliška aktivní, bývá většinou veselá a spokojená, dobře navazuje kontakt, je usměvavá. Velmi snadno se přizpůsobuje okolnímu prostředí, dobře se adaptuje, je společenská, v jeslích má naprosto pravidelný režim. Emoční reakce projevuje intenzivně. V kolektivu se zapojuje do činností, spolupracuje se sestrou, komunikuje s ostatními dětmi, dobře se zapojuje do výchovných zaměstnání. Matka Elišky uvádí: „Většinou se přizpůsobí nové situaci, doma převládá u Elišky pravidelný denní režim.“

Potřeba výživy: Elišce je v jeslích podávána batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky nebo kašovitá. Eliška se nají sama lžičkou, do jídla nucena není, jí s chutí. Alergii nemá na žádné potraviny, jí vše. V jeslích používá látkový bryndáček, lžici z nerezového kovu, sedí u stolečku na nízké dřevěné židličce. Jí spolu s ostatními dětmi, do jídla ji nikdo nenutí. V den pozorování snědla Eliška celou dopolední svačinu i oběd, odpolední svačiny snědla 1/2. Sestra dítě k jídlu motivuje, Eliška je po jídle klidná a spokojená. Eliška pije sama z hrnečku s nástavcem, tekutiny jsou podávány v časových intervalech, Eliška pít chodí, ale pije malé dávky tekutin. Za pobyt v jeslích vypila 350 ml tekutin. Váha Elišky je 12 kg a měří 87 cm. Hodnota BMI je 15,9, což dle percentilových tabulek odpovídá normálnímu stavu. Turgor kůže má v normě. Matka Elišky uvádí: „Strava v jeslích Elišce vyhovuje, při podávání jídla doma se nají částečně, částečně jí pomáháme, spolupracuje dobře. Doma po zbytek dne vypije přibližně 300 ml tekutin. Pije také z hrnečku s nástavcem. Sestry v jeslích nás informují o příjmu potravy a tekutin.“ Denní příjem tekutin činil 650 ml denně.

Potřeba spánku: Eliška dodržuje kromě nočního spánku ještě jeden spánek přes den po obědě. Při ukládání ke spánku má rituál, nechce být přikryta peřinou, ale dekou, kterou má z domova. Na spánek má svou postýlku s vysokými postranicemi. Vzhledem k počtu dětí v jedné ložnici nemá zabezpečeno klidné a intimní prostředí na spánek, protože děti různě usínají a různě se budí. Okna v ložnici jsou zatažena vertikálními žaluziemi. V den pozorování spalo v jedné ložnici 5 dětí, maximální počet postýlek v místnosti je 8. Eliška je uložena ke spánku v 11.15 hodin a budí se ve 13.00 hodin, pak ještě do 13.30 hodin odpočívá. V jeslích usíná klidně, ostatní děti nebudí. Po

probuzení je klidná. Matka Elišky uvádí: „Eliška chodí spát v domácím prostředí kolem 12. hodiny a spí jednu až dvě hodiny. Před uložením ke spánku se pomazlí a přikrývá se dekou. Doma je při usínání neklidná, trvá dlouho než usne a probouzí se neklidná, mrzutá. Snažíme se dobu spánku doma přizpůsobovat režimu v jeslích. Sestra nás průběžně informuje o době a průběhu spánku v jeslích.“

Potřeba vyprazdňování: Eliška močí pravidelně, potíže při močení nemá, moč má slámově žlutou barvu, pleny jí sestry dávají přes den i na spánek, někdy už má plenu suchou a vymočí se při posazení na nočník. Pleny kupují rodiče a používají stejnou značku jako doma. Dítě je přebalováno a posazováno na nočník v určitých intervalech s ostatními dětmi, a to před svačinou, před obědem, před spánkem a po spánku. Ochranné krémy na pokožku hýždí u Elišky v jeslích používány nejsou, pokožka je bez známek opruzení. Nácvik vyprazdňování na nočník probíhá stejně jako přebalování, dítě je na nočníku dobu kratší než pět minut a vyprazdňuje se na nočník nepravidelně. Stolicí mívá jednou denně, v jeslích většinou ne. Matka Elišky uvádí: „Doma oznamuje Eliška vyprazdňování slovy „káko, čurat“, nácvik vyprazdňování probíhá po jídle a když si řekne. Při vyprazdňování většinou spolupracuje, vyčůrá a vykaká se nepravidelně. Kaká 1- až 2krát denně. Na pokožku hýždí používáme ochranné krémy při přebalování a hlavně před spánkem.“

Potřeba hygieny a čistoty: U dítěte probíhá nácvik hygienických návyků, jako je mytí rukou před a po jídle, po vysazení na nočník a po hře venku. Samostatně návyky nevykonává je nutné upozornění, pomoc a dohled, česání provádí sestra, která zároveň podporuje v těchto úkonech dítě k samostatnosti. Eliška se sama neobleče, je nutná pomoc sestry, která jí ochotně pomůže, vhodného oblečení má dostatek. Boty si sama neobuje, do jeslové třídy má obuv vhodnou, na terasu má obuv nevhodnou (gumové holinky), poskytnutou jeslovým zařízením, která není určena pouze pro jedno dítě. Prostředí jeslové třídy je pro dítě vhodně upravené, odpovídá jeho věku a z hlediska úrazu je pro dítě bezpečné. Matka Elišky uvádí: „Doma si Eliška myje ruce před a po jídle a po hře venku, nacvičujeme česání a čištění zubů, při oblékání a obouvání doma potřebuje naši pomoc.“

Potřeba pohybu a aktivity: Eliška si v jeslích hraje, zapojuje se aktivně do výchovných zaměstnání. Možnost běhat v jeslové třídě nemá z hlediska bezpečnosti své a ostatních dětí, rozcvička provedena nebyla. Pobyt na terase v den pozorování proveden nebyl, protože bylo špatné počasí. V zimním období chodí děti se sestrou ven na terasu na půl hodiny. Zde mají možnost jezdit i na odrážedlech, sestry s takto malými dětmi na procházky nechodí. Matka Elišky uvádí: „Denně tráví Eliška venku přibližně dvě hodiny, ráda se proběhne, je společenská a aktivní.“

Potřeba kyslíku: Eliška dýchá pravidelně, ale má rýmu, sekret je žlutozelené barvy, dýchá ústy. Smrkat nechce, ale nos si sama utře. Počet dechů je 30 za minutu. Jiné známky nemoci nemá. V jeslové třídě se pravidelně větrá, ložnice je pře spánkem také vyvětraná. Matka Elišky uvádí: „Eliška nemá s dýcháním problémy, alergická na nic není a vážná onemocnění neměla. Po nástupu do jeslí jsme nezaznamenali větší nemocnost.“

Potřeba bezpečí a jistoty: Eliška má v jeslích stálý denní režim. Do jeslí přichází v osm hodin ráno, většinou ji vodí matka a odchází mezi 15. a 16. hodinou. Denní režim jeslí jí vyhovuje. Eliška se setrou dobře navazuje komunikaci, nechá se pochovat, ráda se pomazlí, směje se. V prostředí se chová jistě. Hraje si s hračkami, které sestra dětem připraví. Sestry se k Elišce chovají vstřícně a reagují na její požadavky. Pokud to vyžaduje, pochovávají ji a pomazlí se sní. Matka Elišky uvádí: „Denní režim v jeslích Elišce vyhovuje a do jeslí se těší. Při loučení někdy pláče. S chováním sestřiček k dítěti a péčí o ně jsme spokojeni.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Eliška tráví v jeslích průměrně 7,5 hodiny denně, v den pozorování, po příchodu do jeslí. nedávala emoce najevo, neplakala. Pokud Eliška při příchodu pláče, sestra ji pochová a uklidní ji. Pokud sestra s Eliškou mluví, udržuje s ní oční kontakt a mluví adresně k ní. Eliška reaguje na sestru vstřícně, spolupracuje s ní, nechá se pochovat, mazlí se. Matka Elišky uvádí: „Eliška se po nástupu do jeslí projevuje doma občas hlasitěji než dříve a občas při loučení pláče.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestra komunikuje s dítětem efektivními komunikačními technikami, ale v průběhu pozorování Elišku nepochválila, jinak se k ní chová empaticky, když ji požádá o pomoc, pomůže jí, respektuje ji a rozumí jí. Sestra

Elišku motivuje k činnosti, učí ji, aby se domlouvala s ostatními dětmi, ve vztahu k dítěti vystupuje sestra chápavě. Matka Elišky uvádí: „Jsme s výchovou a individuálním přístupem sester k naší dceři v jeslích spokojeni.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte podle měsíčního výchovného plánu. Eliška rozumí slovním instrukcím sestry, denní aktivity jsou přizpůsobeny věku dítěte, do výchovných zaměstnání se zapojuje, říká se sestrou říkanky. Hračky si dítě samo brát nemůže, sestra vždy vyndá jeden typ hračky (lego, knížky, kostky), se kterými si všechny děti hrají. Eliška má ráda konstruktivní hru, ráda si staví z kostek a prohlíží knížky. Rozvoj řeči probíhá v jeslích formou dětských říkanek většinou spojených s pohybem. Matka Elišky uvádí: „Doma si nejraději Eliška hraje s kostkami a je ráda, když si s ní někdo prohlíží leporela, začíná si také malovat tužkou na papír. Doma si říká říkanky, které se v jeslích naučila.“

4.2.2.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 2 Eliška

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 15,9	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 650 ml tekutin /dle norem 1200 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	Délka spánku odpovídá spánku v domácím prostředí, nemá klid	Uspokojena dobře
Potřeba vyprazdňování	V jeslích nepoužívají ochranný krém	Uspokojena dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Nevhodná obuv na ven	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Nebyl pobyt venku, nebyla rozcvička	Uspokojena částečně
Potřeba kyslíku	Rýma, lehce ztížené dýchání	Uspokojena částečně
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 37,5 hodin týdně, občas pláč při loučení	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Mazlí se sestrou, přijde se pochovat	Uspokojena částečně
Potřeba uznání a sebeúcty	Nechválí ji	Uspokojena dobře
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Probíhala rozumová výchova a rozvoj řeči	Uspokojena velmi dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.3 Kazuistika 3

Richard, nar. duben 2006

4.2.3.1 Informace z dokumentace

Richard v době pozorování navštěvoval 1. oddělení jeslí. V období, kdy výzkum probíhal, mu bylo 19 měsíců a do jeslí na denní péči byl přijat ve věku 17 měsíců.

Perinatální vývoj probíhal bez komplikací, porod v termínu, spontánní fyziologický, poporodní adaptace dítěte také bez komplikací, kojen 12 měsíců. Alergie, vyrážky, křeče nemá. Byl hospitalizován a operován pro invaginaci střev v prosinci 2006 a v únoru 2007. Očkování dle očkovacího kalendáře, navíc očkování proti neštovicím vakcínou Varilux. Psychomotorický vývoj dítěte odpovídá věku, sedí od 7 měsíců, leze od 9 měsíců, stojí od 12 měsíců a chodí od 13 měsíců. První smysluplné slovo řekl ve 13 měsících, ve větách zatím nemluví.

Richard je z úplné rodiny, rodiče chodí do zaměstnání, sourozence nemá. Je nejvíce upoután na rodiče, ale někdy se o něj stará i babička. Doma ho oslovují Ríšánku. Před nástupem do jeslí je nutné Ríšu krmit, sám jíst neumí. Frekvence jídel je 5x denně, jí batolecí stravu, žádná jídla neodmítá. Pije z hrnečku s picím nástavcem. Přes den spí po obědě, přibližně 2 hodiny, usíná samostatně. Při vyprazdňování používá pleny na jedno použití, probíhá nácvik na nočník, ale zatím neúspěšně. O potřebu vyprázdnění si neříká. Ríša dochází do jeslí většinou s matkou v 9 hodin a odchází v 16 hodin.

Hodnocení adaptace sestrou v 18 měsících: Při zvykání v období adaptace plakal asi jeden týden, ve všem je závislý na pomoci sestry, pleny užívá celý den. Jídlo sní vše, ale je nutné ho krmit, pije z hrnečku s pítkem. Po obědě spí dobře, ale někdy déle trvá, než usne. Do výchovných zaměstnání se zapojuje pomocí her a hraček. V řeči používá dvě slova „máma, táta“, jinak je mu špatně rozumět. Na známé písničky a říkanky reaguje s úsměvem.

4.2.3.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj dítěte: Chodí samostatně, běhá, umí chodit po schodech za ruku, v jemné motorice užívá klešťový úchop, postaví věž ze tří kostek, pomáhá obracet stránky, sám je ještě neobrací, tluče tužkou o papír, nekreslí. Má slovní zásobu zhruba 10 slov, ale je mu špatně rozumět, ukazuje a jmenuje, co je na obrázcích v leporelu, v chování je aktivní. Většinou je spokojený a veselý, akceptuje nové situace, vyžaduje při tom naprosto pravidelný režim. Má spíše mírné emoční reakce. V kolektivu se zapojuje do hry, spolupracuje se sestrou, komunikuje s ostatními dětmi, ale do výchovných zaměstnání se zapojuje částečně.

Potřeba výživy: Ríšovi je v jeslích podávána batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky, nebo kašovitá. Ríša je při jídle krmen sestrou, do jídla ho nikdo nenutí, dopolední svačinu jí později než ostatní děti, protože přichází v 9 hodin. Jí vše, alergii na potraviny nemá. Při jídle používá látkový bryndáček, sedí u stolečku na nízké dřevěné židličce. Sestra dítě k jídlu motivuje a dítě je po jídle spokojené a klidné. V den pozorování snědl Ríša celou dopolední svačinu, celý oběd, odpolední svačinu již nejedl, protože si ho maminka odvezla domů. Pije sám z hrnečku s pítkem, ale pití se mu musí nabízet, tekutiny jsou podávány v časových intervalech. Za pobyt v jeslích vypil 400 ml tekutin. Hmotnost Ríši je 14 kg a měří 89 cm, BMI je 17,7, což dle percentilových tabulek odpovídá normálnímu stavu. Turgor kůže je v normě. Matka dítěte uvádí: „Strava v jeslích mu vyhovuje, ani doma nemá s jídlem problémy. Doma se Ríša nají sám a dobře spolupracuje. Sestry nás informují o příjmu potravy a tekutin v jeslích. Pije z hrnečku s picím nástavcem a po zbytek dne vypije 500 ml tekutin.“ Celkem vypil 900 ml tekutin.

Potřeba spánku: Ríša dodržuje kromě nočního spánku jeden spánek přes den. Při spánku v jeslích žádné rituály nedodržuje, usíná klidně. V jeslích chodí spát pravidelně v 11.15 hodin. Dítě má na spánek svou postýlku, ale vzhledem k počtu dětí v jedné ložnici nemá zabezpečeno intimní prostředí a úplný klid na spánek. Okna v ložnici jsou zatažena vertikálními žaluziemi. V den pozorování spalo v 1. oddělení jeslí 5 dětí. Sestra je ukládá ke spánku 11.15 hod. Ríša se probouzí dříve, budí většinou ostatní děti. Probouzí se sám a většinou je veselý. V den pozorování usnul Ríša klidně, ale po

1 hodině spánku se vzbudil, plakal a byl mrzutý. Matka dítěte uvádí: „Doma spí Ríša 1,5 až 2 hodiny, spát chodí ve 12 hodin, před spaním se pomazlí, dostává láhev s pitím a hračku do postýlky. Usíná klidně, po probuzení je veselý, ale potřebuje se rozkoukat. Sestra nás informuje o době a kvalitě spánku našeho dítěte.“

Potřeba vyprazdňování: Ríša močí pravidelně do plen, žádné potíže s močením nemá. Pleny používá přes den i na noc, probíhá nácvik na nočník, ale Ríša nespolupracuje, pleny používá stejné jako doma. V jeslích Ríšu sestra přebaluje, vysazuje jej na nočník v určitých intervalech stejně jako ostatní děti před svačinou, před obědem, před spánkem, po spánku. Ríša při vysazování spolupracuje, ale nevyprázdní se. Na nočníku tráví dobu kratší než 5 minut. Na pokožce hýždí má Ríša drobný exantém červené barvy, který sestry ošetřují ochrannou mastí od rodičů. Stolicí má pravidelně, většinou se někde schová a vyprázdní se do pleny. Matka dítěte uvádí: „Doma také probíhá nácvik vyprazdňování na nočník, ale zatím neúspěšně. Ríša při nácviku moc nespolupracuje, nepravidelně se vyčůrá na nočník. Domnívám se, že neumí vyprazdňování ještě ovlivnit. Kaká jednou až dvakrát denně, pravidelně, vyprazdňování sledujeme. Pokožku hýždí ošetřujeme ochranným krémem.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Ríši probíhá nácvik hygienických návyků, a to je mytí rukou před a po jídle, po vysazení na nočník a po hře venku, smrkat zatím neumí, sekret z nosu mu utírá sestra. Ríša potřebuje pomoc a dohled sestry. V oblasti oblékání a obouvání potřebuje péči sestry, zatím se sám oblékat nesnaží. Oblečení má dostatek. Do jeslové třídy má obuv vhodnou, ale na ven má obuv nevhodnou (gumové holinky), poskytnutou jeslovým zařízením, která není určena pouze pro jedno dítě. Prostředí jeslové třídy je pro Ríšu bezpečné, upravené věku mladších batolat, hračky odpovídají věku dítěte. Matka dítěte uvádí: „Doma dodržuje s naší pomocí mytí rukou před a po jídle, po vyprázdnění a po hře venku, musíme jej oblékat a obouvat.“

Potřeba pohybu a aktivity: Ríša je živé dítě, rád běhá, občas se také pere. Možnost běhat v jeslové třídě nemá z hlediska bezpečnosti své a ostatních dětí, rozcvička provedena nebyla. V jeslích si hraje při volné hře, do výchovných zaměstnání se zapojuje částečně, když se mu chce, musí se dobře motivovat. Na procházky, vzhledem k věku, sestry s dětmi nechodí, ale chodí na terasu. V den pozorování venku

Ríša nebyl, bylo špatné počasí. Matka dítěte uvádí: „Ríša tráví venku 1 až 3 hodiny denně, dle počasí, rád běhá, je aktivní.“

Potřeba kyslíku: Ríša dýchá pravidelně, počet dechů je 32 za minutu, ale má rýmu, sekrece z nosu je hustá, žlutozelené barvy, smrkat neumí, sekreci mu utírá sestra. Dýchání nosem je ztížené. Jiné známky nemoci v dopoledních hodinách neměl. V jeslích probíhá pravidelné větrání. Matka dítěte uvádí: „Ríša netrpí na žádná závažná onemocnění dýchacích cest, občas má rýmu, nevšimla jsem si, že by byl po nástupu do jeslí častěji nemocný.“

Potřeba jistoty a bezpečí: Ríša dodržuje v jeslích stálý denní režim, do jeslí přichází pravidelně v 8.30 hodin a odchází kolem 16. hodiny. Denní režim v jeslích mu vyhovuje, žádný individuální režim nemá, se sestrou navazuje komunikaci, nechá se pochovat a pomazlí se, v prostředí se chová jistě. Sestra se k dítěti chová vstřícně. V den pozorováními dopoledne si Ríša hrál a nejevil známky nemoci, kromě rýmy, ale po usnutí se za 1 hodinu probudil s pláčem, byl neklidný. Sestra mu změřila TT, která byla 37,8 °C, měřeno v axile. Při pohmatu před a na ušní boltec byl neklidný a plačtivý. Sestra telefonicky informovala Ríšovu matku a ta si jej ve 14 hodin vyzvedla. Příští den Ríša do jeslí nepřišel, měl zánět středního ucha, otitis media. Matka dítěte uvádí: „Denní režim v jeslích Ríšovi vyhovuje. Doma se snažíme dodržovat stejný denní režim, do jeslí se těší. S chováním a přístupem sestřiček k dítěti jsme spokojeni.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Ríša tráví v jeslích průměrně 7,5 hodiny denně, do jeslí chodí rád, při příchodu do jeslí nepláče, sestra mluví adresně k dítěti, při rozhovoru s ním udržuje oční kontakt, pokud to vyžaduje, pochová jej a pomazlí se s ním. V den pozorování po obědě plakal, dožadoval se matky, protože byl nemocný. Matka dítěte uvádí: „Domníváme se, že Ríša má v jeslích individuální přístup. Po příchodu domů si s ním hrajeme a věnujeme se mu.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestra komunikuje s dítětem efektivními komunikačními technikami, ale v průběhu pozorování ho nepochválila, chová se k dítěti empaticky, pomůže mu a respektuje ho. Ríša je živé dítě, tak jej častěji usměrňuje. Motivuje ho k činnosti, učí ho, aby respektoval ostatní děti, dítě má někdy tendenci prát se s ostatními dětmi, sestra k němu přistupuje chápavě, ale zdůrazňuje pravidla.

Matka dítěte uvádí: „S výchovou a přístupem v jeslích jsme spokojeni.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte, učí se nové věci, individuální výchovný plán nemá, denní aktivity jsou přizpůsobené věku dítěte. Při výchovných zaměstnáních se zapojuje částečně, při volné hře si rád hraje s auty a jezdí na odrážedle, rozvoj řeči probíhá formou říkanek nebo při prohlížení knížek. Říkanek zatím neopakuje. Matka dítěte uvádí: „Ríša si doma nejraději hraje s předměty běžné denní potřeby, jako jsou krabičky od granulovaných čajů, plastové lahve od limonád, umělohmotné misky, s hračkami si doma příliš nehraje.“

4.2.3.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 3 Richard

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 17,7	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 900 ml tekutin /dle norem 1400 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	V jeslích spí 1 hodinu, doma má láhev, hračku	Uspokojena částečně
Potřeba vyprazdňování	Drobný exantém, při nácvičku nespolutpracuje	Uspokojena dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Nevhodná obuv na ven	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Nebyl pobyt venku, živé dítě, nebyla rozcvička	Neuspokojena
Potřeba kyslíku	Rýma, lehce ztížené dýchání	Uspokojena částečně
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 37,5 h týdně, otitis media, bolest	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Nemoc – žádá matku	Neuspokojena
Potřeba uznání a sebeúcty	Nechválí ho	Uspokojena dobře
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Většinou chce dělat něco jiného než ostatní děti.	Uspokojena částečně

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.4 Kazuistika 4

Barborka, nar. březen 2006

4.2.4.1 Informace z dokumentace

Barborka v době pozorování navštěvovala 1. oddělení jeslí. V době, kdy výzkum probíhal, jí bylo 20 měsíců. Do jeslí chodí denně od 17 měsíců a od 13 měsíců chodila na hlídací službu 5x do měsíce.

Barborka se narodila z rizikového těhotenství, porod klešťový, po porodu měla jeden den oxygenoterapii v inkubátoru, pak již adaptace dobrá. Porodní hmotnost 3300g, kojena byla 2 měsíce. Léky žádné neužívá, alergie, vyrážky, křeče nemá. V 10 měsících viróza, byla 3 dny hospitalizována v nemocnici. Očkování dle očkovacího kalendáře. Sedí od 9 měsíců, leze od 10 měsíců, stojí od 11 měsíců a chodí od 15 měsíců. První slovo řekla ve 13 měsících.

Rodina je úplná, sourozence Barborka nemá, bytové poměry mají zajištěné, oba rodiče pracují, matka ještě studuje. Dítě je zvyklé na péči rodičů. Při jídle potřebuje částečnou pomoc rodičů, i když se už snaží jíst sama. Jí dobře, stravu má krájenou na kousky nebo mletou. Je zvyklá pít z lahve a z hrnečku s picím nástavcem. Před denním nástupem do jeslí spí jednou denně 2 hodiny po obědě. Při usínání má dudlík. Nosí pleny, ale už probíhá nácvik vyprazdňování na nočník, většinou se vymočí. Citově je upoutána na rodiče. Nyní je Barborka v péči otce, protože matka studuje a jezdí domů pouze na víkendy.

Hodnocení adaptace sestrou ve věku 18 měsíců: Při zvykání Barborka plakala, nyní už chodí bez pláče. Ráda se chová a vozí v kočárku. První týdny pravidelné docházky chodila spát dopoledne a po obědě. V jeslích jí sama lžící a pije z hrnečku s pítkem. Pleny nosí celý den a o potřebu si v jeslích neříká. V období adaptace se nezapojovala do hry, nyní se již zapojuje. Projevuje se samotářsky, nejvíce jí vyhovuje, když je v herně sama. Občas ještě pláče, ale podle sestry si tím vynucuje pozornost. Při mluvení užívá několik slov, reaguje na písničky a básničky. Rodiče jí před nástupem do jeslí odebrali dudlík Barborka působí jako nespokojené, mrzuté dítě.

4.2.4.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj dítěte: Chodí samostatně, běhá, chodí po schodech přidržuje se jednou rukou, postaví věž ze 3 až 5 kostek, prohlíží knížky, obrací několik stránek, čmárá tužkou po papíře. Slovní zásobu tvoří 10 až 20 slov, věty zatím netvoří, při prohlížení dětských obrázků a knížek ukazuje a jmenuje, ukazuje detaily. Sestra uvádí: „Barborka působí v chování v jeslích jako spíše mrzuté a ukňourané dítě. Zpočátku se přizpůsobovala obtížněji, nyní většinou akceptuje nové situace. Citlivě reaguje na pláč a stesk jiných dětí. Vyžaduje naprosto pravidelný režim. Má mírné emoční reakce. V kolektivu se zapojuje do činností. Spolupracuje a zapojuje se do výchovných zaměstnání. Hraje si mezi ostatními dětmi. Otec uvádí: „Barborka je většinou veselé a spokojené dítě, akceptuje nové situace a vyhovuje jí pravidelný režim.“

Potřeba výživy: Barborka je spíše drobnější postavy. V jeslích je jí podávána batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky nebo kašovitá. V jeslích se Barborka nají sama, sestra ji k jídlu motivuje, ale do jídla ji nenutí. Jí s chutí a dobře spolupracuje, při jídle žádné problémy nemá, alergii na žádné potraviny také nemá. Při jídle používá látkový bryndáček, sedí u stolečku na nízké dřevěné židličce. V jeslích je dítěti podávána dopolední svačina, oběd (polévka a hlavní jídlo) a odpolední svačina. V den pozorování snědla Barborka celou porci dopolední svačiny, 1/2 oběda a celou porci odpolední svačiny. Pije sama z hrnečku s picím nástavcem, tekutiny jsou podávány v časových intervalech, pije s chutí. Za pobyt v jeslích vypila Barborka 470 ml tekutin. Hmotnost Barborky je 12 kg a výška 89 cm, BMI je 15,2, což dle percentilových tabulek odpovídá normálnímu stavu. Turgor kůže je v normě. Otec uvádí: „Barborce strava v jeslích vyhovuje. Doma se Barborka nají částečně a částečně jí pomáháme, spolupracuje dobře. Tekutiny přijímá z hrnečku s picím nástavcem. Sestřičky mě informují o pitném režimu v jeslích. Po zbytek dne vypije Barborka 500 ml tekutin.“ Denní příjem tekutin je 970 ml.

Potřeba spánku: Barborka dodržuje kromě nočního spánku jeden spánek přes den po obědě. Na počátku nástupu do jeslí spala i dvakrát denně. Při spánku má v postýlce hračku a látkovou plenu na mazlení. Dítě má na spánek svou postýlku,

vzhledem k počtu dětí v jedné ložnici nemá zabezpečeno intimní prostředí a úplný klid na spánek. Okna v ložnici jsou zatažena vertikálními žaluziemi. V den pozorování spalo v 1. oddělení jeslí 5 dětí. Sestra Barborku ukládá ke spánku v 11.15 hodin a probouzí se sama ve 13.30, je klidná a v dobré náladě. Otec uvádí: „Doma chodí spát Barborka po obědě ve 12.30 až 13.00 a spí 1,5 až 2 hodiny, v noci spí 10 hodin. Při spaní má hračku v postýlce a látkovou plenu, probouzí se klidná a spokojená. Snažíme se přizpůsobit režimu spánku v jeslích. Sestra mě o průběhu a době spánku neinformuje.“

Potřeba vyprazdňování: Barborka močí do plen, nosí je ještě celý den, občas se jí podaří vymočit do nočníku. Pleny nosí stejné jako doma, přebalována a posazována na nočník je v určitých intervalech. Močí pravidelně v určitých intervalech, moč má slámově žlutou barvu a je bez příměsí. Na nočník je posazována před jídlem, před spánkem, po spánku, doba vysazení nepřesahuje 5 minut, spolupracuje. Otec uvádí: „Doma také probíhá nácvik vyprazdňování na nočník, ale jinak používá pleny. Doma kaká většinou do pleny 1- až 2krát denně. Na nočník Barborku posazujeme, pokud si sama řekne, spolupracuje, ale vyprázdní se jenom někdy.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Barborky probíhá nácvik hygienických návyků, mytí rukou před jídlem a po jídle, po vyprázdnění a po hře venku, umí si sama utřít nosík, samostatně hygienické návyky nedodrhuje, sestra ji upozorní a dohlíží na ni, podporuje dítě v samostatnosti. Barborka se sama neobleče, ale snaží se pomáhat, sama se neobuje, potřebuje pomoc sestry. Sestra jí ochotně pomůže. Do třídy má vhodnou obuv, na ven má nevhodnou (gumové holinky), poskytnutou jeslovým zařízením, která není určena pouze pro jedno dítě. Otec uvádí: „Doma vedeme Barborku k osvojení návyku čištění zubů, ostatní návyky zvládá s naší pomocí, sama se neobléká ani neobouvá.“

Potřeba pohybu a aktivity: Barborka si v jeslích už hraje a zapojuje se i do výchovných zaměstnání, venku tráví v zimě jeslích 20 až 30 minut na terase, tam má možnost se proběhnout, v den pozorování děti venku nebyly kvůli špatnému počasí. Možnost běhat v jeslové třídě nemá z hlediska bezpečnosti své a ostatních dětí, rozcvička provedena nebyla. Prostředí jeslové třídy je pro Barborku bezpečné, přizpůsobené jejímu věku. Otec uvádí: „Barborka tráví venku denně asi 2 hodiny, má

možnost se proběhnout. Nemyslím si, že by byla Barborka po nástupu do jeslí více nemocná než dříve.“

Potřeba kyslíku: Barborka dýchá pravidelně 28 dechů za minutu, má rýmu se sekretem zelené barvy, dýchání nosem je ztížené, jiné známky nemoci nejeví. Nos si utírá sama, nesmrká. V jeslové třídě a v ložnici se pravidelně větrá, ale vzduch je spíše suchý, odpařovače na radiátorech nejsou. Otec uvádí: „Barborka netrpí žádným závažným onemocněním dýchacích cest.“

Potřeba bezpečí a jistoty: Barborka dodržuje v jeslích stálý denní režim, na který už si zvykla, vyžaduje naprosto pravidelný režim, zpočátku měla individuální režim, kdy měla dva spánky přes den, nyní má režim stejný jako ostatní děti. Do jeslí přichází v 7.30 hodin a odchází v 16 hodin. Se sestrou navazuje komunikaci. V prostředí třídy se chová jistě, sestra s ní komunikuje vstřícně a reaguje na její individuální potřeby. Stává se, že pokud přijde do jeslové třídy dítě, které pláče, reaguje Barborka na stesk a začne plakat také. Otec uvádí: „Barborce denní režim v jeslích vyhovuje, při příchodu do jeslí nedává najevo emoce, neprotestuje.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Barborka tráví v jeslích průměrně 8 a půl hodiny denně, v den pozorování je při příchodu do jeslí smutná, sestra ji pochová, mluví adresně k dítěti, udržuje s ním oční a fyzický kontakt. Barborka na sestru reaguje vstřícně, ráda by se mazlila. Sestra popisuje: „Barborka je neustále nespokojené, samotářské dítě.“ Otec uvádí: „Při příchodu do jeslí je většinou veselá. Po nástupu do jeslí se stala komunikativnější a společenštější.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestra s dítětem komunikuje efektivními komunikačními technikami, Barborku během dne pochválí a pomůže jí v případě potřeby. Zapojuje a motivuje ji ke hře v kolektivu. Sestra přistupuje k Barborce chápavě a vstřícně. Otec uvádí: „Jsme s výchovou v jeslích a přístupem sestřiček spokojeni. Barborka má v jeslích částečně individuální přístup.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte. Barborka se zapojuje do výchovných zaměstnání, učí se v jeslích nové věci, instrukcím sestry rozumí. Při volné hře si ráda hraje s kostkami a jezdí s dětským kočárkem. Rozvoj řeči probíhá v jeslích formou říkadel a pohybových her. Otec uvádí:

„Barborka si doma ráda hraje s plyšáky, auty a ráda si prohlíží knížky. Řídky nebo písničky z jeslí si doma neopakuje.“

4.2.4.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 4 Barborka

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 15,2	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 970 ml tekutin /dle norem 1200 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	V jeslích spí 2 hodiny, nemá úplný klid	Uspokojena dobře
Potřeba vyprazdňování	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Nevhodná obuv na ven	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Nebyl pobyt venku, nebyla rozcvička	Uspokojena částečně
Potřeba kyslíku	Rýma, lehce ztížené dýchání	Uspokojena částečně
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 42,5 h týdně,	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Ráda by se mazlila	Uspokojena částečně
Potřeba uznání a sebeúcty	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Bez problému	Uspokojena velmi dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.5 Kazuistika 5

Tomáš, nar. duben 2005

4.2.5.1 Informace z dokumentace

Tomáš v době pozorování navštěvoval denně 3. oddělení jeslí. V době, kdy výzkum probíhal, mu bylo 31 měsíců. Do jeslí chodí na denní péči od 29 měsíců. Tomášek se narodil z rizikového těhotenství ve 37. týdnu, porod spontánní, poporodní adaptace proběhla v pořádku, kojen byl 10 dnů. Operace neprodělal, křeče, alergie neměl. Léky žádné neužívá. Očkování dle očkovacího kalendáře a očkování proti neštovicím. Psychomotorický vývoj do nástupu do jeslí odpovídá věku. Tomášek sedí od 8 měsíců, leze od 10 měsíců, stojí od 11 měsíců a chodí od 16 měsíců. První smysluplné slovo řekl ve 12 měsících, ale je mu špatně rozumět.

Tomášek je z úplné rodiny, rodiče chodí do zaměstnání, bydlí samostatně. Dítě je zvyklé na péči rodičů, občas se o něj stará babička. Před nástupem do jeslí jí sám, pije z hrnečku s picím nástavcem nebo z normálního hrnečku. Frekvence jídel je 5krát denně, žádné jídlo neodmítá. Čistotu v oblasti vyprazdňování nezachovává, používá pleny, o potřebu si neříká. Kromě nočního spánku má ještě jeden spánek přes den po obědě, kdy spí 1 až 2 hodiny, dudlík na spaní nemá. Do jeslí přichází v 6.30 hodin, odchází v 16.00 hodin.

Hodnocení adaptace sestrou ve věku 30 měsíců: Tomášek je klidný až flegmatický chlapec, zvykal si velmi dobře. Většinou se dobře zapojuje do ranního cvičení a výchovných zaměstnání, ale reaguje pomaleji. Rozumí všemu, ale téměř nemluví. Při jídle je nutná pomoc. Pleny má celý den, v sebeobsluze se začíná snažit.

4.2.5.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj: Tomášek chodí samostatně, chodí po schodech, běhá, umí skákat snožmo. V jemné motorice užívá klešťový úchop, staví věž z 5 až 7 kostek, obrací několik stránek, čmárá tužkou po papíře. Má slovní zásobu 10 až 20 slov, huhlá, věty netvoří, osobní zájmena neužívá, na obrázcích a v knížkách ukazuje, ale nejmenuje, co na nich je. V chování je Tomášek spíše pasivní, klidný, náladu mívá

veselou, je spokojený, většinou akceptuje nové situace, převládá u něj pravidelný biorytmus. Tomášek má spíše mírné emoční reakce. V kolektivu se zapojuje do činností. Spolupracuje se sestrou, zapojuje se do výchovných zaměstnání.. S ostatními dětmi příliš slovně nekomunikuje. Matka uvádí: „Tomášek je aktivní, dobře se přizpůsobuje novým situacím, většinou je radostný a spokojený, je zvyklý na pravidelný režim.“

Potřeba výživy: V jeslích je podávána batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky. Tomášek se nají sám, do jídla ho nikdo nenutí, spolupracuje dobře, sní většinou celou porci jídla. Alergii na žádnou potravinu nemá. Při jídle používá lžičku z nerezového kovu, látkový bryndáček, sedí u stolečku na nízké dřevěné židličce. Sestra Tomáška k jídlu motivuje, po jídle je klidný a spokojený. V jeslích je dítěti podávána dopolední svačina, oběd a odpolední svačina. Sestra měla v den pozorování při jídle na starost 4 děti, ale dvě sestry mohou mít až 15 dětí. V den pozorování snědl Tomášek celou porci svačiny, celý oběd a ještě si přidal a celou odpolední svačinu. Pije sám z hrnečku, tekutiny jsou podávány v časových intervalech, pije s chutí. Za pobyt v jeslích, v den pozorování, vypil 400 ml tekutin. Hmotnost Tomáška je 18,5 kg, výška 105 cm, BMI je 16,8, dle percentilových tabulek BMI pro chlapce je v normě. Matka uvádí: „Strava v jeslích Tomáškovi vyhovuje a chutná mu. Při podávání jídla doma se Tomášek nají také sám, dobře spolupracuje a při jídle nemá žádné problémy. Tekutiny přijímá doma z hrnečku s picím nástavcem nebo z obyčejného hrnečku. Doma vypije po zbytek dne 500 až 700 ml tekutin.“ Denní příjem je přibližně 1100 ml tekutin.

Potřeba spánku: Tomášek dodržuje kromě nočního spánku jeden spánek přes den. Při spánku v jeslích má v postýlce plyšovou hračku. Chodí spát pravidelně po obědě v 11.45 hodin a vstává ve 13.45 hodin. Usíná klidně, prostředí na spánek měl Tomášek relativně klidné a částečně měl zajištěno soukromí, protože v ložnici spaly jen 4 děti, nepovídaly, ležely klidně. Ostatní děti Tomášek nebudí, probouzí se klidný, budí se sám. Teplota v ložnici je 18 °C, což odpovídá teplotě v prostředí na spánek. Matka uvádí: „Tomáš chodí spát doma okolo 12 hodiny po obědě a spí 1 až 2 hodiny, před spaním se pomazlí, jiné rituály doma nemá, usíná klidně a probouzí se klidný. Doma se

snažíme dobu spánku přizpůsobit režimu v jeslích. Sestřička nás průběžně informuje o spánku našeho syna.“

Potřeba vyprazdňování: Tomášek močí pravidelně bez obtíží, moč má slámově žlutou barvu, je bez příměsí. Tomášek používá ještě pleny přes den i na noc, ale probíhá nácvik vyprazdňování na dětský záchod. Nácvik vyprazdňování probíhá před jídlem, po jídle, před spánkem, po spánku. Tomášek při vyprazdňování spolupracuje, ale vyprázdní se nepravidelně, za vyprázdnění je pochválen. Vyprazdňování sám neoznamuje. V jeslích používají stejné pleny jako doma. Pokožka v oblasti hýždí a genitálu je bez opruzení. Ochranné krémy v jeslích u Tomáška nepoužívají. V jeslích stolicí nemá, stolicí má do plen doma. Matka uvádí: „Doma probíhá nácvik na nočník, na pokožku hýždí používají při výměně plen ochranný krém. Na nočník Tomáška doma posazujeme před a po jídle, před a po spánku a individuálně, když si řekne. Při vyprazdňování spolupracuje a vyprazdňuje se pravidelně.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Tomáška probíhá nácvik hygienických návyků, jako je mytí rukou před a po jídle, po vyprázdnění a po hře venku, utírání rukou a česání. Samostatně hygienické návyky nedodrжуje, sestra ho vždy upozorní a sleduje, zda si ruce umyl, vede dítě k samostatnosti v úkonech. Při oblékání a obouvání potřebuje Tomáš pomoc sestry, sám se neobleče, ani se o to zatím nesnaží, vhodného oblečení má dostatek, při oblékání spolupracuje. Sestra dítěti ochotně poskytne pomoc při oblékání nebo obouvání. Tomáš má vhodnou obuv do jeslí i na ven. Na ven používá svou obuv zakoupenou rodiči. Matka uvádí: „Doma si Tomáš myje ruce po vyprázdnění a po hře venku a čistí si zuby, v oblékání potřebuje pomoc, ale snaží se pomáhat, obouváme ho, sám se obout neumí. Po nástupu do jeslí u něho pozorujeme větší samostatnost a soběstačnost.“

Potřeba pohybu a aktivity: Tomášek si v jeslích hraje, zapojuje se do výchovných zaměstnání aktivně, ve 3. oddělení byla sestrou provedena rozcvička, tak se Tomášek měl možnost protáhnout a lehce proběhnout. Na procházky s dětmi v jeslích nechodí. Pobyt venku se v den pozorování neuskutečnil, protože bylo špatné počasí. Ven chodí na terasu nebo v létě a na jaře na zahradu. Matka uvádí: „Tomášek je

klidné dítě, takže nevyžaduje běhání a zvýšenou aktivitu, v zimním období tráví venku denně asi 1 hodinu.“

Potřeba kyslíku: Tomáš dýchá pravidelně, počet dechů je 30 za minutu, žádné známky onemocnění dýchacích cest nejeví. V jeslové třídě i v ložnici se pravidelně větrá, odpařovače na radiátory nepoužívají. Matka uvádí: „Tomášek výrazně netrpí na nemoci dýchacích cest a po nástupu do jeslí jsem u něho nezaregistrovala větší nemocnost. Občas mívá rýmu.“

Potřeba bezpečí a jistoty: Tomáš přichází do jeslí ráno v 6.30 hodin a odchází v 16 hodin. Týdně tráví v jeslích až 47,5 hodiny. Pokud ho vyzvedává babička, odchází dříve. Tomáš dodržuje v jeslích stálý denní režim. Prostředí jeslové třídy a celého oddělení je pro dítě bezpečné, upravené a vybavené pro starších batolata. Denní režim jeslí mu vyhovuje, je přibližně stejný jako v domácím prostředí, žádný individuální režim nemá. Se sestrou navazuje spíše neverbální komunikaci, nechá se pochovat, pohladit, v prostředí jeslí se chová jistě a sestra se k němu chová vstřícně, reaguje na jeho požadavky. Matka uvádí: „Režim v jeslích mému dítěti vyhovuje, do jeslí se Tomášek těší, s chováním a přístupem sestřiček jsme spokojeni. Nepozorujeme větší nemocnost dítěte po nástupu do jeslí.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Tomášek tráví v jeslích poměrně dlouhou dobu až 9,5 hodiny denně, při příchodu do jeslí nedává najevo emoce, do jeslí chodí každý den. Jedna sestra se stará o 6 až 7 dětí. V den pozorování byli v oddělení pouze 4 děti, o děti se starala pouze jedna sestra. Sestra mluví adresně k dítěti, udržuje s ním fyzický a oční kontakt. Matka uvádí: „Tomášek se do jeslí těší, při příchodu do jeslí je veselý, v jeslích má individuální přístup.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestra komunikuje s Tomáškem efektivními komunikačními technikami, během dne dítě pochválí, chová se k němu empaticky. Tomášek málo mluví a navazuje se sestrou i neverbální komunikací. Sestra mu rozumí, reaguje na jeho podněty, motivuje Tomáška k činnosti, učí Tomáška respektovat ostatní děti a domlouvat se s nimi. K dítěti přistupuje vstřícně a chápavě. Matka uvádí: „Myslím si, že Tomášek má v jeslích individuální přístup, s přístupem sestřiček a výchovou v jeslích jsem spokojena.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte. Tomášek se zapojuje aktivně do výchovných zaměstnání. Rozvoj řeči probíhá formou říkanek, pohybových her a písniček. Při volné hře si hraje Tomášek se stavebnicí nebo s auty. Děti mají k dispozici vždy jeden typ hračky, který jim dá sestra. Má rád konstruktivní hru. Hračky pomáhá uklízet s ostatními dětmi. Matka uvádí: „Doma si nejraději hraje s auty, vláčky nebo skládačkami, hraje si buď s jednou hračkou nebo jich má více najednou. Hračky si uklízí, pokud mu pomůžeme. Doma si opakuje říkanky a písničky, které se v jeslích naučil. Po nástupu Tomáška do jeslí pozorují, že se zdokonalil v řeči, je více společenský, zpívá si a je soběstačnější.“

4.2.5.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 5 Tomášek

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby*
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 16,8	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 1100 ml tekutin /1800 ml za den/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	V jeslích spí stejně jako doma	Uspokojena velmi dobře
Potřeba vyprazdňování	V jeslích si neříká o vyprázdnění, vyprazdňuje se nepravidelně, doma si řekne o potřebu pravidelně	Uspokojena částečně
Potřeba hygieny a čistoty	Doma více pomáhá při oblékání	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Nebyl pobyt venku	Uspokojena částečně
Potřeba kyslíku	Je bez známek onemocnění	Uspokojena velmi dobře
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 47,5 h týdně	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Mazlí se sestrou, přijde se pochovat, chybí matka	Uspokojena částečně
Potřeba uznání sebeúcty	Zakřiknutý, málo komunikuje	Uspokojena částečně
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Málo mluví, dle matky zdokonalení v řeči, zpívání,	Uspokojena dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.6 *Kasuistika 6*

Kristýnka, nar. duben 2005

4.2.6.1 *Informace z dokumentace*

Kristýnka v době pozorování navštěvovala denně 3. oddělení jeslí. V době, kdy výzkum probíhal, jí bylo 31 měsíců a do jeslí na denní péči dochází od 24 měsíců. Perinatální vývoj probíhal bez komplikací, těhotenství fyziologické, porod spontánní, v termínu, kojena 19 měsíců. Alergie nemá, léky neužívá, operace neměla, vážněji nemocná nebyla. Psychomotorický vývoj do nástupu do jeslí odpovídá věku. Sedí a leze od 7 měsíců, stojí od 8 měsíců u opory a chodit začala ve 12,5 měsících. První smysluplné slovo řekla v 11 měsících, první větu ve 20 měsících.

Kristýnka je z úplné rodiny, sourozence nemá, rodiče chodí do zaměstnání, bydlí v rodinném domku. Kristýnka je nejvíce upoutána na rodiče. Před nástupem do jeslí jí lžičkou a vidličkou, jí sama lžičkou stravu pevnou, krájenou na kousky, nekořeněnou, bez tuku. Frekvence jídel je 5krát denně. Žádné jídlo neodmítá, čistotu v oblasti vyprazdňování zachovává, řekne si slovy: „cikat, bobek“. Plenu má pouze na spaní. Kromě nočního spánku zachovává jeden spánek přes den po obědě, spí dvě hodiny, usíná klidně. Při spánku má rituál, drží si matky noční košili.

Hodnocení adaptace sestrou ve věku 25 měsíců: Na pobyt v jeslích si zvykla velmi dobře, chodila už na hlídací službu na 5 dnů v měsíci. Je šikovná, ráda cvičí, zpívá, umí říkanky, ale odmítá výchovná zaměstnání. Při jídle je samostatná, pije dobře z hrnku, pleny nosí jen na spaní, ale většinou zůstávají suché. Při hře neudrží pozornost dlouho, nejraději se válí na koberci. Na spaní nutně potřebuje „mudlu“, což je matky noční košile, nejlépe nevypraná, bez ní Kristýnka odmítá usnout, je tvrdohlavá. Přizpůsobuje se dobře, ale při přechodu z druhého do třetího oddělení plakala. Na rukou občas mívá ekzém, ošetřuje ho matka.

4.2.6.2 *Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami*

Psychomotorický vývoj dítěte: Chodí samostatně, běhá, chodí po schodech bez držení, skáče, postaví věž ze sedmi a více kostek, má klešťový úchop, obrací stránky

jednotlivě, tužkou kreslí kruh. Slovní zásobu má zhruba 700 slov, mluví srozumitelně, tvoří krátké věty, užívá osobní zájmena, množné číslo a minulý čas, udává činnosti na obrázcích. V chování je aktivní, většinou je veselá a spokojená, akceptuje nové situace, převládá u ní pravidelný biorytmus. Při projevech emocí má spíše intenzivní emoční reakce. V kolektivu se zapojuje do činností, spolupracuje se sestrou, komunikuje s ostatními dětmi a zapojuje se do výchovných zaměstnání.

Potřeba výživy: Kristýnce je podávána v jeslích batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky. Kristýnka se nají sama lžící, do jídla jí nikdo nenutí. Stravu podávanou v jeslích jí s chutí a při podávání stravy dobře spolupracuje. Alergii na potraviny nemá, žádné jídlo neodmítá. Při jídle používá látkový bryndáček, dětskou židličku a stoleček. Jí sama lžící z nerezového kovu, vidličku a nůž v jeslích nepoužívají. Sestra dítě k jídlu motivuje, Kristýnka je po jídle klidná a spokojená. V den pozorování snědla Kristýnka 1/2 porce dopolední svačiny, 1/2 porce oběda (polévka, hlavní jídlo) a 1/2 porce odpolední svačiny. Pije sama z hrnečku, tekutiny jsou podávány v časových intervalech v 8 hodin, v 11 hodin, po spánku ve 14 hodin. Pije s chutí. Za pobyt v jeslích vypila Kristýnka 400ml tekutin. Hmotnost Kristýnky je 15,5 kg a míra je 98 cm, BMI je 16,1 a dle percentilových tabulek BMI pro děvčata je v normě. Matka dítěte uvádí: „Strava v jeslích Kristýnce vyhovuje, doma se nají také sama, dobře spolupracuje a s jídlom nemá žádné problémy. Když přijdeme domů, vypije Kristýnka 600 až 1000 ml tekutin.“ Denní příjem tekutin je u dítěte celkem 1000 až 1400 ml.

Potřeba spánku: Kristýnka dodržuje v jeslích jeden denní spánek, při spánku v jeslích má v postýlce hračku - méďu, dříve měla v postýlce ještě matčinu noční košili. Usíná klidně v pravidelnou dobu, má klidné prostředí na spánek, protože v ložnici v den pozorování spaly pouze 4 děti, ostatní děti nebudí, probouzí se sama, je klidná. Spánek probíhá od 11.45 do 13.45 hodin, doba spánku je 2 hodiny. Teplota v ložnici je 18 °C. Matka dítěte uvádí: „Kristýnka doma většinou nespí, když jsme doma, tak déle vstáváme. Při večerním usínání má Kristýnka hračku v postýlce a „mudlu“, což je moje noční košile, se kterou Kristýnka spí. Do jeslí už ji nenosí. Večer chodí Kristýnka pozdě

spát až mezi 21. a 22. hodinou. Doma usíná klidně. Sestřička mě o době spánku většinou neinformuje.“

Potřeba vyprazdňování: Kristýnka se už umí sama vyprázdnit, močí pravidelně, moč má slámově žlutou barvu, je bez příměsí, potíže při močení nemá, pleny už vůbec nepoužívá. Stolicí mívá většinou jednou denně. Vyprazdňování oznamuje slovy: „kakám, čurám“. Pomoc od sestry nevyžaduje je samostatná. Děti chodí většinou na dětský záchod v intervalech před a po jídle, před spaním, po spaní, ale mezitím si mohou dojít i samostatně. Matka dítěte uvádí: „Kristýnka se vyprazdňuje doma na záchod, vyprazdňuje se sama individuálně podle potřeby. Stolicí má pravidelně jednou až dvakrát denně.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Kristýnky v jeslích probíhá nácvik hygienických návyků, jako je mytí rukou před a po jídle, po vyprázdnění a po hře venku a nácvik česání. Sestra Kristýnku na umytí rukou upozorní, ale Kristýnka už úkon provede sama, sestra na ni pouze dohlíží. Při oblékání potřebuje Kristýnka částečnou pomoc sestry, na oblékání má dostatek času a místa. Oblečení má vhodné a má ho dostatek. Umí si obout sama boty. Obuv na ven nosí svou, takže je vyhovující. Sestřička ji při nějakém problému s oblékáním nebo obouváním ochotně pomůže. Matka dítěte uvádí: „Doma dodržujeme mytí rukou před a po jídle, po vyprázdnění, po hře venku, česání a čištění zubů. S oblékáním doma potřebuje částečně pomoci, ale snaží se být co nejvíce soběstačná. Boty si sama obuje, pouze potřebuje zavázat tkaničky.“

Potřeba pohybu a aktivity: Kristýnka si v jeslích hraje, zapojuje se do výchovných zaměstnání aktivně. Ráno byla sestrou provedena rozcvička, kdy se děti mohly protáhnout a lehce proběhnout. Na procházky nechodí, v zimě chodí na terasu, v létě na zahradu. V den pozorování pobyt venku nebyl uskutečněn, protože byla zima. Kristýnka měla suchý kašel, který ji při běhání omezoval. Prostředí jeslové třídy je pro dítě bezpečné, sestry hračky pravidelně kontrolují, vyřazují rozbité hračky, elektrické zásuvky jsou vysoko, rohy nejsou ostré. Matka dítěte uvádí: „Kristýnka je aktivní dítě, venku tráví asi dvě hodiny denně, při pěkném počasí i více.“

Potřeba kyslíku: Kristýnka dýchá pravidelně, počet dechů je 26 za minutu. Má suchý dráždivý kašel. Sestra jí změřila tělesnou teplotu, která byla v normě 36,7 °C.

V jeslové třídě probíhá pravidelné větrání, teplotu regulují termohlavicemi na radiátorech, odpařovače na radiátory nepožívají. Maminka Kristýnky se domlouvá se sestrou, že další den si nechá Kristýnku v domácí péči, případně s ní navštíví lékaře. Žádá sestru o telefonické oznámení do zaměstnání, pokud by se Kristýnky stav zhoršil nebo měla zvýšenou teplotu. Při rozhovoru uvádí: „Nezaregistrovala jsem, že by po nástupu do jeslí byla dcera více nemocná.“

Potřeba bezpečí a jistoty: Kristýnka dodržuje v jeslích pravidelný denní režim, do jeslí přichází ráno v 7.30 hodin a odchází okolo 15. hodiny. Denní režim v jeslích jí vyhovuje, žádný individuální režim nemá, komunikaci se sestrou navazuje, nechá se pochovat, pomazlí se, v prostředí se chová jistě. Sestra se ke Kristýnce chová vstřícně, reaguje na její individuální potřeby. Matka dítěte uvádí: „Denní režim v jeslích Kristýnce vyhovuje, do jeslí se těší a při příchodu je veselá. Problém má se změnou prostředí, když je někde poprvé a má tam být sama.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Kristýnka tráví v jeslích denně 7,5 hodiny, ráno při příchodu do jeslí má dostatek času se s maminkou rozloučit. Sestra se Kristýnce věnuje, mluví k ní adresně a udržuje s ní oční kontakt při rozhovoru, pokud vyžaduje fyzický kontakt, pochová ji. Kristýnka se sestrou komunikuje. Matka uvádí: „S chováním sestřiček ke Kristýnce jsem spokojena a myslím si, že má v jeslích individuální přístup.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestra dítě chválí: „Kristýnka je velice šikovná, má velkou slovní zásobu, dobře komunikuje s námi i s ostatními dětmi.“ Sestra komunikuje s dítětem efektivním způsobem, dítě pochválí a pochová, pomůže, když o to požádá. Sestra dítěti rozumí a motivuje jej k činnosti. Učí děti, aby se respektovaly a domlouvaly. Chová se k dítěti vstřícně a chápavě. Matka dítěte uvádí: „Jsem s výchovou Kristýnky v jeslích a s přístupem sestřiček k ní spokojena.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte, učí se nové věci. Kristýnka rozumí slovním instrukcím sestry, učí se básničky, písničky spolupracuje při pohybových hrách a výchovných zaměstnáních. Výchovně tematický plán dne nemají, ale mají měsíční výchovný plán. Denní aktivity jsou přizpůsobené věku dítěte. Aktivně se zapojuje do výchovných zaměstnání a her. Už si

hraje i s ostatními vrstevníky, má ráda napodobivou hru, ráda si hraje v kuchyňce. Rozvoj řeči probíhá formou říkanek, písniček a pohybových her. Matka uvádí: „Kristýnka si doma ráda hraje s kuchyňkou, plyšáky, stavebnicí Lego, ráda maluje a hraje si s panenkami. Většinou má vyndaných více hraček najednou a uklidí si je, když jí pomůžeme. Doma si pořád zpívá, opakuje písničky a básničky, které se v jeslích naučila.“

4.2.6.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 6 Kristýnka

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 16,1	Uspokojena dobře
Potřeba tekutin	Přijato 1000-1400 ml tekutin /dle norem 1500 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	Spí dobře, doma nespí	Uspokojena velmi dobře
Potřeba vyprazdňování	Bez problémů	Uspokojena velmi dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Nebyl pobyt venku	Uspokojena částečně
Potřeba kyslíku	Suchý dráždivý kašel	Uspokojena částečně
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 37,5 h týdně,	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Mazlí se sestrou, přijde se pochovat, chybí matka	Uspokojena dobře
Potřeba uznání a sebeúcty	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Bez problému	Uspokojena velmi dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.7 Kazuistika 7

Honzík, nar. duben 2004

4.2.7.1 Informace z dokumentace

V době pozorování navštěvoval Honzík 4. oddělení jeslí. V době, kdy výzkum probíhal, mu byly 3 roky a do jeslí na denní péči docházel od 21 měsíců. Jesle tedy navštěvuje jeden rok a 3 měsíce.

Těhotenství probíhalo bez komplikací, porod v termínu, spontánní, porodní hmotnost 3750 g, poporodní adaptace bez komplikací, kojen 1 měsíc. Žádné vážné nemoci do současné doby neprodělal, alergie, křeče nemá, léky žádné neužívá. Očkování dle očkovacího kalendáře. Psychomotorický vývoj do nástupu do jeslí odpovídá věku nebo je spíše rychlejší. V dokumentaci je uvedeno, že Honzík sedí od 4 měsíců, stojí v 5 měsících, leze od 7 měsíců a chodí od jednoho roku. První smysluplné slovo řekl ve 14 měsících.

Honzík pochází z neúplné rodiny, rodiče jsou rozvedeni, bydlí u prarodičů. Honzíkova matka nebo její přítel, dítě je zvyklé spíše na péči matky. Před nástupem do jeslí jí sám lžičkou, sedí u stolu, pije sám z hrnečku. Jí 5x denně stravu krájenou na kousky. Jí všechno, ale pouze, když má hlad, když nemá hlad, tak nejí. Čistotu ve vyprazdňování zachovává, pleny má pouze na spaní. Matka uvedla do dokumentace, že Honzík chodí doma na nočník, ale musí se hlídat. Rád si na nočníku čte, když se chce vyčurat, říká „popí.“ Zachovává jeden spánek přes den po obědě, spí asi 2 hodiny. Před nástupem do jeslí usínal s hadříkem, a když nemohl usnout, tak s dudlíkem, maminka se dudlík snažila omezovat. Do jeslí přichází ráno v 7.30 hodin a odchází v 16.30 hodin.

Hodnocení adaptace sestrou ve 22 měsících: Na pobyt v jeslích si zvykl velmi dobře, už dříve jesle navštěvoval na hlídací službu, je šikovný, velmi společenský, při jídle je samostatný, pouze občas potřebuje dokrmit, umí pít z hrnečku. Pleny nosí jen na spaní, o potřebu si řekne. Rád se zapojuje do výchovných zaměstnání, ale pozornost udrží zatím krátce. Je hodně upovídaný, ale je mu špatně rozumět, patlavost.

Hodnocení ve 24 měsících sestrou: Pleny na spaní má stále, při jídle je samostatný, do výchovných zaměstnání se zapojuje, ale pozornost neudrží delší dobu, rád si hraje s dětmi. Auta jsou jeho nejoblíbenější hračkou. Začíná mluvit srozumitelně. Hodnocení sestrou ve 30 měsících: Hraje si s dětmi, spolupracuje, umí krátkou říkanku, jmenuje věci na obrázku, osoby a věci, jí lžičkou bez polévání, rozepíná a zapíná si knoflíky.

4.2.7.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj: Chodí po schodech samostatně, staví věž z více než sedmi kostek, obrací stránky jednotlivě, navléká korálky na motouz, jí lžičkou bez polévání, kreslí tužkou po papíře, ale ještě spíše bezobsažně čmárá, slovní zásobu má zhruba 200 slov, tvoří krátké věty, užívá osobní zájmena a minulý čas, ukazuje a jmenuje činnosti na obrázcích. V chování je většinou aktivní, veselý a spokojený, akceptuje nové situace, převládá u něj pravidelný biorytmus, ale nepravidelnost mu nevádí, má spíše intenzivní emoční reakce. V kolektivu se zapojuje do činností, spolupracuje se sestrou, komunikuje s ostatními dětmi a zapojuje se do výchovných zaměstnání. Sestra mi sdělila: „Honzík je živé dítě, je chytrý, ale občas ubližuje ostatním dětem, musí se hlídat. Nyní se zaměřil na Klárku. Do dětí strká.“

Potřeba výživy: Honzíkovi je v jeslích podávána batolecí strava, dieta č. 12, strava je pevná, krájená na kousky, nají se sám lžící, do jídla ho nikdo nenutí. Pokud má hlad sní celou porci. Jí s chutí, spolupracuje, při jídle nemá žádné problémy ani alergie na nějakou potravinu. Při jídle má dřevěnou židličku a stoleček, přizpůsobený věku staršího batolete, bryndák už nepoužívá. Sedí u stolečku se svými vrstevníky. Sestra dítě k jídlu motivuje, po jídle je klidný a spokojený. V den pozorování snědl Honzík celou porci svačiny, oběda i odpolední svačiny. Pije sám z hrnečku, za pobyt v jeslích vypil 500 ml tekutin, tekutiny jsou podávány v časových intervalech. Hmotnost je 16 kg, míra 92 cm, BMI je 18,8 %, dle percentilových tabulek má Honzík nadváhu. Turgor kůže je v normě. Maminka uvádí: „Honzíkovi jídlo v jeslích chutná. Doma se také nají sám, při jídle žádné problémy nemá. Tekutiny pije doma z hrnečku, nejraději má džus, po zbytek

dne vypije 400 ml tekutin. Jak pije mě sestřičky neinformují.“ Denní příjem tekutin Honzíka je 900ml.

Potřeba spánku: Honzík dodržuje jeden spánek přes den. Při spánku v jeslích má v postýlce hračku a látkovou plenu. Sestřička mi sdělila: „Přestože Honzíka ukládáme již v 11.45 hodin, usíná až kolem 13.00 hodin, vyrušuje ostatní děti, když se probouzí je mrzutý.“ Sestra ho budí, spí přibližně 1 hodinu. Teplota v místnosti je 22 °C, v místnosti v den pozorování spí 11 dětí. Nemá intimní a klidné prostředí na spánek. Matka uvádí: „Doma chodí spát Honzík po obědě, přibližně ve 12.00 hodin, má hračku v postýlce, usíná klidně, spí asi 1,5 hodiny, probouzí se klidný, dobu spánku přizpůsobujeme režimu v jeslích. Sestřička mě o spánku informuje jen, když nespí.“

Potřeba vyprazdňování: Honzík se umí sám vyprázdnit na dětský záchod, potřebu oznamuje slovy „čurat,“ od sestry pomoc nevyžaduje, potíže s vyprazdňováním nemá. Moč má slámově žlutou barvu, je bez příměsí. Vyprazdňování stolice probíhá 1x denně, většinou v jeslích. Matka uvádí: „Honzík se umí sám vyprázdnit, čurá i kaká doma ještě na nočník, říká si, sama ho posazují na nočník pouze před spaním. Žádné problémy s vyprazdňováním nemá.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Honzíka probíhá nácvik hygienických návyků, jako je mytí rukou před a po jídle, po vyprázdnění, po pobytu venku, samostatně je nedodržuje, sestra ho musí upozornit a dohlédnout na něj, podporuje ho v samostatnosti. Při oblékání mu sestra také pomáhá, sám se ještě neobleče, vhodného oblečení má dostatek, při oblékání spolupracuje. Honzík si umí obout bačkory sám, jinou obuv mu obouvá sestra. Sestra mu ochotně poskytne pomoc. Dítě má vhodnou obuv do jeslové třídy, na pobyt na terase mu byly nechány bačkorky. Bylo okolo 5 °C, i když na terasu svítilo sluníčko. Matka uvádí: „Honzík si doma myje ruce před a po jídle, po vyprázdnění a čistí si zoubky. Při oblékání potřebuje pomoc, ale spolupracuje, boty si sám neobuje.“

Potřeba pohybu a aktivity: Sestra říká: „Honzík si v jeslích hraje, ale nevydrží si hrát delší dobu s jednou hračkou, do výchovných zaměstnání se zapojuje aktivně.“ Na procházky děti nechodí, v zimě chodí na 45 minut na terasu, v létě mají k dispozici zahradu s prolézačkami a pískovištěm. V den pozorování byl Honzík na terase 45 minut

a byla provedena rozcvička. Nemá žádné potíže, které by ho v aktivitách omezovaly. Proběhnout se může při rozcvičce, venku může jezdit na odrážedle. Matka uvádí: „Venku trávíme v pracovní dny s Honzíkem asi jednu hodinu.“

Potřeba kyslíku: Honzík nemá při dýchání žádné potíže, dýchá pravidelně 26 dechů za minutu, v jeslové třídě se větrá, pobyt na čerstvém vzduchu byl uskutečněn, odpařovače na radiátory nepoužívají. Matka uvádí: „Když Honzík nastoupil do jeslí, byl častěji nemocný. Teď už to nepozorují.“

Potřeba jistoty a bezpečí: Honzík potřebuje pravidelný denní režim, který v jeslích dodržuje. Do jeslí přichází v 7.30 hodin a odchází v 16.30 hodin, na režim v jeslích si Honzík zvykl, žádný individuální režim nemá. Se sestrou navazuje komunikaci, ale sestra se k němu chová odměřeně, nepochová ho. Na jeho individuální potřeby reaguje. Matka uvádí: „Synovi denní režim v jeslích vyhovuje.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Honzík tráví v jeslích 9 hodin denně, při loučení s maminkou nedá najevo emoce. Sestra se stará o 6 až 7 dětí ve věku 2,5 až 3 roky. Mluví adresně k dítěti, ale oční kontakt s ním udržuje jen občas, fyzický kontakt s ním neudrží. Honzík se sestrou komunikuje. Matka uvádí: „Honzík se do jeslí těší, při příchodu do jeslí je veselý.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestry nekomunikují s Honzíkem efektivními komunikačními technikami, nechválí ho, když je Honzík požádá o pomoc, tak mu pomohou, mezi dětmi dělají rozdíly, chovají se k němu spíše mocensky, na podněty ze strany dítěte reaguje částečně. K činnosti sestry Honzíka motivují, učí ho chovat se v kolektivu. Matka uvádí: „S výchovou a chováním sestřiček v jeslích jsem spokojená, ale nemyslím si, že by Honzík měl individuální přístup.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte, učí se v jeslích nové věci, rozumí instrukcím sestry. Sestry mají měsíční výchovný plán, plán na den nemají. Aktivity jsou přizpůsobené věku dítěte, při výchovných zaměstnáních spolupracuje. Hračky si brát Honzík sám nesmí. Rád si hraje s auty a stavebnicemi. Má rád konstruktivní a manipulační hru. Zapojuje se do hry s ostatními vrstevníky. Rozvoj řeči probíhá formou básniček, říkanek a písniček. Matka

uvádí: „Honzík si rád hraje s hlavně s auty. Doma si říká říkanky a písničky, které se v jeslích naučí.“

4.2.7.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 7 Honzík

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby*
Potřeba výživy	Prospívá, BMI 18,8	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 900 ml tekutin /dle norem 1600 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	V jeslích spí 1 hodinu, Špatně usíná, je mrzutý	Uspokojena částečně
Potřeba vylučování	Bez problémů	Uspokojena velmi dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Nevhodná obuv na ven	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Bez problémů	Uspokojena velmi dobře
Potřeba kyslíku	Bez problémů	Uspokojena velmi dobře
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 45 h týdně	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Sestra dítě nepochová, chová se k němu odměřeně, chybí matka	Neuspokojena
Potřeba uznání a sebeúcty	Nechválí ho, chovají se k němu mocensky	Neuspokojena
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Hrál by si s více hračkami	Uspokojena dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

Neuspokojena

4.2.8 Kazuistika 8

Lucinka, nar. březen. 2005

4.2.8.1 Informace z dokumentace

V době pozorování navštěvovala Lucinka denně 4. oddělení jeslí, předtím chodila na hlídací službu. V době, kdy výzkum probíhal, jí bylo 32 měsíců a do jeslí chodila na denní péči od 29 měsíců.

Těhotenství bylo fyziologické, porod spontánní v termínu, porodní hmotnost 3550 g, poporodní adaptace bez problémů, doba kojení se neuvádí. Očkování dle očkovacího kalendáře, lékař nemá námitek k přijetí do jeslí. Žádné vážné nemoci zatím neprodělala, alergie nemá, křeče nemá, léky žádné neužívá. Psychomotorický vývoj do nástupu do jeslí odpovídá věku. Sedí od 7 měsíců, leze od 11 měsíců, stojí od 11 měsíců, chodí od 14 měsíců. První smysluplné slovo řekla ve 12 měsících, větu ve 20 měsících.

Lucinka je z úplné rodiny, má 1 staršího sourozence, bydlí samostatně. Nejvíce je upoutána na otce, do jeslí ji vodí většinou matka, vyzvedávají ji oba rodiče. Frekvence stravy je 4x až 5x denně, jí sama lžičkou, pije z hrnečku, žádné jídlo neodmítá. Kromě nočního spánku má jeden spánek přes den, usíná po obědě a spí asi 1,5 hodiny, usíná samostatně. Ve vyprazdňování zachovává čistotu, pleny už nenosí. Do jeslí přichází v 7.00 hodin a odchází kolem 15. hodiny.

Hodnocení adaptace sestrou ve 30 měsících: Při příjmu Lucinka zpočátku plakala, ale brzy si zvykla zařadila se do kolektivu, je šikovná, bystrá, snaží se prosazovat. Při volné hře vydrží dlouho u jedné hračky, nepřebíhá od činnosti k činnosti. Má ráda hru s Legem a s panenkou. V sebeobsluze je samostatná, při stolování udržuje čistotu. Umí krátkou říkanku, jmenuje na obrázku osoby a věci.

4.2.8.2 Výsledky získané pozorováním a rozhovorem s rodiči a sestrami

Psychomotorický vývoj: Lucinka běhá, skáče snožmo, chodí po schodech, střídá nohy, staví věž z více než 7 kostek, obrací jednotlivě stránky, čmárá tužkou po papíře, slovní zásobu má 200 slov, tvoří krátké věty, užívá osobní zájmena, užívá množné číslo,

minulý čas, udává činnosti na obrázcích. Náladu má většinou veselou, je spokojená, akceptuje nové situace, převládá u ní pravidelný biorytmus, má spíše intenzivní emoční reakce. V kolektivu se zapojuje do činností, spolupracuje, komunikuje s ostatními dětmi, zapojuje se do výchovných zaměstnání.

Potřeba výživy: Lucince je podávána v jeslích batolecí strava, dieta č.12, strava je pevná, krájená na kousky, kousání Lucince nedělá problémy. Nají se sama lžící, do jídla jí nikdo nenutí, jí s chutí. Při jídle nemá žádné problémy ani alergie na potraviny. Při jídle používá dětskou židličku a nižší stoleček pro starší batolata, stoluje se svými vrstevníky. Po jídle je Lucinka klidná a spokojená. V den pozorování snědla celou svačinu, celý oběd a celou odpolední svačinu. Pije sama z hrnečku, tekutiny jsou jí podávány v časových intervalech, za pobyt v jeslích vypila 500 ml tekutin. Hmotnost Lucinky je 13,6 kg a míra 89 cm, BMI je 17,2, dle percentilových tabulek je v normě. Matka udává: „Lucince jídlo v jeslích chutná. V jeslích se nají stejně jako doma, jí sama, při jídle nemá žádné problémy. Doma pije sama z hrnečku, po příchodu z jeslí vypije doma zhruba 500 ml tekutin. Sestřičky mě informují, jak pije v jeslích.“ Denní příjem tekutin je přibližně 1000 ml.

Potřeba spánku: Lucinka dodržuje jeden denní spánek po obědě. V jeslích chodí spát v 11.45, při spánku má plyšáčka v postýlce. Usíná špatně, vyrušuje, budí ostatní děti, intimní a klidné prostředí na spánek nemá, v ložnici spí 11 dětí. Probouzí se klidná, většinou ji sestra budí. Spí 1 až 1,5 hodiny. Teplota v místnosti je 22 °C. Matka uvádí: „Doma chodí Lucinka spát po obědě a spí 2,5 hodiny, při spaní mívá v postýlce hračku, probouzí se většinou klidná a veselá. Dobu spánku se snažíme přizpůsobit režimu v jeslích. Sestřička mě pravidelně informuje, jak Lucinka spí.“

Potřeba vyprazdňování: Lucinka se sama vyprazdňuje na dětský záchod. Vyprazdňování oznamuje slovy: „Jdu čurat teto.“ Žádné problémy s vyprazdňováním nemá, moč je slámově žluté barvy, bez příměsí. Po vyprázdnění požaduje od sestřičky pouze upravit oblečení. Stolicí má většinou 1x denně. Vyprazdňování stolice probíhá většinou v jeslích. Matka udává: „Lucinka už pleny nepoužívá, čurá i kaká na nočník, na nočník ji posazují před spánkem, jinak když si řekne, spolupracuje dobře, vyprazdňuje se pravidelně. Na pokožku hýždí používáme ochranný krém.“

Potřeba hygieny a čistoty: U Lucinky probíhá nácvik hygienických návyků, jako je mytí rukou před a po jídle, po vyprázdnění a po hře venku. Samostatně hygienické návyky nedodrží, je nutný dohled sestry. V oblékání je Lucinka šikovná, sama se obleče, na oblékání má dostatek místa i prostoru, oblečení má dostatek. Bačkorky si obuje sama, s obutím ostatních bot potřebuje pomoci. Do jeslové třídy má Lucinka vhodnou obuv, na terasu šla v bačkorkách, venkovní teplota byla okolo 5 °C. Dle informací sestry nosí jinak ven svou obuv. Matka uvádí: „ Lucinka si doma myje ruce před a po jídle, po vyprázdnění a po hře venku, dále provádí česání a čištění zoubků. Obleče se doma samostatně, oblékání jí baví. S obutím bot potřebuje pomoc.“

Potřeba pohybu a aktivity: Lucinka si v jeslích hraje, aktivně se zapojuje do výchovných zaměstnání, venku tráví v jeslích na terase v zimě asi 45 minut, rozcvička byla provedena. Lucinka nemá žádné potíže, které by jí v aktivitách omezovaly. Běhat ve třídě nemůže kvůli bezpečnosti, ale může se proběhnout na terase. Matka uvádí: „Lucinka tráví venku mimo jesle asi 1,5 hodiny denně, záleží na počasí.“

Potřeba kyslíku: Lucinka nemá při dýchání žádné potíže, dýchá pravidelně, počet dechů je 26 za minutu. Projevy onemocnění dýchacích cest nemá. V jeslích probíhá pravidelné větrání, odpařovače na radiátory nepoužívají. Matka uvádí: „Od doby, co Lucinka navštěvuje jesle, pozoruji, že je častěji nemocná, většinou má rýmu nebo kašel.“

Potřeba bezpečí a jistoty: Lucinka má v jeslích pravidelný denní režim, do jeslí přichází v 7.30 hodin a odchází kolem 15. hodiny. Režim v jeslích jí vyhovuje, žádný individuální režim nemá. Se sestrou navazuje sama komunikaci, nechá se pochovat, V jeslové třídě se chová jistě. Sestra se k dítěti chová vstřícně, na jeho individuální potřeby reaguje částečně, ve třídě je 11 dětí. Prostředí jeslové třídy je pro dítě bezpečné, vybavené hračkami a pomůckami vhodnými pro starší batolata. Matka uvádí: „Lucince denní režim v jeslích vyhovuje, chodí sem ráda, doma se denní režim snažíme přizpůsobit režimu v jeslích.“

Potřeba lásky a sounáležitosti: Lucinka tráví v jeslích průměrně 7,5 hodiny denně. Při odloučení od matky nedává najevo emoce, sestra mluví adresně k dítěti, oční kontakt s ním neudrží, fyzický kontakt probíhá, pokud ho Lucinka vyžaduje. Dítě

na sestru reaguje vstřícně. Matka dítěte uvádí: „Lucinka se do jeslí těší, když jí přivádím, nepláče, ani doma neprotestuje. Myslím si, že do jeslí chodí ráda.“

Potřeba uznání a sebeúcty: Sestra komunikuje s Lucinkou efektivními komunikačními technikami částečně, dítě občas pochválí, když ji dítě o něco požádá, tak mu pomůže. Lucinku respektuje, na její podněty reaguje částečně. Motivuje ji k činnosti, učí děti, aby se vzájemně respektovaly. Sestra přistupuje k Lucince chápavě. Matka uvádí: „S chováním sestřiček k Lucince a výchovou v jeslích jsme spokojeni.“

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace: V jeslích probíhá rozvoj osobnosti dítěte, učí se nové věci, instrukcím sestry rozumí. Ve třídě mají měsíční výchovný plán. S měsíčním plánem a denní činností dítěte se mohou rodiče seznámit na nástěnce v šatně. Aktivita jsou přizpůsobené věku dítěte. Do výchovných zaměstnání se zapojuje aktivně. Sestra mi sdělila: „Lucinka v průběhu dne ráda odpočívá a válí se po koberci. Ráda si hraje s Legem a jezdí na odrážedle.“ V jeslích probíhá rozvoj řeči pomocí říkanek a písniček. Matka uvádí: „Myslím, že má Lucinka v jeslích individuální přístup. Ráda si doma hraje s panenkami, staví z kostek a má ráda plyšové hračky. Činnost dětí v jeslích sleduji na nástěnce. Lucinka si doma opakuje říkanky a písničky z jeslí.“

4.2.8.3 Shrnutí uspokojení potřeb dítěte v jeslích

Tabulka 8 Lucinka

Potřeba	Problém	Uspokojení potřeby*
Potřeba výživy	Prospívá, BMI je 17,2	Uspokojena velmi dobře
Potřeba tekutin	Přijato 1000 ml tekutin /dle norem 1360 ml/	Uspokojena částečně
Potřeba spánku	V jeslích špatně usíná, je buzena sestrou	Uspokojena částečně
Potřeba vyprazdňování	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba hygieny a čistoty	Nevhodná obuv na ven	Uspokojena dobře
Potřeba pohybu a aktivity	Byl pobyt venku, byla rozcvička	Uspokojena velmi dobře
Potřeba kyslíku	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba bezpečí a jistoty	Pobyt v jeslích 37,5 h týdně, větší nemocnost	Uspokojena částečně
Potřeba lásky a sounáležitosti	Chybí matka	Uspokojena částečně
Potřeba uznání a sebeúcty	Bez problému	Uspokojena velmi dobře
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	Bez problému	Uspokojena velmi dobře

*Legenda k uspokojení potřeby:

Uspokojena velmi dobře

Uspokojena dobře

Uspokojena částečně

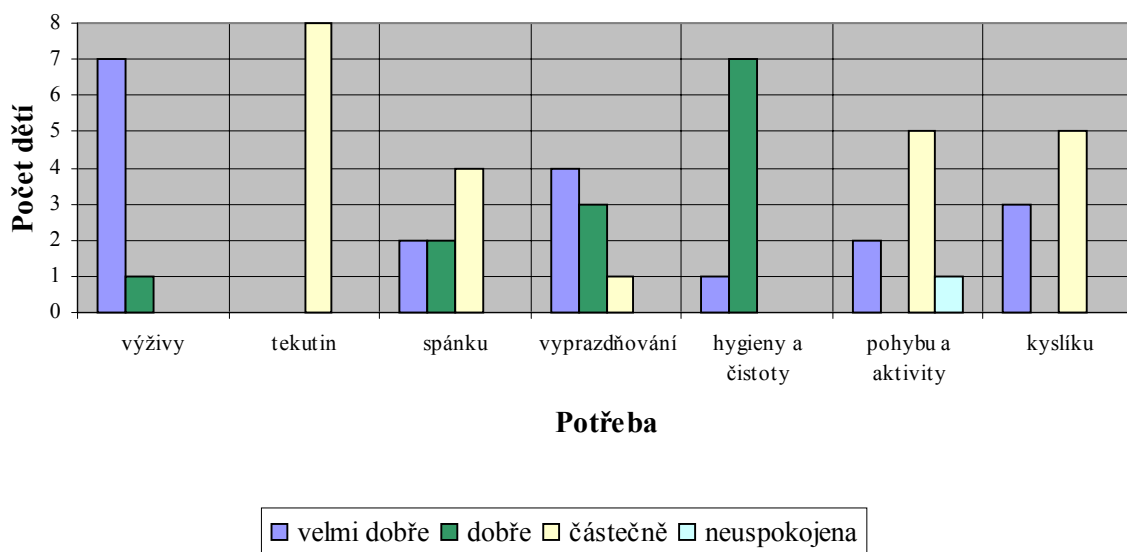
Neuspokojena

4.3 Souhrnná tabulka uspokojení potřeb dětí v jeslích

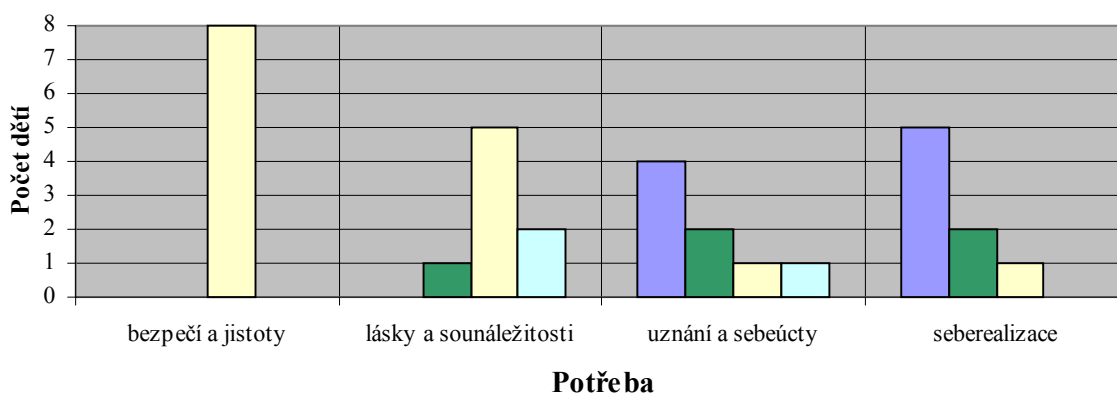
Věk	Mladší batolata				Starší batolata			
	Velmi dobře	Dobře	Částečně	Ne- uspokojena	Velmi dobře	Dobře	Částečně	Ne- uspokojena
Potřeba výživy	4				3	1		
Potřeba tekutin			4				4	
Potřeba spánku		2	2		2		2	
Potřeba vylučování	1	3			3		1	
Potřeba hygieny a čistoty		4			1	3		
Potřeba pohybu a aktivity			3	1	2		2	
Potřeba kyslíku			4		3		1	
Potřeba bezpečí a jistoty			4				4	
Potřeba lásky a sounáležitosti			3	1		1	2	1
Potřeba uznání a sebeúcty	2	2			2		1	1
Potřeba seberealizace a sebeaktualizace	3		1		2	2		

4.4 Grafy uspokojení potřeb dětí

Graf 1 - Uspokojení biologických potřeb dětí

Graf 2 -Uspokojení psychických potřeb dětí

5. DISKUSE

Ve své práci jsem se zajímala o problematiku uspokojování potřeb dítěte v kolektivním zařízení typu jesle. Téma bakalářské práce mě zaujalo nejen proto, že jsem vystudovala na střední zdravotnické škole obor dětská sestra, ale také proto, že mám dítě v tomto věku a zajímalo mne, jak lze služeb jeslí využít a jak jsou zde uspokojovány potřeby dětí. Také si myslím, že je nutné mít i zařízení pro výchovu dětí do 3 let věku, protože situace v sociální politice se mění a ženy stále častěji chtějí nebo musejí z profesních či osobních důvodů nastoupit do zaměstnání dříve než ve 3 letech věku dítěte. V takové situaci pak často řeší problém, jak zajistit péči o dítě do věku tří let. Jak uvádím v teoretické části, je několik možností, jak péči o dítě zajistit. Jednou z nich je umístit dítě do jeslí. Jak uvádí Lebl (11), počet těchto zařízení narůstal od konce druhé světové války do poloviny 80. let. V těchto letech navštěvovalo jesle 17,8 % dětí do 3 let. Po roce 1989 klesl počet těchto dětí přibližně na 1 %. S poklesem míst pro děti v jeslích bych souhlasila, protože jak uvádí řada psychologů, pobyt v jeslích zvyšuje riziko separace dítěte od rodičů a větší nemocnost dětí, ale jak ukazuje současný trend vývoje společnosti, tato zařízení budou stále více využívána.

Po výběru tématu bakalářské práce jsem začala zjišťovat, kde se v Jihočeském kraji jesle nacházejí a zda by bylo možné v tomto zařízení provést kvalitativní výzkum na toto téma. Zjistila jsem, že v Jihočeském kraji se nacházejí dvě jeslová zařízení v Českých Budějovicích a jedno jeslové zařízení v Písku. Kontaktovala jsem vedoucí sestru zařízení E. Pittera v Českých Budějovicích, zda by mi výzkum umožnila. Po předložení podkladů pro výzkum a osobním rozhovoru vedoucí sestra jeslí a ředitelka Jeslových a azylových zařízení v Českých Budějovicích s výzkumem ochotně souhlasily. Společně jsme vybraly 8 dětí, které vyhovovaly kritériím výzkumu uspokojování biologických a psychických potřeb v jeslovém zařízení. Potřeby byly posuzovány dle Maslovovy pyramidy potřeb. (28)

Jak uvádí Dunovský (3), potřeby dítěte se v různých obdobích věku mění, ale několik základních potřeb je trvalých a ty vyžadují plné uspokojení. S tímto tvrzením lze souhlasit.

O potřebě výživy lze konstatovat, že je v jeslích velmi dobře uspokojena. Sedm dětí mělo potřebu výživy uspokojenu velmi dobře, pouze jedno dítě mělo potřebu výživy uspokojenu dobře, z důvodu respiračního onemocnění. Podle Velemínského (30) strava batolat má být lehce stravitelná, nekořeněná, lehce solená a nenáročná na kousání. Cereálie a zelenina by měly tvořit základ jídel. Z živočišných bílkovin se podává batolatům libové maso, drůbež, vejce, mléko a mléčné výrobky. Ty jsou pro batole bohatým zdrojem vápníku. Strava v jeslích odpovídá svým složením zdravé výživě batolat. Všechny děti prospívaly, pouze jedno dítě mělo dle percentilových tabulek nadváhu, na to však strava podávaná v jeslích neměla vliv. K potřebě výživy patří také potřeba tekutin, která byla ve výsledcích hodnocena samostatně. Dle Klímy (9) by mělo dítě ve věku mladšího batolete vypít 100 až 120 ml tekutin na 1 kg váhy. Toto množství tekutin nebylo dodrženo ani u jednoho dítěte. Nutno doplnit, že výzkum probíhal v zimním období, kdy děti nemají velkou potřebu pít. Sestry dětem v 1. oddělení tekutiny nabízely, ale děti neměly potřebu tolik pít. Ke zlepšení by podle mého názoru mohlo dojít v odděleních starších batolat, kde by děti mohly na pobídnutí sester chodit pít i mezi svačinou a obědem. Vedoucí sestra mi k uspokojení této potřeby řekla: „V zimním období děti nemají takovou žízeň. Pokud děti chtějí, mají možnost si přidat tekutiny. Pokud se chtějí napít během hry v herně, mohou si kdykoliv přijít. Čaj je na oddělení již v sedm hodin ráno. V letním období dostávají děti tekutin daleko více, sestry jim je nosí na zahradu. Děti pijí šťávy, čaje, ovocné džusy.“

Potřeba spánku byla v jeslích u mladších batolat uspokojena dobře u dvou dětí a částečně také u dvou dětí. U starších batolat byla potřeba spánku uspokojena u dvou dětí velmi dobře a u dvou dětí částečně. Mladší batolata spala přibližně stejnou dobu jako v domácím prostředí, ale neměla zajištěn úplný klid na spánek. Potřeba spánku byla uspokojena pouze částečně z důvodu problému s usínáním a z důvodu nastupujícího onemocnění jednoho z dětí (otitis media). U dvou starších batolat byla potřeba spánku uspokojena pouze částečně z důvodu problému s usínáním, odlišné délky spánku v jeslích a v domácím prostředí a mrzutostí po spánku při buzení sestrou. Dle mého názoru je v jeslích problém hlavně u mladších batolat zajistit klidné prostředí pro dítě. Jak uvádí Velemínský (31), potřeba spánku je u každého dítěte individuální.

Správné usínání a spaní dítěte vyžaduje dodržování pravidelných časových, stravovacích, hygienických a prostorových rytmů. Nedostatečně dlouhý spánek se u dítěte může projevit poruchou kognitivních funkcí, poruchou chování, změnami nálad. Vedoucí sestra mi na otázku uspokojování potřeb spánku odpověděla: „Každé dítě spí jinak, některé je zvyklé z domova na úplný klid při spánku, potom spí v jeslích méně. Jiné děti, které ráno vstávají o něco dříve, zase v jeslích usnou lépe než doma.“ Pozorováním jsem dospěla k závěru, že u většího počtu dětí v jeslích není možné individuálně zabezpečit klidné a intimní prostředí na spánek.

U potřeby vyprazdňování mohu říci, že se u dětí nevyskytovaly žádné závažné problémy. U dětí ve věku mladších batolat byla tato potřeba uspokojena u jednoho dítěte velmi dobře a u třech dětí dobře. Důvodem byl u dětí výskyt exantému v okolí genitálií a nepoužívání ochranného krému. U starších batolat byla tato potřeba uspokojena u tří dětí velmi dobře a u jednoho dítěte částečně, protože dítě si v jeslích o potřebu vyprázdnění nežádalo a nosilo pleny, ale doma si o potřebu říká a vyprazdňování probíhá pravidelně na nočník. Anne Bacus (1) uvádí k problematice nácviku vyprazdňování, že každé dítě, pokud netrpí somatickým nebo psychickým problémem, začne udržovat čistotu mezi osmnáctým měsícem a třetím rokem. Při udržování čistoty dítě musí umět pochopit, co po něm žádáme, a v silách dítěte musí být splnit, co po něm chceme. Důležitá v tomto směru je motivace dítěte. Mezi zásady nácviku správného vyprazdňování patří vysvětlit dítěti, co se od něj chce, za vykonanou potřebu jej pochválit, nenechávat dítě na nočníku dlouhou dobu. Nácvik hygienických návyků nesmí končit křikem, když se dítěti potřeba nepovede nebo ji vykoná někde jinde. Mohu říci, že sestry pravidla při nácviku vyprazdňování v jeslích dodržovaly. Při hodnocení této potřeby jsem dospěla k názoru, že na uspokojení této potřeby má vliv i věk dítěte.

Potřebu hygieny a čistoty měly čtyři děti ve věku mladších batolat uspokojenu dobře. Byl problém s nevhodnou obuví na ven. U starších batolat byla tato potřeba u třech dětí uspokojena dobře a u jednoho dítěte velmi dobře. Jedno dítě doma více spolupracovalo při oblékání, dvě měly nevhodnou obuv na ven. Jak uvádí Sedlářová (22), obuv pro děti by měla být zdravotní. K požadavkům na konstrukci dětské obuvi

patří odpovídající velikost, dokonalá ohebnost, dostatek prostoru pro nohu, úměrná výška podpatku, vyhovující materiál a přiměřená hmotnost obuvi. Nácvič hygienických návyků u dětí v jeslích lze považovat za velmi dobrý. Podle Velemínského (30) se batole učí zachovávat základní hygienické návyky - čištění zubů, ranní hygiena, péče o vlasy, mytí rukou před a po jídle, po použití toalety, při hře venku. U batole by rodič nebo pečovatel měl přecházet do úlohy pozorovatele. Lze shrnout, že toto bylo sestrami v jeslích dodržováno a hygiena a čistota je v jeslích na dobré úrovni.

Uspokojení potřeby pohybu se v jeslích liší v zimě a v létě. Protože výzkum probíhal v zimě, ne vždy mohl probíhat pobyt dětí venku na terase. Tato potřeba byla u mladších batolat uspokojena u třech dětí částečně a u jednoho chlapce byla neuspokojena. Nebyla provedena ranní rozvíčka a nebyl zajištěn pobyt venku. U jednoho dítěte jsem zhodnotila tuto potřebu jako neuspokojenou, protože se jednalo o chlapce aktivnějšího, který potřeboval více pohybu. U starších batolat byla tato potřeba uspokojena u dvou dětí velmi dobře a u dvou dětí částečně. U těchto dětí proběhla ranní rozvíčka, ale u dvou dětí neproběhl pobyt na terase z důvodu špatného počasí. Vágnerová a Matějček uvádějí (15, 29), že děti, především batolata, by měly mít dostatek prostoru k volnému pohybu, upravené prostředí, dostatek pobytu venku tak, aby mohly plně rozvíjet svou potřebu pohybu. Prostor jeslí je pro batolata bezpečně upravené, ale vzhledem k většímu počtu dětí a jejich bezpečnosti běhat nemohou. Proběhnout se nebo si zajezdit na odrážedle mohou na terase nebo v létě a na jaře na zahradě. Pobyt dětí venku závisí na počasí. Pro děti by bylo vhodné vyhradit jednu větší místnost jako tělocvičnu.

Potřeba kyslíku byla uspokojena u dětí ve věku mladších batolat částečně. Všechny děti v době pozorování trpěly respiračním onemocněním – rýmou. U dětí ve věku starších batolat byla tato potřeba uspokojena velmi dobře u třech dětí a u jednoho dítěte pouze částečně z důvodu onemocnění dýchacích cest – suchý kašel. Jak uvádí Klíma (9), onemocnění dýchacích cest je jedno z nejčastějších v dětském věku. Lebl uvádí (11), že jesle představují pro dítě riziko zvýšené nemoci, s tím bych souhlasila zejména u mladších batolat. Velemínský uvádí (30), že na respirační onemocnění pomáhá zvlhčování vzduchu v místnosti, nebo formou inhalace. Proto bych

v jeslích doporučovala používat odpařovače vody na zvlhčování vzduchu v místnosti, které zde použity nebyly.

Hodnocení potřeby bezpečí a jistoty v jeslích se mi provádělo špatně. Lze říci, že děti v jeslích mají tuto potřebu z hlediska bezpečnosti, pravidelného režimu a péče sester uspokojenu velmi dobře. Děti, které prošly adaptačním obdobím a které popisují v kazuistikách, jsem neviděla plakat, proto lze říci, že děti, které si přivyknou na pobyt v jeslích, mají tuto potřebu uspokojenu velmi dobře. Podle Šulové (27) by pobyt dítěte do 3 let věku v jeslích neměl přesáhnout 30 hodin týdně, protože delší odloučení od rodičů působí na vznik vazeb nejistých. Všechny děti uvedené v kazuistikách pobývaly v jeslích déle než 30 hodin týdně. Proto jsem tuto potřebu zhodnotila jako uspokojenou částečně a to u všech sledovaných dětí. Lze říci, že se tato potřeba prolíná s potřebou lásky a sounáležitosti.

Potřeba lásky a sounáležitosti, jak jsem již uvedla, částečně souvisí s potřebou jistoty a bezpečí a tyto dvě potřeby se vzájemně prolínají. Tuto potřebu jsem hodnotila jako uspokojenou dobře pouze u jednoho staršího batolete, u dvou částečně a u jednoho jako neuspokojenou. Nejvýznamnějším důvodem byla absence matky v jeslích, v jednom případě by k uspokojení této potřeby mohlo pomoci i chování sester k dítěti. U mladších batolat jsem zhodnotila tuto potřebu uspokojenou částečně u třech dětí a neuspokojenou u jednoho chlapce, u kterého se projevilo bolestivé onemocnění otitis media a vyžadoval přítomnost matky. U ostatních dětí byla důvodem nepřítomnost matky a separace od rodičů. Jak uvádí Dunovský (3), prvními lidmi, kteří mohou dítěti dát lásku, jsou rodiče, v prvních letech zejména matka, ale důležité místo má i otec. Prokázalo se, že dítě, u kterého se vyvine pevné pouto k matce, se lépe vyvíjí ve sféře emoční, sociální a v kognitivní. Lenka Šulová uvádí (27), že u dítěte v jeslích se projevuje problém separace od rodičů, který se může projevat úzkostí dítěte. Záleží také na věku, kdy dítě do jeslí přichází, kritické období, kdy dítě separaci od rodičů vnímá velmi těžce, je mezi 6. a 18. měsícem. U všech dětí v jeslích lze tuto potřebu těžko uspokojit, protože zde chybí matka a tu sestra u většího počtu dětí nahradit nemůže.

Potřeba uznání a sebeúcty byla velmi dobře uspokojena u dvou mladších batolat, u dvou dětí dobře z důvodu absence pozitivního hodnocení. U starších batolat byla ve dvou případech uspokojena velmi dobře, v jednom částečně z důvodu malé motivace sebezprosažení se dítěte v kolektivu, protože se jednalo o chlapce málo komunikativního, a v jednom případě byla neuspokojena z důvodu chování sester k dítěti. Jak uvádí Vágnerová (29), při pozitivním hodnocení okolí se dítě cítí milované, při negativním zavrhané a neakceptované. Dle mého názoru tato potřeba nezávisí na věku dítěte, ale na vzájemné komunikaci mezi dospělou osobou a dítětem.

Potřeba seberealizace a sebeaktualizace byla u mladších batolat uspokojena u třech dětí velmi dobře a u jednoho dítěte částečně, protože chlapec většinou chtěl dělat něco jiného a nechtěl se podřizovat kolektivním aktivitám. U starších batolat byla tato potřeba uspokojena ve dvou případech velmi dobře a ve dvou případech dobře. Důvodem byla u jednoho dítěte potřeba hrát si s větším počtem hraček najednou a ve druhém případě problém ve verbální komunikaci dítěte. Lze shrnout, že potřeba seberealizace a sebeaktualizace je v jeslích uspokojována dle mého názoru velmi dobře, děti se většinou dobře zapojují do výchovných zaměstnání a učí se básničky, písničky a pohybové hry. Šulová (27) cituje od psychologů Langmeiera a Matějčka, že na některé typy dětí může mít zařízení jeslí kladný vliv. Uvádí, že jeselské děti mají možnost zažívat interakci se svými vrstevníky a tím si nahrazovat sourozence. Děti mají pro sebe významnou podnětovou hodnotu.

V této části bych chtěla uvést některé postřehy rodičů, týkající se jejich dětí po nástupu do jeslí. Matka dítěte z kazuistiky 1 uvádí: „Janička se po nástupu do jeslí více mazlí.“ Matka dítěte z kazuistiky 2 uvádí: „Eliška občas mluví a projevuje se hlasitěji než dřív.“ Matka dítěte z kazuistiky 3 uvádí: „Ríša se občas vzteká, snaží se prosadit, ale nedomnívám se, že to souvisí s nástupem do jeslí.“ Rodiče dítěte z kazuistiky 4 uvádějí: „Barborka je po nástupu do jeslí komunikativnější.“ Matka dítěte z kazuistiky 5 uvádí: „Tomášek se po nástupu do jeslí zdokonalil v řeči, je společenštější, soběstačnější a zpívá si.“ Matka dítěte z kazuistiky 6 uvádí: „Kristýnka je více aktivní v kolektivu, lépe komunikuje s dětmi, proti vrstevníkům je v komunikaci aktivnější, většinou je ona první, která navazuje kontakt.“ Matka dítěte v kazuistice 7 uvádí:

„Honzík je samostatnější a je rád v dětském kolektivu.“ Matka dítěte v kazuistice 8 uvádí: „Lucinka je samostatnější a pozornější.“

Z odpovědí rodičů mladších batolat je patrné, že jim láska rodičů schází, u starších batolat se objevuje pozitivní reakce na pobyt v kolektivu a zlepšení komunikačních schopností.

Na základě provedeného výzkumu vyplynul předpoklad, že v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle nelze uspokojit všechny biologické a psychické potřeby dětí do 3 let tak jako v rodině. Lze ale toto zařízení považovat za možnost částečné náhradní péče o dítě do 3 let věku. Toto zařízení poskytuje kvalitní péči a pomoc rodičům v péči o jejich dítě. Z rozhovorů s rodiči dětí také vyplynul předpoklad, že jsou s péčí v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle a přístupem sester spokojeni.

Na základě výzkumu a vypracovaných kazuistik byly v závěru bakalářské práce stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Existuje rozdíl v uspokojování potřeb dětí v jeslích a v rodině.

Hypotéza 2: Děti v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle mají z biologických potřeb nejlépe uspokojenu potřebu výživy.

Hypotéza 3: Děti v kolektivním zařízení typu jesle nemají uspokojenu potřebu tekutin v odpovídajícím množství.

Hypotéza 4: Z psychických potřeb je u dětí v jeslích problém uspokojit potřebu lásky a sounáležitosti.

Hypotéza 5: Děti v jeslích mají velmi dobře uspokojenu potřebu seberealizace a sebeaktualizace.

Hypotéza 6: Existuje rozdíl v uspokojování potřeb mladších a starších batolat.

6. ZÁVĚR

V této práci jsem se snažila popsat a vyhodnotit problém v uspokojování biologických a psychických potřeb dětí v jeslích, rozdíl v uspokojování těchto potřeb v kolektivním zařízení a domácím prostředí a možnosti péče o děti do 3 let věku. Jeslová zařízení v našem státě byla ve velké míře zrušena, ale domnívám se, že ponechání některých jeslových zařízení, alespoň ve větších městech, je důležité vzhledem k zaměstnanosti žen, finanční situaci mladých rodin a snaze žen se profesně realizovat.

V souvislosti se zavedením vícerychlostní rodičovské dovolené se uvažuje o rozšíření možností pro institucionalizované hlídání dětí mladších tří let. Názory na pozitivní konečný přínos takové změny se ale různí. Dětské psychologové připomínají, že dítě zhruba do tří let věku patří do péče rodiny, a to z důvodu uspokojování svých specifických potřeb.

Výsledky práce poskytují přehled o uspokojování potřeb dítěte v jeslovém zařízení a budou poskytnuty jeslovému zařízení, kde výzkum probíhal za účelem zlepšení péče o děti v tomto zařízení. Dále mohou sloužit jako zdroj informací pro rodiče, kteří se potřebují vrátit do zaměstnání dříve, než jejich dítě dovrší 3. roku věku.

V období do tří let věku je pro dítě nejdůležitější vztah s hlavní pečující osobou. Na tomto vztahu se dítě učí vše podstatné pro vztahy budoucí. Dítě prodělává největší vývojové skoky svého života, učí se mnoho věcí - ovládnout své tělo, svou řeč a také své představy. Vše, co se v dítěti v této době probouzí, může zdárně probíhat pouze na pozadí intenzivního vztahu s nejbližšími osobami. Z tohoto důvodu, je-li institucionální péče sebelepší, nemůže působení rodiny a její vztahové zázemí nahradit. Rozhodnutí, kdy dítě bude svěřeno do kolektivní péče, je vždy na zodpovědnosti rodičů. Domnívám se, že pokud rodiče řeší problém, zda dítě ve dvou letech umístit do mateřské školy či jeslí, je jednoznačné, že jesle jsou pro dítě v tomto věku vhodnější, jsou lépe vybavené pro tento věk dětí a sestra má na starost menší počet dětí než učitelka v mateřské škole. Ideálním řešením by na menších městech bylo zřízení jedné jeslové třídy při mateřských školách. Před umístěním dítěte do kolektivního zařízení by

rodiče měli zvážit věk dítěte, zda je dítě citově stabilní, jestli si dokáže hrát v kolektivu ostatních dětí, nemocnost dítěte, míru společenskosti dítěte, nutnost návratu do zaměstnání.

Zdeněk Matějček (16) ve svých publikacích uvádí, že jesle jsou zařízením pro dospělé a děti by je samy nevymyslely.

Domnívám se, že je nutné zařízení tohoto typu, z hlediska potřeb rodičů, zachovat, protože rodičům mnohokrát v péči o dítě velmi pomohou. Péče v jeslích, i když nemůže uspokojit všechny potřeby dítěte tak, jako v domácím prostředí, je kvalitní, prostředí je pro děti vhodně vybavené, pracují zde kvalifikované sestry a snaží se dětem i rodičům vycházet vstříc v uspokojování jejich potřeb.

Cíl byl splněn. Na základě výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Existuje rozdíl v uspokojování potřeb dětí v jeslích a v rodině.

Hypotéza 2: Děti v kolektivním zdravotnickém zařízení typu jesle mají z biologických potřeb nejlépe uspokojenu potřebu výživy.

Hypotéza 3: Děti v kolektivním zařízení typu jesle nemají uspokojenu potřebu tekutin v odpovídajícím množství.

Hypotéza 4: Z psychických potřeb je u dětí v jeslích problém uspokojit potřebu lásky a sounáležitosti.

Hypotéza 5: Děti v jeslích mají velmi dobře uspokojenu potřebu seberealizace a sebeaktualizace.

Hypotéza 6: Existuje rozdíl v uspokojování potřeb mladších a starších batolat

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BACUS, A. *Vaše dítě ve věku od 1 do 3 let*. Přel. L. Hučíková. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 176 s. ISBN 80-7178-743-4.
2. DITTRICHOVÁ, J. a kol. *Chování dítěte raného věku a rodičovská péče*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 192 s. ISBN 80-247-0399-8.
3. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
4. GREGORA, M. *Výživa malých dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 96 s. ISBN 80-247-9022-X.
5. HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 232. s. ISBN 80-7178-888-0.
6. *Hlídaní dětí do 3 let věku: Velké téma současného rodičovství*. [cit. 2008-03 24]. Dostupné z: <<http://www.evalabusova.cz/clanky/>>.
7. KOHOUT, P., PAVLÍČKOVÁ, J. *Obezita*. Pardubice: Filip Trend, 2001. 114 s. ISBN 80-86282-14-7.
8. KOLEKTIV AUTORŮ. *Výchovná problematika v dětských zařízeních*. 1 vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1996. 258 s. ISBN 80-7013-212-4.
9. KLÍMA, J. a kol. *Pediatrie*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 320 s. ISBN 80-86432-38-6.

10. KOZIEROVÁ, B., ERBOVÁ, G., OLIVIEROVÁ, R. *Ošetrovatel'stvo 1 díl*. 1. slov. vyd. Martin: Osveta, 1995. 839 s. ISBN 80-217-0528-0.
11. LEBL, J., PROVAZNÍK, K., HEJCMANOVÁ, L. *Preklinická pediatrie*. 1. vyd. Praha: Galén, 2003. 248 s. ISBN 80-7262-207-2.
12. LEIFER, G. *Úvod do porodnického a pediatrického ošetrovatelství*. Přel. O. Flégr. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 993 s. ISBN 80-247-0668-7.
13. MAREČKOVÁ, J. *Ošetrovatelské diagnózy v NANDA doménách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 264 s. ISBN 80-247 1399-3.
14. MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. 108 s. ISBN 80-7178-853-8.
15. MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 4. vyd. Praha: Portál, 2007. 143 s. ISBN 978-80-7367-325-3.
16. MATĚJČEK, Z. *Prvních šest let ve vývoji dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 184 s. ISBN 80-247-0870-1.
17. NEJEDLÁ, M., SVOBODOVÁ, H., ŠAFRÁNKOVÁ, A. *Ošetrovatelství IV/2*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2005. 136 s. ISBN 80-7333-034-2.
18. *Péče o děti mladší tří let věku*. [cit. 2008-02-22]. Dostupné z: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI/>>.
19. POLINSKI, L. *Pohybové hry s děťátkem*. Přel. J. Bílková. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 178 s. ISBN 80-247-1271-7.

20. PREKOP, J. *Jak být dobrým rodičem*. Přel. D. Vrbová. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 83 s. ISBN 80-247-9063-7.
21. *Pro klidný spánek*. [cit. 2008-04-26]. Dostupné z: <<http://www.peceodite.cz/clanky/>>.
22. SEDLÁŘOVÁ, P. a kol. *Základní ošetrovatelská péče v pediatrii*. Praha: Grada Publishing, 2008. 248 s. ISBN 978-80-247-1613-8.
23. *Služby péče pro děti do tří let věku*. [cit. 2007-09-13.] Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/4>>.
24. SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Raabe, 2007. 133 s. ISBN 80-86307-39-5.
25. ŠULOVÁ, L. Mohou jesle dítěti nahradit rodinu. *Psychologie dnes*. Praha: Portál, 2002, roč.8, č.10, s.16-17. ISSN 1212-9607.
26. ŠULOVÁ, L. *Předškolní dítě a jeho svět*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. 471 s. ISBN 80-246-0752-2.
27. ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 247 s. ISBN 80-246-0877-4.
28. TRACHTOVÁ, E. a kol. *Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu*. 2. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 2001. 186 s. ISBN 80-7013-324-8.
29. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie díl I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.

30. VELEMÍNSKÝ, M. VELEMÍNSKÝ M. ml. *Dítě 3 x 333 otázek pro dětského lékaře*. 1 vyd. Praha: Triton, 2007. 267 s. ISBN 978-80-7254-929-0.
31. VELEMÍNSKÝ, M. *Naše dítě špatně spí*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 141 s. ISBN 978-80-7254-936-8.
32. VELEMÍNSKÝ, M. *Vybrané kapitoly z pediatrie pro studující ZSF JU*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita Zdravotně sociální fakulta, 2005. 136 s. ISBN 80-7040-813-8.
33. ZOUHAROVÁ, L. Způsobilost k výkonu povolání dětské sestry. *Pediatrie pro praxi*. Olomouc: Solen, 2005, č.1, s. 29-30. ISSN 1213-0494.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

dítě

jesle

rodiče

sestra

potřeby

9. PŘÍLOHY

Příloha 1 - Pozorovací arch

Příloha 2 - Otázky pro rodiče

Příloha 3 – Změny počtu míst v jeslích

Příloha 4 – Evidenční list dítěte v jeslích

Příloha 5 – Dotazník před přijetím dítěte do jeslí

Příloha 6 – Maslowova pyramida potřeb

Příloha 7 – Jídelníček dítěte v jeslích

Příloha 8 – Body mass index chlapci

Příloha 9 - Body mass index dívky

Příloha 10 – Doba spánku u dětí

Příloha 11 – Fotky zařízení jeslí

Příloha 1 – Pozorovací arch

Datum:

Jméno.

1/Psychomotorický vývoj dítěte:

Hrubá motorika:

- sedí leze stojí chodí za ruce
 chodí samostatně běhá chůze po schodech skákání

Jemná motorika:

Uchopení předmětu:

- dlaňový úchop klešťový úchop staví věž z kostek z kolika.....

Obracení stránek:

- pomáhá obracet obrací jich několik obrací jednotlivě

Kreslení:

- tluče tužkou o papír čmárá po papíře kreslí kruh

Řeč:

Slovní zásoba:

- slabiky 2 slova 10 až 20 slov 200slov 700 slov

Věty: kombinuje 2 až 3 slova tvoří krátké věty

Gramatický vývoj: užívá osobní zájmena já, ty užívá mn. č. a minulý čas

Obrázky: plácá po obrázcích ukazuje a jmenuje

ukazuje detaily udává činnosti na obrázcích

Chování: aktivní pasivní

Kvalita nálady:

- radostná nálada, klidné spokojené většinou radostné a spokojené
 spíše mrzuté a podrážděné výrazně negativní ladění

Přizpůsobivost:

- velmi snadno se přizpůsobuje většinou akceptuje nové situace
 přizpůsobuje se spíše obtížně adaptace velmi obtížná

Rytmicita fyziolog. pochodů:

- naprosto pravidelný režim převládá pravidelný rytmus
 spíše nepravidelný biorytmus velmi nepravidelný biorytmus

Intenzita reakcí:

- mírné emoční reakce spíše mírné reakce
 spíše intenzivní emoční reakce velmi intenzivní reakce

Chování v kolektivu:

- zapojuje se do činností komunikuje s ostatními dětmi
 spolupracuje se sestrou zapojuje se do výchovných zaměstnání

2/ Potřeba výživy:

a/ stav výživy: váha: výška: BMI:.....

b/turgor kůže: normální snížený

c/ kolik dětí má sestra při jídle na starost:.....

d/ jaká je konzistence stravy dítěte:

tekutá kašovitá mletá pevná

e/ postup při podávání stravy:

je krmeno částečně se nají nají se samo

f/ je dítě do jídla nuceno: ANO NE

g/probíhá v jeslích postupné podávání jídla: ANO NE

h/ kolikrát a kolik dítě při pobytu v jeslích jí:

jídlo:	snídaně	svačina	oběd	svačina
celé				
½				
nic				

ch/ jí dítě s chutí: ANO NE

i/ chování dítěte při podávání stravy: spolupracuje odmítá

j/ má dítě při jídle nějaké problémy: ANO.....

NE

k/ má dítě alergii na potraviny: ANO.....

NE

l/ používá dítě při jídle vhodné pomůcky:

dětskou lžičku

nerozbitné nádoby

omyvatelné bryndáky

vysokou dětskou židličku

m/ je dítě k jídlu nějak motivováno sestrou: ANO NE

n/ je dítě po jídle klidné a spokojené: ANO NE

Podávání a příjem tekutin:

a/ jak dítě tekutiny přijímá:

lahví se savičkou :

hrnečkem s picím nástavcem

samo z hrnečku

b/ má tekutiny stále k dispozici:

ANO může se kdykoliv napít

NE tekutiny jsou podávány v časových intervalech

c/ pije dítě s chutí:

ANO

NE

d/ Příjem a druh tekutin v jeslích:

hodina	druh tekutiny	množství ml
Celkem tekutin:		

3/ Potřeba spánku:

a/ režim spánku v jeslích

Spánek od-do	celkem

b/ má dítě v jeslích možnost individuálního režimu spánku: ANO NE

c/ dodržuje dítě v jeslích při spánku nějaké rituály: ANO

šidítko láhev s pitím hračku v postýlce pomazlení
jiné.....

NE

d/ usíná dítě klidně: ANO NE

e/ chodí spát pravidelně v určitou hodinu: ANO NE

f/ má dítě klidné prostředí na spánek: ANO NE

g/ má dítě intimní prostředí na spánek: ANO NE

h/ kolik dětí spí v jedné ložnici:.....

ch/ budí dítě ostatní děti: ANO NE

i/ v jaké náladě se dítě probouzí:

klidné neklidné pláče veselé

j/ jak se dítě probouzí: samo je buzeno sestrou

k/ jaká je teplota v místnosti kde dítě spí.....

4/ Potřeba vylučování:

a/ jak probíhá u dítěte vyprazdňování moče a stolice:

pouze do plen probíhá nácvik na nočník umí se samo vyprázdnit

Používání plen:

b/ má dítě stejné pleny jako doma: ANO NE

c/ jak často je dítě přebalováno: dle potřeby v určitých intervalech

d/ pokožka v oblasti hýždí je: bez opruzení s opruzením

e/ používání ochranných mastí a krémů na pokožku hýždí: ANO NE

Nácvik vyprazdňování na nočník:

f/ kdy je dítě na nočník posazováno: před jídlem po jídle

před spánkem po spánku individuálně, když si řekne

g/ jakou dobu je dítě na nočníku: 5 minut a méně více jak 5 minut

h/ spolupracuje dítě při vyprazdňování: ANO NE, proč.....

ch/ vyprázdnilo se dítě:

ANO pravidelně ANO nepravidelně NE

i/ je dítě za vyprázdnění pochváleno: ANO NE

Dítě se vyprazdňuje samostatně

j/ jak dítě oznamuje vyprazdňování:.....

k/ vyžaduje dítě od sestry pomoc: ANO NE

l/ kam se dítě vyprazdňuje: na nočník na dětský záchod

m/ vyprazdňování moči: počet..... barva moči příměsi: ANO
 NE

n/ vyprazdňování stolice: pravidelné 1x denně 2x denně obden

o/ potíže s vyprazdňováním: ANO, jaké.....
 NE

5/ **Potřeba hygieny a čistoty:**

a/ probíhá u dítěte v jeslích nácvik hygienických návyků: ANO NE

b/ jaké hygienické návyky už dítě má:

žádné mytí rukou před jídlem česání čištění zubů
 po jídle
 po vyprázdnění
 po hře venku

c/ dodržuje dítě hygienické návyky samostatně: ANO NE

d/ upozorňuje sestra dítě na mytí rukou: ANO NE

e/ jak probíhá nácvik hygienických návyků v průběhu denního režimu v jeslích:

f/ je dítě podporováno k samostatnosti: ANO NE

g/ oblékání:

7/ Potřeba kyslíku:

- a/ má dítě při dýchání nějaké potíže: ANO NE
- b/ má dítě projevy onemocnění dýchacích cest: ANO, jaké.....
 NE
- c/ počet dechů za 1 minutu:.....
- d/ probíhá v jeslích pravidelné větrání: ANO NE
- e/ používají se odpařovače na radiátory: ANO NE

8/ Potřeba bezpečí a jistoty:

- a/ jaký je denní režim dítěte v jeslích:
příchod.....
.....
.....
.....
odchod.....
- b/ vyhovuje dítěti denní režim v jeslích:
 ANO NE částečně
- c/ má dítě individuální denní režim: ANO
jaký.....
 NE
- d/ navazuje dítě se sestrou komunikaci : ANO NE
- e/ cítí se dítě u sestry bezpečně: ANO
jak.....
 NE.....
- f/ je pro dítě prostředí jeslí známé:
 ANO chová se v prostředí jistě NE dítě se chová nejistě
- g/ jak se chová sestra k dítěti:
 vstřícně odměřeně nevšímá si ho
- h/ reaguje sestra na individuální potřeby dítěte: ANO NE

9/ Potřeba lásky a sounáležitosti:

- a/ mají rodiče dostatek času se s dítětem rozloučit: ANO NE
- b/ jak reaguje dítě na odloučení od matky po příchodu do jeslí:
 pláče je veselý nedá najevo emoce jinak
- c/ jak se zachová sestra, když dítě po příchodu pláče a je mrzuté.
 pochová ho uklidní ho nevšímá si ho
- d/ kolik hodin denně tráví dítě v jeslích.....
- e/ chodí dítě do jeslí každý den ANO NE
- f/ o kolik dětí se stará jedna sestra.....jakém věku.....
- g/ mluví sestra adresně k dítěti: ANO NE
- h/ udržuje sestra s dítětem oční kontakt: ANO NE
- ch/ udržuje sestra s dítětem fyzický kontakt: ANO NE
- i/ jak dítě na sestru reaguje :
 radostně odmítá ji vstřícně nekomunikuje

10/ Potřeba uznání a sebeúcty:

- a/ komunikuje sestra s dítětem efektivními komunikačními technikami:
 ANO NE
- b/ je dítě od sestry pochváleno během dne:
 ANO NE
- c/ chová se sestra k dítěti emfaticky: ANO NE
- d/ pomůže sestra dítěti, když ji o to požádá: ANO NE
- e/ respektuje sestra dítě: ANO NE
- f/ reaguje sestra na podněty ze strany dítěte: ANO NE částečně
- g/ rozumí sestra dítěti: ANO NE
- h/ je dítě motivováno sestrou k činnosti: ANO NE
- ch/ učí sestra děti, aby se respektovali a domlouvali: ANO NE
- i/ dělají sestry mezi dětmi rozdíly ANO NE
- j/ jak vystupuje sestra ve vztahu k dítěti: mocensky chápavě

11/ Potřeba seberealizace a sebeaktualizace:

a/ probíhá v jeslích rozvoj osobnosti dítěte: ANO NE

b/ učí se dítě v jeslích nové věci: ANO NE

c/ rozumí dítě slovní instrukcím sestry: ANO NE

d/ mají sestry výchovně tematický plán na den: ANO NE

e/ pamatuje si dítě něco z denního výchovného plánu: ANO NE

f/ mají děti individuální výchovné plány: ANO NE

g/ jsou denní aktivity přizpůsobené věku dítěte: ANO NE

h/ jak se dítě chová při hře a výchovných zaměstnáních:

aktivně, je spokojené pasivně nespolupracuje, je negativistické

ch/ může si dítě brát samo hračky při volné hře ANO NE

i/ s čím si dítě rádo hraje.....

j/ jaký typ hry má dítě rádo:

manipulační napodobivou konstruktivní

k/ probíhá v jeslích rozvoj řeči: ANO

jak.....

NE

Zdroj: Vlastní

Příloha 2 – Otázky pro rodiče pozorovaných dětí

1/ Chodí Vaše dítě rádo do jeslového zařízení:

2/ Zaznamenali jste po umístění dítěte do jeslového zařízení nějaké změny v jeho chování:

3/ Jak se chová vaše dítě v domácím prostředí:

je aktivní je pasivní

4/ Jakou mívá doma většinou náladu:

radostná nálada, klidné spokojené většinou radostné a spokojené
 spíše mrzuté a podrážděné výrazně negativní ladění

5/ Jak se Vaše dítě přizpůsobuje změnám:

velmi snadno se přizpůsobuje většinou akceptuje nové situace
 přizpůsobuje se spíše obtížně adaptace velmi obtížná

6/ Jaký potřebuje Vaše dítě denní režim:

naprosto pravidelný režim převládá pravidelný rytmus
 spíše nepravidelný biorytmus velmi nepravidelný biorytmus

7/ Vyhovuje dítěti strava v jeslích:

8/ Jak postupujete při podávání stravy doma:

je krmeno částečně se nají nají se samo

9/ Jak se vaše dítě chová při podávání jídla doma:

spolupracuje odmítá

10/ Má dítě při jídle nějaké problémy:

11/ Jaká je váha a míra Vašeho dítěte:

12/ Jak dítě přijímá doma tekutiny:

lahví se savičkou : hrnečkem s picím nástavcem samo z hrnečku

13/ Kolik tekutin přibližně vypije dítě po zbytek dne doma:

14/ Informují vás sestřičky, jak dítě v jeslích jí a pije:

15/ V kolik hodin chodí spát v přes den v domácím prostředí:

16/ Jak dlouho průměrně spí:

17/ Má Vaše dítě při spaní nějaký rituál: ANO

šidítko láhev s pitím hračku v postýlce pomazlení jiné
 NE

18/ Usíná doma klidně:

19/ V jaké náladě se doma probouzí z odpoledního spánku:

klidné neklidné pláče veselé

20/ Přizpůsobujete dobu spánku doma režimu v jeslích:

21/ Informuje Vás sestra o době spánku Vašeho dítěte v jeslích:

22/ Jak probíhá u dítěte doma vyprazdňování moče a stolice:

pouze do plen probíhá nácvik na nočník umí se samo vyprázdnit

23/ Používáte doma ochranné krémy a masti na pokožku hýždí:

24/ Kdy posazujete dítě doma na nočník:

před jídlem po jídle před spánkem po spánku
 individuálně, když si řekne neposazují ho

25/ Spolupracuje dítě doma při vyprazdňování:

26/ Vyprázdní se dítě doma na nočník:

27/ Jaké hygienické návyky už dítě má:

žádné mytí rukou před jídlem česání čištění zubů
 po jídle
 po vyprázdnění
 po hře venku

28/ Jak se dítě doma obléká:

obleče se samostatně: potřebuje pomoc neobleče se

29/ Obuje si dítě boty: obuje neobuje potřebuje pomoc

30/ Kolik hodin denně tráví Vaše dítě venku:

31/ Je Vaše dítě po nástupu do jeslí často nemocné:

32/ Vyhovuje vašemu dítěti denní režim v jeslích:

33/ Těší se Vaše dítě do jeslí:

34/ Jste spokojeni s chováním sestřiček k Vašemu dítěti.

35/ Jak reaguje Vaše dítě na příchod do jeslí:

pláče je veselé nedá najevo emoce jinak, jak

36/ Jste spokojeni s výchovou v jeslích:

37/ Myslíte si, že dítě má v jeslích individuální přístup:

38/ S jakým druhem hraček si Vaše dítě rádo hraje:

39/ Říká si doma říkanky, písničky, které se v jeslích naučilo:

Zdroj: Vlastní

Příloha 3 – Změny počtu míst v jeslích

Tab. 25.1. Nárůst počtu míst v jeslích v ČR mezi lety 1948 a 1983 (UZIS 2000)

Rok	1948	1960	1983
Počet míst	6055	41 307	120 000

Tab. 25.2. Pokles počtu míst v jeslích v druhé polovině devadesátých let v ČR (UZIS 2000)

Rok	1995	1996	1997	1998	1999
Počet míst	6747	5472	2898	2161	1883

Zdroj: Lebl, J.: Preklinická pediatrie

Příloha 4 – Evidenční list dítěte v jeslích

Příplatek rodičů	EVIDENČNÍ LIST DÍTĚTE V JESLÍCH	Přijato dne Propuštěno dne Důvod
------------------------------------	--	--

DÍTĚ

Příjmení	Jméno	naroz.
Bydliště, obec	ulice a číslo	

OTEC

Příjmení	Jméno	naroz.
Povolání	Zaměstnavatel (název, adresa, telef.)	
Čistý příjem, včetně rod. příspěvků	Kč, týdně, měs. (co se nehodí, škrtněte)	
.....		
Pracovní doba od	do	hod., v sobotu do
hod., volné dny:		
Potvrzení zaměstnavatele (podpis, razítko)		

MATKA

Příjmení	Jméno	naroz.
Povolání	Zaměstnavatel (název, adresa, telef.)	
Čistý příjem, včetně rod. příspěvků	Kč, týdně, měs. (co se nehodí, škrtněte)	
.....		
Pracovní doba od	do	hod., v sobotu do
hod., volné dny:		
Potvrzení zaměstnavatele (podpis, razítko)		

SOUROZENCI DÍTĚTE

Jméno	nar.	navštěvuje školu, kde	č. telef.
Jméno	nar.	navštěvuje školu, kde	č. telef.
Jméno	nar.	navštěvuje školu, kde	č. telef.

Zavazujeme se dodržovat řád jeslí. Jsme si vědomi, že opakované jeho porušení může mít za následek vyloučení dítěte z jeslí. Bereme na vědomí, že musíme předložit nové potvrzení o zdravotním stavu dítěte, bude-li se vracet do jeslí po předchozí nepřítomnosti, a to po nemoci vždy, po jiné nepřítomnosti, trvala-li déle než týden. Zavazujeme se, že oznámíme ihned správně jeslí, jestliže se v naší rodině nebo okolí vyskytne přenosná nemoc. Souhlasíme s veškerými zdravotnickými opatřeními, včetně očkování, která budou podle rozhodnutí lékaře v jeslích prováděny. Předložíme všechna potvrzení o očkování dítěte.

Zavazujeme se platit za dítě Kč denně. Příplatek se platí měsíčně pozadu. Bereme na vědomí, že v případě neodůvodněného nezaplacení nebude dítě přisti měsíc do jeslí přijato. Každou změnu ve výši příjmu budeme ihned hlásit vedoucí sestře jeslí.

V dne 20

**) podpis rodičů nebo osob, majících děti v přímé péči

*) Když dítě nemá rodiče nebo nežije u nich, vyplní odstavec „otec“, „matka“ osoby, mající děti v přímé péči, a uvedou tam svoje data s poznámkou o svém vztahu k dítěti (např. babička, pěstounka atd.)

**) Očkování a přenosné nemoci, prodělané před vstupem dítěte do jeslí - vyplňuje lékař obvodního zdravotního střediska. v přímé péči, také jeden z rodičů

Tisk: ŠUMAVA, s.r.o., ČR

Zdroj: Jesle E. Pittera, České Budějovice

Příloha 5 – Dotazník před přijetím dítěte do jeslí

Dotazník před přijetím dítěte do jeslí

Jméno dítěte datum narození nástup do jeslí dne

Anamnéza rodiny : (úplná, neúplná, cikánského původu)

Sourozenci : (křestní jméno, oslovení doma a stáří)

Bytové poměry : společně s rodinou bydlí (prarodiče apod.)

Anamnéza dítěte :

Průběh těhotenství a porodu :

Porodní váha :

Kojeno do měsíců

Prodělané nemoci (popř. hospitalizace v nemocnici - délka)

Mělo někdy křeče : Mělo vyrážku po léku či jídle : 8

Oslovení dítěte doma :

Oblíbená hračka :

Pohybový vývoj od kdy :

sedí :

leze :

stojí :

chodí :

Vývoj řeči : kdy první smysluplné slovo :

věta :

srozumitelnost :

Jak je zvyklé jíst : z lahve, lžičkou, pije z hrnečku, samostatnost :

Jakou stravu :

Frekvence jídel :

Odmítá některé jídlo :

Zachovává čistotu : používá nočníku :

Jak si žádá o potřebu :

Spánek : délka

frekvence

způsob usínání

duďlík či jiné návyky:

Má dítě nějaké zlovyky :

Starala se o dítě i jiná osoba mimo rodinu :

Na koho je dítě nejvíce citově poutáno :

V kolik hodin budou rodiče s dítětem do jeslí docházet :

V kolik hod. budou pro něj chodit :

Rodiče se zavazují, že budou spolupracovat se sestrou v jeslích po celou dobu pobytu dítěte v jeslích. Jsou si vědomi, že výchova dítěte v jeslích je pouze jako doplněk výchovy rodinné. Rodiče zajistí, aby pobyt dítěte v jeslích byl co nejkratší dobu.

Jesle neberou zodpovědnost za ztrátu náušnic, řetízků a pod. předmětů

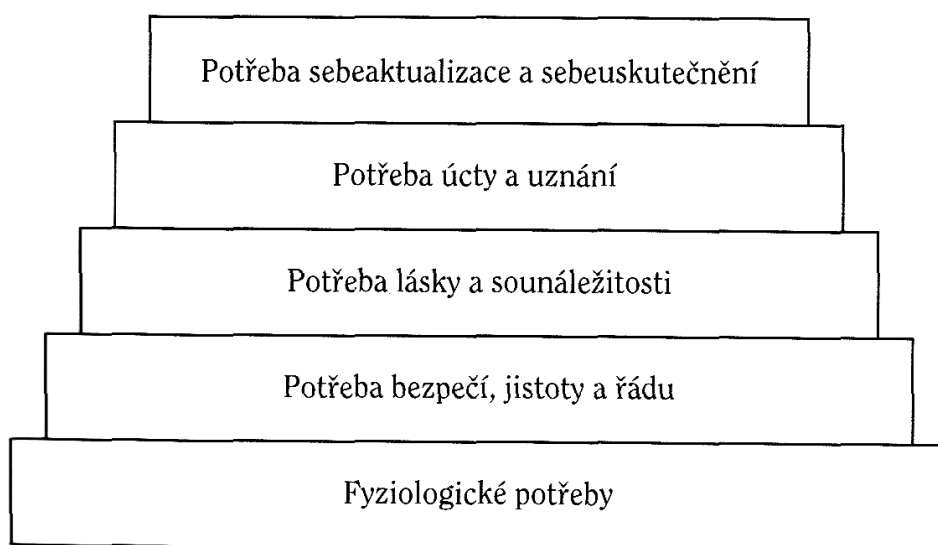
Jiné sdělení rodičů:

.....
Podpis sestry

.....
Podpis rodičů

Zdroj: Jesle E. Pittera, České Budějovice

Příloha 6 – Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Eva Svobodová, Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání

Příloha 7 – Jídelníček v jeslích

JÍDELNÍČEK

Pondělí

svačina chléb s medovou pomazánkou, vanilk. mléko, ovoce.....
oběd pol. pórková.....
..... milánské špagety, čaj.....
svačina šlehaný tvaroh stracatella, čaj.....

Úterý

svačina chléb s čočkovou pomazánkou, káva, ovoce.....
oběd pol. rajská s těstovinou.....
..... rybí filé na másle, brambor. kaše, kompot, čaj.....
svačina makovec, kakao.....

Středa

svačina chléb s pažitkovou pomazánkou, mléko, ovoce.....
oběd pol. zeleninová.....
..... fazolky na smetaně s hov. masem, houskový knedlík, čaj.....
svačina karamelový pudink, čaj.....

Čtvrtek

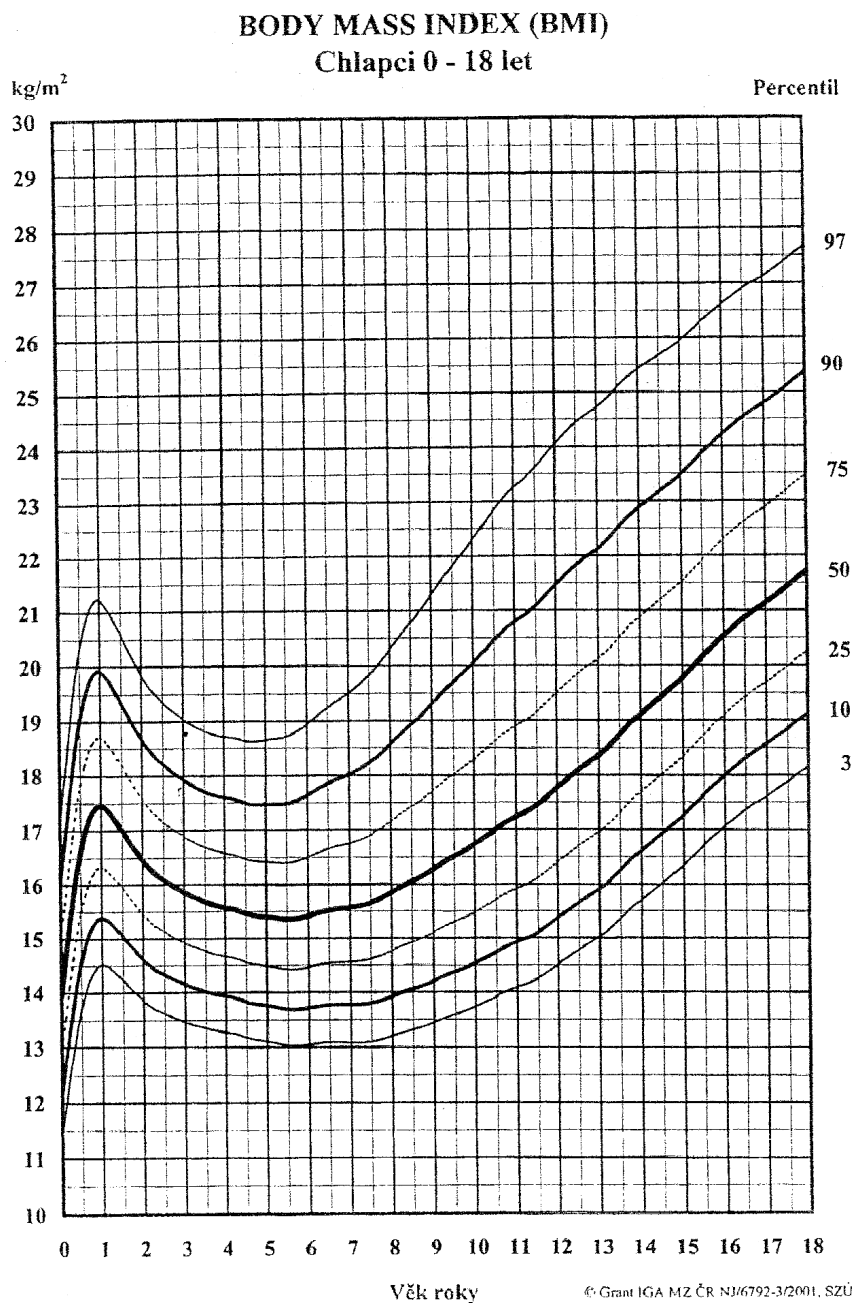
svačina chlebové smaženky, švédský čaj, ovoce.....
oběd pol. drožďová.....
..... plněný zelný list, brambor, džus.....
svačina ovocný jogurt, čaj.....

Pátek

svačina celozrnný chléb s humrovou pomazánkou, káva, ovoce.....
oběd pol. krůtí s noky.....
..... tvarohový nákyp s ovocem, banán. koktejl.....
svačina křehký chléb se šunkovou pěnou, čaj.....
sestavil: Hadravová ved. sestra jeslí

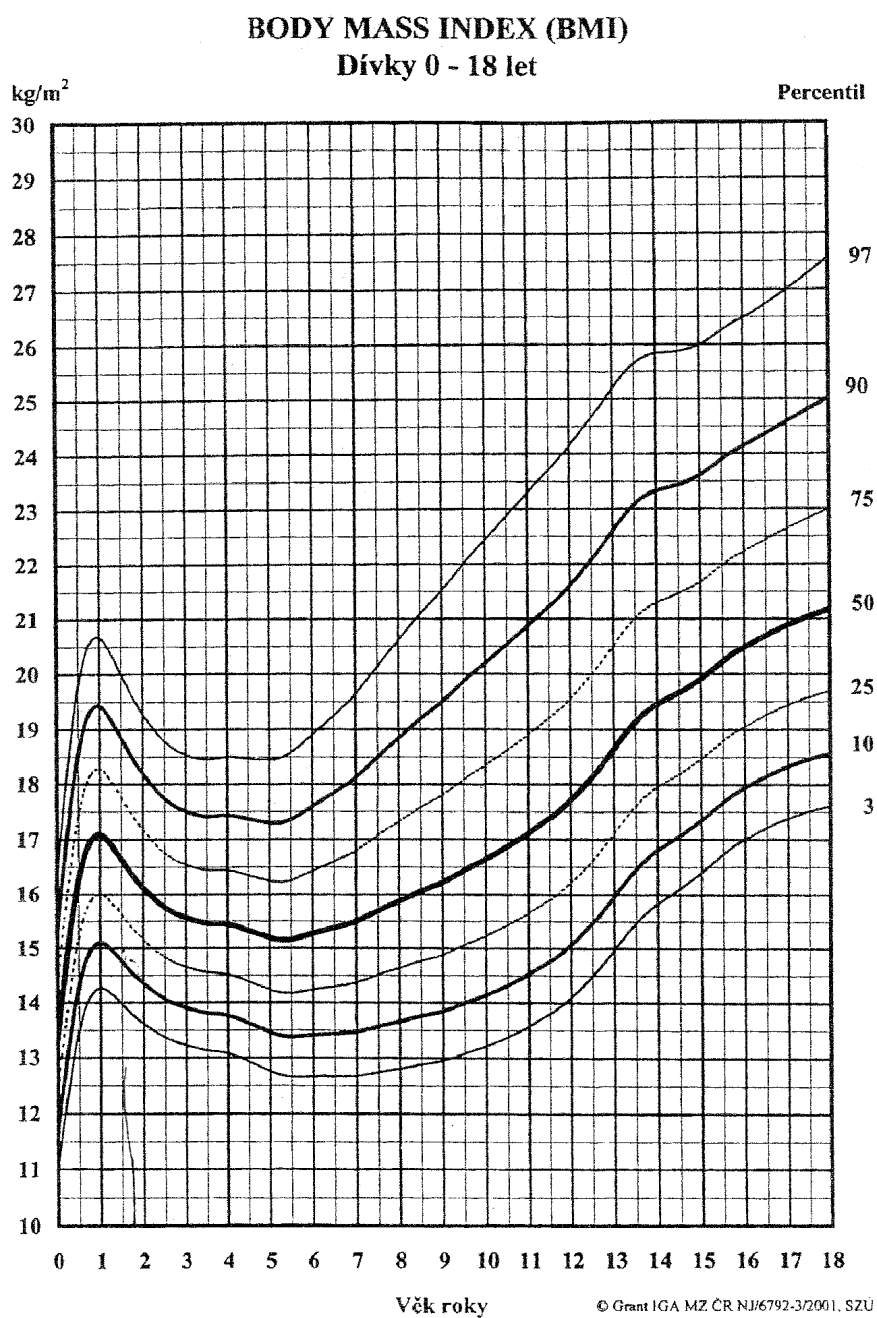
Zdroj: Jesle E.Pittera, České Budějovice

Příloha 8 – Body mass index chlapci

Převzato z: ÚZIS 2001

Příloha 9 - Body mass index dívky

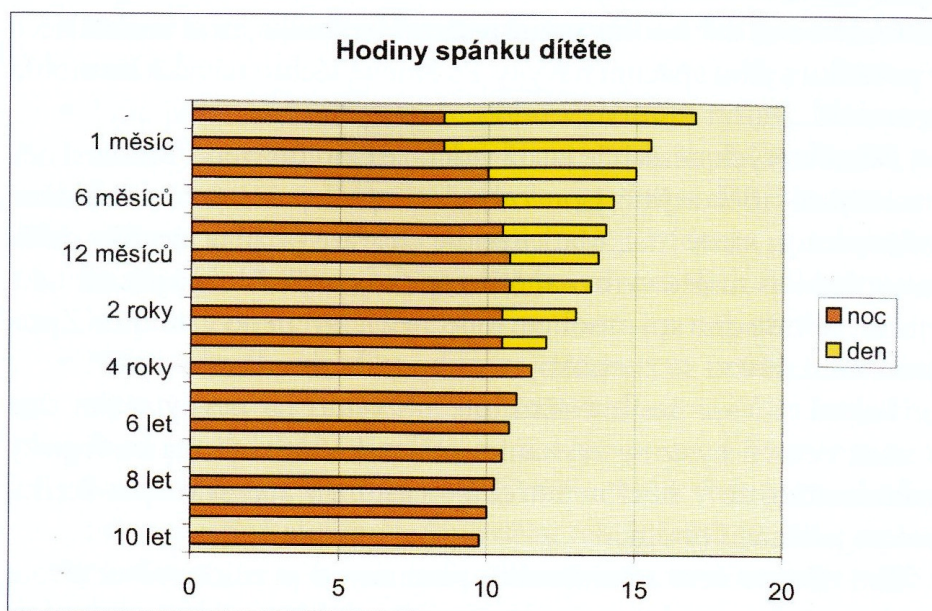
Převzato z: ÚZIS 2001

Příloha 10 – Doba spánku u dětí

Tabulka 1

	1 týden	1 měs.	3 měs.	6 měs.	9 měs.	12 měs.	18 měs.	2 roky	3 roky	4 roky	5 let	6 let	7 let	8 let	9 let	10 let
noc	8,5	8,5	10	10,5	10,5	10,75	10,75	10,5	10,5	11,5	11	10,75	10,5	10,25	10	9,75
den	8,5	7	5	3,75	3,5	3	2,75	2,5	1,5	0	0	0	0	0	0	0
celkem	16,5	15,5	15	14,25	14	13,75	13,5	13	12	11,5	11	10,75	10,5	10,25	10	9,75
% noc	50	55	67	74	75	78	80	81	87	100	100	100	100	100	100	100
% den	50	45	33	26	25	22	20	19	13	0	0	0	0	0	0	0

Graf 1

Zdroj: Velemínský, M. Naše dítě špatně spí

Příloha 11 – Fotky zařízení jeslí

Zdroj: Vlastní

Zdroj: Vlastní

Zdroj: Vlastní